Visioner for det gode liv

Et kritisk perspektiv på interesser i kommuneplanlægning

Visioner for det gode liv

- Et kritisk perspektiv på interesser i kommuneplanlægning

Roskilde Universitet
Fagprojekt i Plan, By & Proces
K1 Semesterprojekt

Antal anslag: 193.866
Antal sider: 81
Vejleder: Peter Skriver

Rikke Borg Sundstrup 52597

Kamilla Risager Nørgaard 62440

Majka Sørup Hansen Høj 61925

Forsideillustration: Udviklingsplanen 2015 - NærHeden Fremtidens Forstad
udarbejdet af NærHeden P/S

Abstract

This project examines how visions of the good life may affect the development of Høje-Taastrup Municipality. To examine this the project will focus on how visions affect planning practices in the developing of a new sustainable community NærHeden. The chosen theoretical frame offers insight into the underlying mechanisms affecting visions and planning practice. Based on relevant theory by David Pinder, Michel Foucault, David Harvey, Jürgen Habermas and Bo Elling we will provide perspectives on interests and stakeholders influence on the development of NærHeden. The methods used are a document analysis and a discourse analysis of five different documents. Finally the conclusion reached is that the visions of the good life are affected by the need for increasing the municipalities financial basis, and by the market and investors. Furthermore it's concluded that city planning may suppress some groups of citizens, when focusing on market values.

PROJEKTETS UNDERSØGELSESFELT 6

INDLEDNING 7

PROBLEMFELT 7

PROBLEMFORMULERING 11

PROJEKTETS RAMME 13

VIDENSKABSTEORI 14

TEORI 16

MAGT SOM BEGREB 17

UTOPIER I PLANLÆGNING 19

RAMMER FOR OG AKTØRER I PLANLÆGNINGEN 22

METODE 30

DOKUMENTANALYSE 30

DISKURSANALYSE 35

SAMMENFATNING 39

METODEREFLEKSIONER 39

ANALYSESTRATEGI 40

TEORI OG METODE 42

ANALYSEARBEJDET 43

ANALYSEDEL 1 45

VISIONER FOR DET GODE LIV 46

INSPIRATIONSPJECEN 49

UDVIKLINGSSTRATEGIEN HTK 52

PLANREDEGØRELSEN 55

UDVIKLINGSPLAN NH 58

FREMTIDENS FORSTÆDER SOM UTOPI 61

DELKONKLUSION 63

ANALYSEDEL 2 65

LOKALPLAN 4.42 66

RAMMERNE FOR LOKALPLANEN 66

LOKALPLAN 4.42S BESTEMMELSER FOR DET GODE LIV 67
DELKONKLUSION 71

ANALYSEDEL 3 73

MAGT I RELATIONERNE MELLEM 74
PLANLÆGNINGENS AKTØRER 74
AKTØRER 74
MAGTRELATIONER 76
MULIGHEDER FOR FORANDRING 78
DELKONKLUSION 79

ANALYSEDEL 4 80

STRUKTURELLE BETYDNINGER FOR VISION 81
OG PRAKSIS 81
DELKONKLUSION 83

PROJEKTETS RESULTATER 84

KONKLUSION 85
DISKUSSION 87
TEORETISK DISKUSSION 87
FREMTIDENS SAMFUND 88
UDFORDRINGER 89
MARKEDET 91

LITTERATURLISTE 94

Projektets undersøgelsesfelt

Indledning

Planlægningen har udviklet sig gennem årtier, og måden, hvorpå man skaber rammer for et godt liv, har skiftet. Industrisamfundets organisering har tidligere ført til, at planlægningen i høj grad har haft til opgave at kontrollere og regulere byen. Med industrialiseringen skete der en naturlig tilflytning til områder med mulighed for at arbejde, mens globaliseringen i højere grad har medført, at byers kvalitet er blevet væsentlig for at tiltrække arbejdskraft. Globaliseringen har derfor medført et større fokus på at sikre vækst og tilflytning i form af arbejdskraft til byen (Bisgaard, 2010, 172). Hvor planlægningen tidligere var en praksis mellem politiske beslutningstagere og embedsværket, er planlægningen i dag i en globaliseret verden et spin af aktører, der med forskellige interesser og forudsætninger for at deltage i planlægningen præger byens udvikling (Bisgaard, 2010, 173). Globaliseringen har skabt konkurrence mellem byer, i takt med at mennesket er blevet mere mobil. Disse faktorer har resulteret i, at planlæggerens rolle i stigende grad er blevet at skulle lede og organisere et væld af aktører for at kunne konkurrere med andre byer om beboere, arbejdskraft, arbejdspladser og investeringer (Bisgaard, 2010, 173). Planlægning er derfor ikke længere at praktisere politiske visioner, men i stedet at konkretisere politiske visioner for udviklingen i samspil med investorer, interesseorganisationer og borgere. Planlægning er derfor blevet en praksis, hvor politiske visioner kan ændres og udvikles.

Men hvad sker der med politiske visioner, når de skal konkretiseres i praksis? Hvilken betydning får det for byers udvikling, at mange aktører med forskellige interesser skal konkretisere visionerne? Det er i spændingsfeltet mellem visioner og praksis, at dette projekt vil tage sit udgangspunkt. Projektet vil fokusere på hvilke strukturer og aktører, der kan have betydning for, hvordan politiske visioner bliver en konkret planpraksis. Projektet vil tage udgangspunkt i Høje-Taastrup Kommune som et eksempel på, hvordan politiske visioner konkretiseres i et byudviklingsprojekt.

Problemfelt

For at kunne forstå, hvad der sker fra vision til praksis, er det vigtigt at forstå hvilke historiske perspektiver, der har indflydelse på, hvordan der planlægges i Høje-Taastrup Kommune i dag og hvilke aktører, der har indflydelse på udviklingen.

Problemfeltet vil derfor tage udgangspunkt i periodiske højdepunkter i en dansk plankontekst, som vi finder aktuelle for Høje-Taastrup Kommune i dag.

Fra landbrugssamfund til bycenter

Høje-Taastrup Kommune har på bare 50 år udviklet sig fra at være et landbrugssamfund til at få en strategisk rolle i udviklingen af København og omegn (Jørgensen et. al., 2010, 94). Med Fingerplanen i 1947 blev Høje-Taastrup Kommune sat på landkortet og skulle vise sig at få en vigtig rolle i udviklingen af Storkøbenhavn. Efter anden verdenskrig oplevedes der en stigende befolkningsvækst og en fortsat tilflytning fra land til by. Dette resulterede i en fremgang i fysisk planlægning med fokus på helhedstænkning på tværs af kommunegrænserne (Gaardmand, 1993, 7). Planlægningen i efterkrigstiden bar præg af velfærdsstatens opbygning, og planlægning blev en måde, hvorpå der politisk kunne sikres nogle af værdierne i det nye samfund (Jørgensen et. al., 2010, 12). Daværende statsminister Jens Otto Krag satte blandt andet fokus på statens rolle i de fysiske rammer for velfærdsstaten i efterkrigstidsprogrammet *Fremtidens Danmark*, hvor der blev sat stort fokus på, at staten skulle sikre bedre, billigere og flere boliger (KAB, 2011, 25). Planlægningen i denne tid bar præg af videnskabelige beregninger for fremtidige behov og funktioner, og fokus var på at skabe forsvarlige leveforhold for alle gennem gode og sunde boliger samt grønne omgivelser (Gaardmand 2000, 14 & Jørgensen et. al., 2010, 13). Med forestillingen om, at København fortsat ville vokse, blev Fingerplanen udtænkt. Fingerplanen havde til formål at sikre forsvarlige leveforhold for den fortsat stigende befolkning. Ligeledes byggede Fingerplanen på videnskabelige beregninger i forhold til boliger, arbejdspladser, mobilitet samt internationale erfaringer med mobilitets- og bytyper (Jørgens et. al, 2017, 4). Fingerplanen blev en samlet plan for en fremtidig bystruktur i hovedstadsområdet. Løsningen for vækst og grønne områder blev, at udviklingen skulle centreres i smalle byfingre langs eksisterende vejstrukturer, samt at der imellem fingrene skulle sikres grønne, rekreative områder. I fingrene skulle der udvikles mindre bysamfund, der alle havde kort til station og motorvej, og dermed sikrede borgerne mulighed for at tage på arbejde i industrikvarterne eller i København (Jørgensen et. al., 2010, 13). Fokus var på, at hvert bykvarter i fingrene skulle være delvist selvbærende med blandt andet institutioner, indkøbsmuligheder og større boligområder. København, med placering i håndfladen, skulle være det økonomiske vækstcenter, der med den nye Fingerplan skulle sikre økonomisk, social og kulturel vækst ud i fingrene. Høje-Taastrup Kommune havde med sin placering i en af fingrene i Fingerplanen en vigtig rolle i efterkrigstiden ved at skulle aflaste den stigende befolkningstilvækst og manglende

boliger i København. Samtidig skulle Høje-Taastrup Kommune få en vigtig rolle i placeringen af en stor række virksomheder og blev udvalgt til at skulle huse Nordeuropas største kommercielle center (Jørgensen et. al., 2010, 94). Med kommunens nye status blev der på kort tid planlagt et nyt bycenter med modernismens tanker om funktionalitet og zoneinddelinger. Startskuddet blev udbygning af kommunens boligområder og et samlet område for detailhandel: City 2 (Jørgensen et. al., 2010, 95). Yderligere havde jernbanen mellem Roskilde og København en vigtig position, da en ny knudepunktsstation i Høje-Taastrup Kommune skulle sikre placeringen af et nyt bycenter. Opførelsen af den nye station trak ud, og da kommunen skulle til at udvikle bycenteret, havde blikket på den modernistiske funktionsopdelte by ændret sig, og bycenterets nye formål skulle binde den fragmenterede by sammen. Bycenteret blev dermed udviklet med fokus på at blande funktioner for at skabe et mangfoldigt byliv døgnet rundt. Den modernistiske planlægning havde dog sat sine spor, og bycenteret omkring stationen havde og har fortsat svært ved at samle den funktionsopdelte kommune (Jørgensen et. al., 2010, 96).

Fra arealanvendelse til kommuneplanlægning

Fingerplanen var et tidligt eksempel på en sammenhængende plan, der strakte sig over flere kommuner og regioner (Toft Jensen og Gyldenkærne, 2007, 178). Men for at kunne forstå Høje-Taastrup Kommunes handlerum er det vigtigt at forstå hvilken rolle, kommunerne har og har haft i planlægningen af Danmark.

Ved vedtagelsen af en planlov i 1938 blev det fastlagt, at kommuner med et indbyggertal på mere end 1000 indbyggere skulle udarbejde en byplan for byområderne. Planloven gjorde det til en kommunal ret og pligt at udarbejde en dispositionsplan over byens fremtidige vækst og arealanvendelse (Toft Jensen og Gyldenkærne, 2007, 177). Dispositionsplanen gav kommunerne mulighed for at beskrive, hvordan de kommunale arealer skulle disponeres, men grundejere havde stadig ret til selv at bestemme, hvordan de ville anvende deres arealer (Toft Jensen og Gyldenkærne, 2007, 177). Dispositionsplanerne havde derfor ikke en regulerende magt, men med byplanvedtægter kunne der sikres, at bestemte arealer skulle bruges til bestemte formål. Dispositionsplaner og byplanvedtægter blev dog med den stigende urbanisering utilstrækkelig i forhold til at skulle forholde sig til den udvikling, der skete på tværs af kommunegrænserne. Der opstod derfor et behov for regulering af arealanvendelse, der kunne gå på tværs af kommunegrænser (Toft Jensen og Gyldenkærne, 2007, 178). I 1949 blev der derfor vedtaget en byreguleringslov, der

skulle regulere planlægning på tværs af kommunegrænser og skabe tilstrækkelig udvikling af de større byer. Byreguleringsloven kunne dermed sætte overordnede rammer for kommunernes dispositionsplaner, og planlægning på tværs af kommunegrænser blev bestemt regionalt. Først i 1969 blev en samlet reguleret arealanvendelse for Danmark fastlagt i by- og landzoneloven, og Danmark blev med denne lov opdelt i zoner: byzoner, mellemzoner og landzoner (Toft Jensen og Gyldenkærne, 2007, 179). Det var dog først fra midt 1970'erne, at et sammenhængende plansystem blev en realitet. Dette resulterede i et planhierarki, hvor planer på ét niveau skulle holde sig inden for rammerne fastlagt af niveauet over. Stat og region havde i det nye plansystem ansvaret for at sikre overordnede planrammer, mens kommunerne fik ansvaret for detaljeret planlægning for by- og landområder (Toft Jensen og Gyldenkærne, 2007, 179). Fra planlovgivningen i 1970'erne skabtes der ligeledes handlerum for, at andre aktører kunne have indflydelse på planlægningen. Med loven blev det fastlagt, at der skulle afsættes tid til borgermøder og høringer, så aktører kunne ytre deres synspunkter til en given planlægning (Toft Jensen og Gyldenkærne, 2007, 180). I dag er planlægningen ligeledes hierarkisk inddelt: landsplanlægning, regionale udviklingsplaner, kommuneplaner og lokalplaner. Under landsplanlægningen er det regeringens politiske visioner, der nedskrives i landsplanredegørelsen. Miljøministeriet derimod udarbejder et bindende dokument i landsplansdirektivet, der er gældende for regulering af arealanvendelse. Regionerne har siden strukturreformen i 2007 ikke haft handlerum til at bestemme over arealanvendelse. Deres rolle har fra 2007 været at udarbejde en udviklingsplan med beskrivelser af indsatsområder og udviklingsønsker. Hvor regionerne tidligere havde en regulerende rolle, er denne rolle nu centraliseret på et statsligt og kommunalt niveau. Regionernes rolle har derfor ændret sig fra at være regulering til i højere grad at blive koordinering af regional branding (Toft Jensen og Gyldenkærne, 2007,183). Kommunernes rolle i planlægningen kommer til udtryk gennem kommuneplaner, der fastlægger kommunernes arealanvendelse, og for mindre områder udarbejdes der lokalplaner. I lokalplanerne fastlægges detaljer om bebyggelsernes karakter, arealer til kommunal service og udlæg af parker. Lokalplanerne er bindende for grundejeren. (Toft Jensen og Gyldenkærne, 2007, 180ff).

Kommunerne er derfor underlagt forskellige planniveauer, og udviklingen skal overholde reguleringer og bestemmelser på et statsligt niveau og samtidig tilgodese regionale ønsker og indsatsområder. Men udover de formelle rammer kommunerne arbejder under, kan der ligeledes være interesser på kommunalt niveau, der kan have betydning for, hvordan kommunen udvikles.

Aktører, interesser og udvikling

Ud over det formelle plansystem er der i stigende grad flere og flere aktører, der har indflydelse på planlægningen i kommunerne. Kommunerne skal ikke længere kun forholde sig til plansystemet, men i stigende grad også til virksomheder, organisationer og borgere (Sehested, 2003, 165). Arealbestemmelser og visioner kan sætte rammerne for mulighederne for brug, men kan ikke tvinge aktører til at vælge, hvor de vil bo, investere og arbejde. Det ses derfor, at planlægningen i langt højere grad bliver en praksis mellem forskellige aktører frem for at være en plansystemisk praksis. Tidligere har planlægningen i kommunerne handlet om at regulere og styre kommunen ud fra store planer og reformer (Sehested, 2003, 169). Kommunerne indrettede derfor store professionelle planlægningssystemer med autoritative centre af politikere og tekniske eksperter (Sehested, 2003, 169f). Kommunerne havde magten til at sætte rammerne og reglerne for udviklingen og fokuserede i høj grad på fysisk planlægning af trafik og boliger. I dag ses det dog i stigende grad, at planlægningen har fokus på, hvad der praktisk kan lade sig gøre og er derfor blevet en praksis, der udvikles og implementeres i fællesskab med flere aktører (Sehested, 2003, 169). Kommuneplanlægningen er altså i højere grad blevet afhængig af forskellige aktører, da disse kan have betydning for, hvordan planlægningen kan udfoldes i praksis.

Problemformulering

Ændringen i kommunens rolle i udviklingen af byer har derfor skabt råderum for, at andre aktører kan få større betydning på udviklingen i kommunerne. Men hvad betyder det for konkrete udviklingsprojekter? NærHeden er et eksempel på et konkret projekt, der gennem NærHeden P/S er et offentlig-privat samarbejde mellem Høje-Taastrup Kommune og Realdania By og Byg. Projektet fremlægges som et forslag til fremtidens forstad, hvor bæredygtige løsninger, fællesskaber og det nemme liv fremhæves. I udviklingen af bydelen er der fokus på at tiltrække nye ressourcestærke borgere samt kombinere innovative løsninger med vækstmuligheder. Vi finder det i denne sammenhæng relevant at fokusere på NærHeden, da vi netop her ser nogle meget specifikke idealer og ønsker for både planlægningen og bosætningen. I forlængelse heraf bliver det derfor interessant at undersøge Høje-Taastrup Kommunes visioner i praksis, og om der er andre aktører, der får betydning for udviklingen af NærHeden. Dette har ledt til følgende problemformulering:

Hvordan kan visioner for det gode liv have betydning for udviklingen af Høje-Taastrup Kommune i praksis?

Til besvarelse af projektets problemformulering vælger vi at tage udgangspunkt i fire arbejdsspørgsmål for at få en mere fokuseret analyse. Vi vil tage udgangspunkt i følgende arbejdsspørgsmål:

- Hvordan kan vi forstå de diskurser, som ligger bag visionerne om det gode liv?
- Er der nogle diskurser, der får større betydning i praksis?
- Hvordan kan forskellige aktører have betydning fra vision til praksis?
- Hvorfor kan nogle visioner få større betydning i praksis?

Projektets ramme

Videnskabsteori

I det følgende afsnit vil vi skitsere de videnskabsteoretiske overvejelser, vi har haft i forbindelse med forståelsen af projektets genstandsfelt samt vores valg af metodisk tilgang og teoretiske perspektiver. Vi finder det relevant at anskue projektets genstandsfelt ud fra en kritisk realistisk opfattelse, da vores problemformulering lægger op til at forklare samt kritisere et socialt fænomen, nemlig realiseringen af Høje-Taastrup Kommunes visioner for den kommunale planlægning. Afsnittet tager udgangspunkt i lektor Hubert Buch-Hansen og Professor Peter Nielsens bidrag til *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori* fra 2012 samt Hubert Buch-Hansen og Peter Nielsens *Kritisk Realisme* fra 2005.

Kritisk realisme er, som navnet antyder, en realistisk videnskabsteori, men den skal ses som et modsvar til positivismens empiriske realisme. Positivismen fokuserer primært på at studere virkeligheden i lukkede systemer og med menneskets sanseerfaringer som det væsentligste redskab til at opnå en objektiv erkendelse. Kritiske realister argumenterer, at dette ikke er muligt inden for samfundsvidenskaberne (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, 15ff). Samfundet er et åbent system med konstant foranderlige mønstre, der betyder, at situationer og begivenheder ikke er mulige at forudse (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, 21ff), eller som Buch-Hansen & Nielsen fremsætter det: *"Vores erfaringer og spontane forestillinger på det empiriske domæne afspejler ikke nødvendigvis, hvordan tingene faktisk og virkeligt hænger sammen: skinnet kan bedrage"* (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, 25).

Ontologisk har vi en antagelse om, at der findes nogle samfundsstrukturer, der har indflydelse på, hvordan visionerne i Høje-Taastrup Kommune realiseres i den kommunale planlægning. Det kritisk realistiske perspektiv giver os mulighed for både at rette fokus på de observerbare fænomener som de dokumenter, vi ønsker at inddrage og på de underliggende strukturer og mekanismer, der enten understøtter eller forårsager disse fænomener (Buch-Hansen & Nielsen, 2012, 281). Nærværende projekts formål er netop at undersøge de strukturer og mekanismer. Vores blik på projektets genstandsfelt bliver derfor præget af denne forståelse, hvor vi forholder os til, at virkeligheden inddeles i to dimensioner, den transitive og den intransitive dimension (Buch-Hansen & Nielsen, 2012, 280f). Den transitive dimension indeholder den viden, vi har om virkeligheden på et givet tidspunkt som for eksempel teorier, begreber og paradigmer, mens den intransitive dimension indeholder den

virkelighed, der er til stede på et givent tidspunkt uafhængigt af vores erkendelse herom (Buch-Hansen & Nielsen, 2012, 280ff). Disse to dimensioner opdeler virkeligheden i tre domæner, det *empiriske* domæne, det *faktiske* domæne og det *dybe* domæne. De erfaringer, der er tilgængelige for os for at se på vores genstandsfelt er de empiriske. I projektet anses de udvalgte dokumenter som værende på det empiriske niveau, da det empiriske niveau indeholder det, vi kan erfare og observere (Buch-Hansen & Nielsen, 2012, 281). Men vi må tage afsæt i, at det empiriske felt kun er det umiddelbart observerbare og for at kunne forklare, hvordan de underliggende strukturer spiller ind på Høje-Taastrup Kommunes planlægning, er det dybe domæne det mest interessante for vores projekt. Det dybe domæne består af ikke-observerbare strukturer og mekanismer, der under visse omstændigheder kan understøtte eller forårsage begivenheder og fænomener på det faktiske domæne. Det faktiske domæne indeholder komplekse objekter, og deres strukturer forsyner dem med mulighed for at virke på bestemte måder samt giver dem modtagelighed over for bestemte påvirkninger. Markedsmekanismen er et eksempel på en mekanisme, der kan øve indflydelse på det faktiske niveau, og på hvordan vi erfarer et givent fænomen på det empiriske niveau (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, 28). Kritisk realister anvender begrebet rationel dømmekraft, der understreger, at der er en objektiv målestok for vurdering af forskellige udsagn. Denne målestok, argumenterer kritiske realister for, er den intransitive virkelighed, som udsagnene henviser til (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, 34).

Vores teoretiske ramme er en del af den transitive dimension (Buch-Hansen & Nielsen, 2012, 280), der i projektet skal fungere som et nødvendigt værktøj til at generere mere viden om vores felt. Ifølge kritiske realister er den transitive dimension karakteriseret ved at være fejlbar, midlertidig og socialt produceret (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, 35), hvilket betyder, at vores teoretiske perspektiver er historisk betinget viden med potentiale for justering, forbedring og kassering. I projektet inddrages teorier fra David Harvey, Jürgen Habermas, Bo Elling, David Pinder og Michel Foucault. Disse teoretikere er valgt ud fra deres interessefelt i netop de underliggende strukturer, der påvirker samfundsmæssige fænomener. Vores teoretikere er ikke nødvendigvis i egen forskning præget af samme videnskabsteoretiske forståelse, men vi ser dog nogle kendetegn, der er i overensstemmelse med vores forståelse af kritisk realisme. David Harvey har et analytisk blik på kapitalismens usynlige indflydelse på planlægningsfeltet, mens Habermas kan bidrage med et perspektiv på samfundets ideelle fordeling mellem borgere og systemet, der kan bidrage med mulige indspark til, hvordan de samfundsmæssige forhold kan ændre sig. Bo Elling inddrages for at sætte Habermas' teoretiske perspektiv om kommunikativ handlen i en

planlægningskontekst. Foucaults relationelle magtforståelse og diskursforståelse giver projektet mulighed for at undersøge magtforhold i planlægningspraksis samt rette fokus på diskursive fremstillinger og selvfølgeligheder inden for samtidens kommune-planlægning. Når vi inddrager utopi-begrebet, er det for at identificere hvilke rationaler, der afspejles i dokumenternes visioner, og hvorfor netop nogle visioner fremhæves frem for andre. Vores teoretiske perspektiver, vurderer vi, er medvirkende til at gennemføre en proces fra viden om observerbare fænomener, vores genstandsfelt, til viden om de strukturer og mekanismer, der genererer disse fænomener. Vi er bevidste om, at de forklaringer, vi finder gennem vores dokumentanalyse, ikke giver et tilstrækkeligt billede af, hvordan denne proces er fremskreden. Det faktiske domæne lader sig nemlig ikke fuldt ud erfare (Buch-Hansen & Nielsen, 2012, 281). Men vi søger at forklare et fænomen ved at identificere de strukturer, der er i stand til at producere den pågældende situation. Vi kan dermed ikke forklare verden ud fra dens fremtrædelsesformer, men søger i stedet efter de kompleksiteter af strukturer og mekanismer, der kan udløse disse. Vores viden om virkeligheden er konstant under forandring. Derfor er vi bevidste om, at den viden, vores projekt kan udmønte i, ikke kan betragtes som værdineutral, ufejlbar eller uforanderlig (Buch-Hansen & Nielsen, 2005, 35). Vi vil dog bestræbe os på, at projektets frembragte viden kan supplere til en større forståelse af vores genstandsfelt samt appellere til nye undersøgelser.

Teori

Projektets næste del vil være af teoretisk karakter, og vi vil her begrebsafklare samt redegøre for vores valgte teoretikere og hermed projektets teoretiske ramme. Vi arbejder gennem hele opgaven med de to begreber utopi og magt, herfor finder vi det relevant at redegøre for vores definition og opfattelse af disse. Til at forklare begrebet magt anvender vi den franske filosof Michel Foucaults tilgang, og begrebet utopi vil blive redegjort ud fra lektor David Pinder og professor og geograf David Harveys syn herpå. Efterfølgende sætter vi David Harveys forståelse af urbane processer og økonomisk vækst overfor sociolog Jürgen Habermas ide om kommunikativ handel. Endvidere sættes dette perspektiv ind i en planlægningskontekst ved hjælp af sociolog Bo Ellings forståelse af Habermas'

teorier. I de efterfølgende afsnit vil vi løbende redegøre for de valgte tekster, vi har anvendt.

Magt som begreb

Dette teoriafsnit vil forklare og redegøre for magt som begreb med hjælp fra kapitlet *Michel Foucault* af Professor Sven-Åke Lindgren (2004) i *Klassisk og Moderne Samfundsteori*, udvalgte afsnit af bogen *Mellem Ting - Foucaults Filosofi* af filosof Anders Fogh Jensen (2013) samt mindre anvendelse af kapitlet *Michel Foucaults Studier af Magt og Politiske Rationaliteter* af Lektor Jens Erik Kristensen og Rektor ved PH Metropol Stefan Hermann (2009) i bogen *Klassisk og Moderne Politisk Teori*. Herigennem vil vi således definere dette projekts forståelse og anvendelse af magt som begreb i den senere analyse.

Foucault kan anses som en nomadefilosof, da han kontinuerligt skiftede tema, metoder og empiriske felter som fokuspunkt i sine værker. Han ønskede ingen etikette, der kunne sætte ham i bås i en bestemt videnskabelig retning. Således kan Foucault læses og forstås fra flere forskellige vinkler (Lindgren, 2004, 326 og 328). Selvom Foucaults henseende ikke var at skabe generelle teorier, bliver han i dag ofte anset som en "magtteoretiker", hvis magtbegreb sammenholdes med andre store teoretikers magtbegreb (Lindgren, 2004, 326 og Kristensen og Hermann, 2009, 797). Dog har Foucault en *magtteori* frem for et decideret magtbegreb. Heri finder man en *magtproblematik* med overvejelser over, hvordan magt udøves, og hvordan magt kan analyseres (Kristensen og Hermann, 2009, 797).

Foucault arbejder med en *magtanalytik,* som er forberedelser til at kunne udføre en magtanalyse. Fokus ligger ikke på magtens væsen eller magtindehaverens intentioner, men i stedet på udførelsen af magt og den virkning, den har på dem, som ligger under for magten. Endvidere deler Foucault magt op i to retninger, hvor den ene er til for at disciplinere individet, og den anden er til for at regulere befolkningen (Lindgren, 2004, 334). Det drejer sig om at udforske, hvorledes magtmekanismer fungerer, og klarlægge både tilsigtede og utilsigtede effekter. Lindgren skriver om Foucaults magtmekanismer, at "*Hvert netværk af relationer har sit eget magtmønster og en relativ autonomi*" (Lindgren, 2004, 334), hvorfor det er centralt at identificere magtritualer samt disse ritualers placering i den sociale verden.

At forstå magt

Anders Fogh Jensen pointerer, at den generelle forståelse af begrebet magt, er, at "[…] *termen "magt" lader forstå, at magt skulle være et noget, som nogle skulle kunne have og bruge over for nogen med henblik på noget.*" (Jensen, 2013, 36). At forsøge at forstå Foucaults magtteori eller magtbegreb er ikke enkelt og ligetil, så det kan være en fordel at starte med at definere, hvad det ikke er. Her fremhæver Sven-Åke Lindgren, at *"Det ikke er en ressource eller evne, som nogen besidder, det er ikke en besiddelse, som kan udbyttes, det er heller ikke ensbetydende med en institution eller struktur, og magten har ingen specifik form eller lokalisering*" (Lindgren, 2004, 335). Magt er således ikke en specifik ting, men et noget der eksisterer mellem ting og altid i relationer (Jensen, 2013, 37). Her får vi en forståelse af, at magt netop ikke er håndgribeligt, men noget der eksisterer i sociale relationer. Alle relationer har således en magtrelation i sig, som er kontinuerligt foranderligt og i spil. Foucault ser ikke magt som negativ eller destruktiv, men som en neutral evne, der kan bevirke, påvirke og forandre (Lindgren, 2004, 335).

Foucaults magtteori eller magtbegreb indeholder tre vigtige aspekter, nemlig "[…] *forholdet mellem magt og institutioner, den gensidige afhængighed mellem magt og viden, samt synet på subjektet i forhold til magten*"(Lindgren, 2004, 335). Magt hænger ikke identisk sammen med institutioner eller stat i Foucaults optik. Han mener nemlig, at institutioner udelukkende reproducerer og integrerer den magt og de magtrelationer, som går forud for dem, og dermed ikke selv producerer magt. Han ser også, at viden og magt er uadskillelige, da de forudsætter hinanden, og alle sociale relationer indeholder en vekselvirkning af de to aspekter. Endvidere har Foucault et syn på subjektet som et selvbevidst individ, som er et produkt af den kulturelle og sociale verden (Lindgren, 2004, 335f).

Foucault betragter ikke magt som ensbetydende med herredømme og dominans. Magtrelationer er strategiske og åbne, de er foranderlige og bevægelige, og det er netop kun, hvis disse relationer fastlåses i en form for asymmetri, at de kan udvikle sig til herredømmer, hierarkier eller dominans. Der udvikles således en magtkonstellation (Lindgren, 2004, 336f). Magt er socialt liv, hvor det centrale er at se på, hvordan magten virker. Se på hvordan magt søger efter noget mere, vil noget mere og altså ikke kan nøjes med det, der er. Magt er en del af andre mål i relationer, og de er ikke udelukkende undertrykkende, men forsøger ligeledes at løse problemer og producere nyt. (Jensen, 2013, 161ff).

Ligeledes er det Foucaults mening, at hvor der findes magt, findes der modstand. Men ikke modstand som i for eksempel oprører eller revolutioner, da han i stedet ser mange forskelligartede modstande, som ikke opstår fra samme sted (Lindgren, 2004, 336f). Modstanden og magten er nemlig to dele af de samme forhold. Magt og modstand er strategiske forhold i samfundet, som er hinandens modstykker (Jensen, 2013, 163).

Vi ser det relevant for dette projekts problemstilling at arbejde med Foucaults forståelse af begrebet magt. Dette gør vi, da vi har en formodning om, at når visionerne for planlægningen af Høje-Taastrup Kommune skal realiseres i praksis, vil samarbejder og relationer have en stor indflydelse på de endelige projekter i kommunen. Her antager vi, at magtforholdene i relationerne vil være både yderst interessante og relevante for at kunne kortlægge nogle af de dybere samfundsmæssige strukturer, som er afgørende for planlægningen af den gode by.

Utopier i planlægning

For at forstå hvordan visioner bliver til praksis, ser vi det relevant at inddrage perspektiver på, hvordan vi kan forstå visionerne om en ønsket udvikling. Vi antager, at visionerne for udviklingen af NærHeden er udsprunget af nogle politiske tanker om, hvordan den gode by og det gode liv er. Ud fra denne antagelse finder vi det relevant at anvende utopi-begrebet for at få en dybere forståelse af, hvorfor netop disse visioner er fremtrædende. Dette vil kunne bidrage til at belyse, om der er et skift i forståelsen af det gode liv og den gode by og dermed, om der er aktører og strukturer, der kan have betydning fra vision til praksis. I afsnittet vil vi fokusere på lektor David Pinders udlægning af utopi-begrebet fra kapitlet *Necesarry dreaming: Uses of Utopia in Urban Planning* (2011) samt kapitler fra Professor i geografi David Harveys *Spaces of Hope* (2000).

Utopier historisk set

Planlægningsfeltet har historisk set været inspireret af forestillinger om den gode by, og særligt Thomas Mores bog *Utopia* har haft væsentlig betydning for, hvordan man gennem planlægning kan skabe den gode by og det gode liv (Pinder, 2011, 345ff). Med forestillingen om *Utopia* understreger Harvey, at der blev åbnet op for en måde at udforske og udtrykke en bred vifte af modstridende ideer omkring sociale

relationer, moralsk orden og politisk-økonomiske systemer, der giver mulighed for at tænke på fremtidige sociale verdener, der ikke ligner vores verden i dag (Harvey, 2000, 161). Ifølge planteoretiker Susan Fainstein er forestillingen om den gode by planlægningsfeltets grundlag: *"the profession of city planning was born of a vision of the good city* […] *"* (Pinder, 2011, 347f). Pinder argumenterer for, at det er misforstået at forestille sig utopier i planlægningen som et perfekt tilrettelagt *blueprint* (Pinder, 2011, 345f). Harvey påpeger også, at utopier bør forstås på andre måder end den fikserede spatiale form, da det ifølge ham er umuligt at fiksere historie og geografi i et perfekt slutideal (Harvey, 2000, 160). Pinder påpeger et behov for en mere nuanceret forståelse af utopi-begrebet (Pinder, 2011, 350), hvor fokusset ikke er på: *"*[…] *restoring spaces of order and harmony, as much of the utopian tradition threading through influential thinkers* [...] *"* (Pinder, 2011, 360). Derimod opfatter Pinder utopi-begrebet som en mulighed for at *"entails rupturing dominant assumptions about the organization of the cities and societies, and displacing the conceptual frameworks through which they are approached"* (Pinder, 2011, 360).

Utopier i den moderne planlægning

Umiddelbart kan det være vanskeligt at se, hvordan utopier og den moderne, komplekse byplanlægning kan hænge sammen, men utopier kan spille en stor rolle, når der planlægges med det formål at skabe bedre byer (Pinder, 2011, 354). Idealbyer kan fremstå både som fantasifulde drømme, men også som et forsøg på kritisk at ændre nuværende urbane forhold (Pinder, 2011, 346). Pinder forstår utopier som "[…] *expressions of desire for fundamentally better worlds and ways of living, an approach that opens up perspectives on their potential functions, including those of enabling critique and progressive social and spatial change"* (Pinder, 2011, 346). Ifølge Pinder må utopier være disruptive og en form for provokerende forestillinger, der kan påvirke, hvad der i dag tages for givet i planlægningen (Pinder, 2011, 346). Hovedvægten bør være på at forme eller omforme byen for at ændre den spatialt, men også socialt (Pinder, 2011, 346). Pinder argumenterer for, at utopier kan anvendes som et kritisk perspektiv til at undersøge planlægningens visioner, ønsker og interesser, og dermed åbne op for de mere skjulte planer, projekter og tilgange i planlægningen (Pinder, 2011, 345). Et andet argument for at arbejde med utopier er, at de kan afdække og kritisk analysere disse visioner, åbne op for magtforhold og sætte spørgsmål ved de interesser og synspunkter, der adresseres og støttes (Pinder, 2011, 345f). Et andet forhold, som Pinder anskuer det, er, at utopier skaber muligheder for dels at forestille sig potentielle fremtider og dels at fremme det kritiske blik på byer og social forandring, som det er i dag. Det drejer sig dermed både om,

hvad der er i dag, og hvad der kan blive. Utopier kan være med til at rette fokus på diskussionen om, hvordan der skabes mere humane urbane steder og livsformer (Pinder, 2011, 345).

Når formålet er at planlægge for det generelle gode, kan man spørge sig selv for hvem og hvilkes interesser, der tilgodeses. Urbane utopier har haft tendens til at koncentrere sig om særligt den "hvide middelklasse mand" (Pinder, 2011, 348). Det er derfor en vigtig opgave kritisk at studere utopier for at identificere særlige ideer såvel som planlægningsidealer og for at vise, at de ikke er neutrale eller uforanderlige, men implementeret i bestemte interesser og ønsker (Pinder, 2011, 348). Bag den utopiske by kan der identificeres "*an exploration of its dark side*" (Pinder, 2011, 348), hvor undertrykkelse, kontrol og marginalisering er en del af byen. Gennem en kritisk tilgang til projekter inden for byplanlægning kan man rette opmærksomhed på både ønskerne og drømmene, men også frygten og usikkerhederne, som utopien afspejler (Pinder, 2011, 348f). Pinder påpeger, at en af de væsentligste roller for utopier er ikke at genskabe en særlig orden eller harmoni, men i stedet stille sig undrende over for dominerende antagelser omkring, hvordan byer og samfund er organiseret og afsløre under hvilke rammer, de er tilgået (Pinder, 2011, 360). Harvey argumenterer også om behovet for dette, og han kritiserer blandt andet neoliberalismens usynlige indflydelse på samfundsmæssige forhold og hovedargumentet, at der ikke findes et alternativ, eller som han også udtrykker: *"It is the supreme rationality of the market versus the silly irrationality of anything else"* (Harvey, 2000, 154).

Utopiernes forandringspotentiale

Der er forskellige perspektiver på, hvordan det er muligt at skabe alternative sociale verdener. Pinder argumenterer for, at utopi-tilgangen kan adressere, hvad der karakteriserer den gode by og det gode liv. Det handler om at stille spørgsmål om, hvordan visionerne for den gode by bliver defineret i den nuværende politisk-økonomiske situation for eksempel med tanke på globaliseringen (Pinder, 2011, 355). Ifølge Pinder argumenterer flere planteoretikere for, at man bør tage udgangspunkt i den globale kapitalistiske politiske kontekst, vi er en del af. Pinder beskriver det således: "*To work within the context of global capitalism in a spirit of compromise and negotiation*" (Pinder, 2011, 357). Harvey argumenterer for en utopianisme, der er eksplicit *spatiotemporal* (Harvey, 200, 182). Rum og tid kan nemlig ikke separeres, og anser man disse to fænomener som socialt produceret, så må de inkorporeres i utopia-begrebet, pointerer Harvey (Harvey, 2000, 182). Dette betegner Harvey som

dialektisk utopianisme (Harvey, 2000, 182), der kombinerer radikale forandringer i både tid og rum for at facilitere en fuldkommen anderledes forestilling om, hvordan det urbane liv kunne udfolde sig (Pinder, 2011, 359f). Ifølge Harvey har vi alle noget at forestille os, noget at sige og noget at gøre omkring dette emne. Vores individuelle og kollektive forestillinger bliver derfor vigtige at definere for udviklingen af byen (Harvey, 2000, 159f). Når vi accepterer, at samfundet er skabt og forestillet af os mennesker, bør vi også tro på, at vi kan ændre det (Harvey, 2000, 159). Han argumenterer videre for, at projekter vedrørende hvordan vi vil have vores by, samtidig er projekter om menneskelige muligheder; hvem vi vil være eller måske mere, hvem vi ikke ønsker at blive (Harvey, 2000, 159). Harvey påpeger, at utopier er forskellige, om man spørger feministen, middelklassen, den religiøse eller den udsatte (Harvey, 2000, 160). Dette påpeger, at vi som mennesker er i stand til at retænke og udforske andre socio-spatiale alternativer (Harvey, 2000, 160). Pinder henviser til Henri Lefebvres *Right to the City*, der bør forstås som en ret til at forme byerne forskelligt, at producere deres rum i forhold til kollektive behov og ønsker og på samme tid ændre det urbane hverdagsliv (Pinder, 2011, 359). Afslutningsvis argumenterer Pinder for, at utopi-begrebet involverer at skabe rammer for overvejelser om andre muligheder og ønsker samt åbne op for forskellige måder at tænke urbane fremtider (Pinder, 2011, 360). Pinder foreslår, at: "[…] *utopias seek to chart paths for urban spaces and life beyond the closures of the present. They demand a dreaming beyond current configurations into what is not-yet-seen"* (Pinder, 2011, 360). I processen, argumenterer Pinder, kommer der radikale krav om nuets potentialer i spil. Potentialer der dog vil kræve fundamentale forandringer for både byen og de sociale relationer, de skabes i (Pinder, 2011, 360).

Rammer for og aktører i planlægningen

Med udgangspunkt i forståelsen af at virkeligheden er sammensat af forskellige niveauer og relationer, vil dette afsnit tage udgangspunkt i, hvordan vi teoretisk kan forstå og belyse forskellige strukturelle niveauer, samt hvilken betydning disse kan have for praktiseringen af visionerne for Høje-Taastrup Kommune. Afsnittet vil tage udgangspunkt i professor og geograf David Harveys beskrivelse af samspillet mellem økonomisk vækst og urbane processer i teksterne *From managerialism to entrepreneurialism: The transformation in urban governance in late capitalism* (1989) og *The right to the City* (2012). Endvidere vil sociolog Jürgen Habermas' argumenter om kommunikativ handlen inddrages med udgangspunkt i professor emeritus Heine Andersens udlægning af Habermas' teorier i bogen *Klassisk og Moderne*

Samfundsteori (2005). Derudover vil vi inddrage sociolog Bo Elling, der vil bidrage til at sætte Habermas' teoretiske perspektiver om kommunikativ handlen i en planlægningskontekst. Her vil vi tage udgangspunkt i Ellings tekst *Borgerne som modmagt* (2016). Med Harvey, Habermas og Elling vil vi forsøge at belyse perspektiver på hvilke strukturelle rammer, der er for planlægningen, og hvordan forskellige dynamikker i samfundet har betydning for planlægningen. Derudover vil afsnittet belyse, hvordan forskellige aktører kan forstås i en plankontekst, og hvordan deres forskellige forståelser og forudsætninger kan have betydning for planlægningen

Strukturelle forudsætninger for planlægningen

Habermas arbejder ud fra en tanke om, at den demokratiske dialog i den moderne kapitalistiske verden i stigende grad er styret af centreret magt i store anonyme bureaukratiske og økonomiske styringssystemer (Andersen, 2005, 372). Habermas argumenterer for, at kapitalismens markedsøkonomi og de borgerlige retsstater har betydning for dannelsen af en offentlighedssfære. Dette er resulteret i, at der i stigende grad er sket en adskillelse af civilsamfundet og staten. Endvidere er der sket en overgang fra en liberal til en reguleret kapitalisme. En reguleret kapitalisme ses som styret i et samspil mellem partier, statsbureaukratier, interesseorganisationer og private magtfulde firmaer. Dette har resulteret i, at offentligheden i højere grad er blevet et forum for magtens forvaltere frem for en demokratisk fælles meningsdannelse (Andersen, 2005, 374). Magt har derfor en betydning for forskellige aktører på baggrund af forskellige forudsætninger og forskellige interesser i udviklingen af samfundet. Her kan magt både sikre effektiv organisering for at opnå fælles mål, men samtidig være en undertrykkende praksis, der kan tilstræbe visse aktørers målsætninger frem for andres (Andersen, 2005, 376f).

For at kunne forstå og undersøge samfundets dynamikker arbejder Habermas med forståelsen af kommunikativ handlen. Kommunikativ handlen tager udgangspunkt i to perspektiver på samfundet: system- og livsverden. De to perspektiver forudsætter begge forskellige udgangspunkter for handlen, der resulterer i forskellige mål med handlen og forskellige rationaler for handlen. Handlen koordineres af aktører ud fra deres forskellige forståelser, og udviklingen af samfundet vil derfor være præget af forhandling mellem forskellige aktørers forståelser og målsætninger (Elling, 2016, 46). Kommunikativ handlen bliver dermed også en måde at forstå forudsætninger for samfundets dynamikker og udvikling (Elling, 2016, 46). Det er ligeledes samme

forståelse, vi har af planlægningen, hvor planlægning foregår i spændingsfeltet mellem aktører med forskellige udgangspunkter for mål og handlen.

I teksten *From managerialism to entrepreneurialism: The transformation in urban governance in late capitalism* (1989) beskæftiger Harvey sig ligeledes med samfundets dynamikker og fokuserer på, hvordan disse har betydning for planlægningen. Harvey argumenterer for, at forskellige aktører har forskellige forudsætninger for at præge udviklingen og forskellige interesser for planlægningen. Teksten fokuserer på, hvordan et skift i bystyring har betydning for, at planlægning bliver en undertrykkende praksis, der tilstræber visse aktørers målsætninger frem for andres. Harvey beskriver, at undersøgelsen af urbanisering ofte er adskilt fra sociale forandringer og økonomisk udvikling. Han forsøger dog med teksten at få indblik i, hvordan disse processer er uadskillelige og pointerer, at planlægning er et produkt og en tilstand af igangværende sociale processer i en kapitalistisk udvikling (Harvey, 1989, 3). Urbanisering ses som en rummelig forankret social proces, og som en skaber af flere forskellige fysiske elementer og institutionelle og politiske systemer. Dette er med til at skabe en by med objektive kvaliteter, der præger daglig praksis og handlen (Harvey, 1989, 5). Samspillet mellem økonomiske dynamikker, sociale processer og urbane forandringer har ændret karakter i takt med, at der er sket et skift med styring af byen. Harvey beskriver, hvordan der er sket et skift mod en mere entreprenant bypolitik, der er resulteret i, at der nu i højere grad fokuseres på at skabe vækst og tiltrække investorer frem for tidligere fokus på lokalstyre og velfærd (Harvey, 1989, 7). Bystyring er derfor blevet en konkurrencepræget praksis, hvor der kæmpes om at skabe et attraktivt sted for kapitalinvesteringer. Harvey pointerer dog, at en udvikling med konkurrencepræget formål har interne politiske og sociale konsekvenser (Harvey, 1989, 14).

I teksten *The right to the City* (2012) argumenterer Harvey ligeledes for kapitalers betydning for urbanisering. Harvey beskriver kapital med udgangspunkt i kapitalismens tanke om at skabe merværdi. Harvey beskriver, hvordan kapital og urbanisering er forbundet gennem mobiliseringen af overskydende kapital (Harvey, 2012, 24). Kapital får derfor betydning for urbaniseringen ved, at mobilisering af kapital afhænger af tanken om skabelse af merværdi. Urbanisering sker dermed med udgangspunkt i at finde områder, der kan skabe overskydende kapitalproduktion. Kapitalistiske dynamikker kan dermed styre individer og aktører til bestemte former for aktiviteter og adfærd (Harvey, 1989, 15). Harvey argumenterer for, at kapital i højere grad er blevet mobil, og dette kan resultere i, at lokale kapitaltilskud oftest vil stige. Derimod vil forsørgelsen til de dårlige stillede mindskes, hvilket kan skabe større polarisering i forhold til indkomst og sundhed (Harvey, 1898, 12).

Konkurrencen om kapital har derfor medført, at steder i stigende grad fokuserer på specifikke behov og funktioner, der er præget af kapitalistiske dynamikker, der kan have en social negativ betydning for stigende ulig fordelingen af kapital.

David Harvey og Jürgen Habermas arbejder dermed begge ud fra en forståelse af, at samfundet udvikles med udgangspunkt i, at forskellige aktører har forskellige interesser og forudsætninger for handlen. De beskæftiger sig begge med en forståelse af, at der kan være forskellige magtforhold, som kan have betydning for udviklingen af samfundet. Endvidere beskæftiger de sig begge ligeledes med, at magt kan have en undertrykkende karakter ved, at udviklingen kan være præget af visse aktørers interesser frem for andre. Det bliver hermed klart, at der er forhold, interesser og fordelinger af kapital, der kan have betydning for planlægningen. Harveys og Habermas' perspektiver på samfundets dynamikker, mener vi, vil kunne bidrage til at forstå, hvordan visionerne for Høje-Taastrup Kommune bliver praktiseret. Det vil bidrage til at forstå, at planlægningen på den ene side ikke kan foregå uden om en samfundsmæssig kontekst med sociale og økonomiske dynamikker og på den anden side, at visioner og praksis er præget af forskellige aktører med forskellige forudsætninger og interesser.

Strukturelle dynamikker i planlægningen

For at forstå dette spændingsfelt i planlægningen og hvordan forskellige aktører med forskellige udgangspunkter kan have betydning for udviklingen af Høje-Taastrup Kommune, vil vi i dette afsnit gå i dybden med Habermas' beskrivelse af system- og livsverden. Dette vil kunne bidrage til en forståelse af forudsætninger og interesser ved aktørers handlen.

Systemverden afgrænser den del af samfundet, der er centreret omkring økonomi, politik og viden. Systemverden er styret og handler på baggrund af penge og magt, som Habermas kalder styringsmedier (Andersen, 2005, 378). Styringsmedierne er præget af aktørernes rationalitet, og handlen er præget af strategisk fokus på kravet om funktion og effektivitet. Disse styringsmedier er endvidere med til at organisere og koordinere store handlingssystemer ud fra tanken om effektivitet og stabilitet. Pengemediet er styret af at koordinere i markedets mekanismer, mens magtmediet er styret af autoritetshierarkier af positioner og embeder i politiske systemer. Begge medier koordinerer deres handlen ud fra systemets krav. Medierne i systemverden er frigjorte fra tanken om enighed om handlingsmål og normer, der er hele grundlaget for systemets effektivitet. Aktører underlagt styringsmediet forholder sig strategisk og

egocentrisk rationelt til andres handlen med formålet at beregne, hvordan andres valg og fravalg har betydning for at opnå egne målsætninger. På denne måde navigeres der ud fra forventninger til, om en faktisk adfærd vil resultere i belønning eller straf (Andersen, 2005, 378).

Ud over systemverden arbejder Habermas med en forståelse af en livsverden, der er knyttet til andre principper end systemverdens. Livsverden dækker over de kontekster, der ikke er systemliggjorte, herunder det sociale liv, kulturelle overleveringer og socialisering (Elling, 2016, 46). I livsverden er det mening, solidaritet og personlig identitet frembragt gennem sproglig kommunikation, der er gældende frem for systemets krav om funktion og effektivitet. Handlen i livsverden er derfor ikke styret af styringsmedier, som i systemverden, men derimod ud fra fælles forståelser af normer, morale og handlen, der er navigeret og forhandlet gennem sproglig kommunikation. Livsverden tager derfor udgangspunkt i et deltagerperspektiv, hvor handlen mellem deltagerne er styret gennem sproglig navigation. Forståelserne af morale, normer og handlen er derfor ikke statiske, da de er bestemt og navigeret af individerne, der indgår i livsverden (Andersen, 2005, 379). Handlen er bestemt ud fra, hvad individer indbyrdes har accepteret som normer og er derfor i konstant udvikling. Handling er forudbestemt ud fra gensidig forståelse, herunder overleverede normer og værdier fra tidligere samfundsformer samt almengyldige normsæt (Elling, 2016, 46).

Samfundet er derfor en vekselvirkning mellem system- og livsverden, hvortil der er knyttet forskellige handle- og rationalitetsformer. Aktørers handlen vil derfor bære præg af, om de handler på baggrund af deres placering som borgere i livsverden eller som politiske aktører eller investorer. Forudsætninger for handlen og målet med handlen er derfor forskelligt.

Aktører i planlægningen

Planlægningens aktører kan ligeledes anskues ud fra vekselvirkningen mellem system- og livsverden, hvor aktørerne i planlægningen handler ud fra forskellige kontekster og med udgangspunkt i forskellige rationaler.

David Harvey beskæftiger sig med en økonomisk og politisk elite, der med stort økonomisk råderum kan skabe vækst i byen (Harvey, 2012, 31). Disse aktører får betydning for udvikling, eftersom udviklingen er styret af kapitalismens grundlæggende rationale om profit. Dette sker blandt andet gennem offentlig-private

samarbejder og steders konkurrencedygtighed, der skal være med til at tiltrække investeringer og sikre vækst (Harvey, 1989, 7f). Harvey argumenterer for, at offentlig-private samarbejder kan resultere i en udvikling, der er styret af private eksterne investorer frem for borgernes egne interesser og behov (Harvey, 1989, 7). Dette opstår, da grundlaget for samarbejdet er at tiltrække private investorer, hvis interesser er af politisk-økonomisk karakter (Harvey, 1989, 7). Offentlig-private samarbejder er ligeledes ofte funderet i specifikke projekter, og Harvey argumenterer for, at dette kan skabe en geografisk ulige udvikling, hvor der ikke tages højde for helhedsorienterede løsninger, men på konkrete projekters økonomiske potentialer. Disse projekter skal ligeledes være med til at styrke konkurrencedygtigheden, og den entreprenante bypolitik fokuserer på at sikre, at byer og regioner fremstår innovative, spændende, kreative og sikre (Harvey, 1989, 9). Derudover er erhvervsvenlighed i stort fokus blandt andet gennem regulering af infrastruktur, arbejdsforhold, miljøkontrol og skattepolitik for at sikre attraktive rammer for international kapital (Harvey, 1989, 10).

Bo Elling identificerer ligeledes aktører i planlægningen med udgangspunkt i Habermas' forståelser af kommunikativ handlen. Ligesom Harvey beskæftiger han sig med investorer, eftersom planproces ofte er forbundet med en konkret investering. Investorerne handler på baggrund af pengemediet og er derfor styret af at koordinere i markedets mekanismer. Investorer anvender ofte ekspertkulturen til at fremme egne interesser blandt andet ved at navigere ud fra forventninger til, om en handlen vil resultere i belønning eller straf. I investorernes tilfælde om handlen vil øge eller mindske profit. Investorerne handler derfor målorienteret og strategisk, der ofte kan være på bekostning af de øvrige aktører i planlægningen (Elling, 2016, 48).

Endvidere identificerer Elling også forvalteren, som kan ses i lyset af Harveys tanker om en politisk elite. Forvalteren dækker over de politiske valgte beslutningstagere og embedsmænd. Denne gruppe tilrettelægger planlægningen og navigerer planlægningen ud fra forskellige forordninger. Dette kan i Høje-Taastrup Kommune være eksempler som Planloven, Fingerplanen og forordninger fra Region Hovedstaden. Forvalteren koordinerer deres handlen med udgangspunkt i magtmediet og er derfor styret af autoritetshierarkier af positioner og embeder i politiske systemer. Målet med planlægningen for forvalteren bliver dermed også at sikre størst muligt legitimitet i handlen (Elling 2016, 47f). Forvalteren indgår dermed i systemverden og navigerer ligeledes handlen ud fra, om en given handlen vil resultere i belønning eller straf.

Elling beskriver endvidere aktører i et livsverdensperspektiv: Borgerne. Borgerne er dem, planlægningen udføres for og til (Elling 2016, 48). Borgeren er en del af livsverden, og det er dermed også borgerne, at planlægningen kan have konsekvenser for, hvis rationalet for planlægningen ikke er navigeret ud fra normforståelser i livsverden. Dette kan blandt andet være, hvis planlægningen bliver en undertrykkende praksis, hvor enkelte aktørers interesser bliver prioriteret frem for andres. Men borgerne er ikke passive i planlægningen, og de kan både være involveret og deltagende. Borgerne kan på baggrund af deres forudsætninger og forståelser også have forskellige interesser i at deltage i planlægningen. Borgerne indgår derfor i en sproglig handlekoordinering via offentlighedens medier med deres udgangspunkt for handlen fra livsverden (Elling, 2016, 18). Harvey argumenterer ligeledes for borgernes ret til at præge udviklingen og pointerer vigtigheden af, at udvikling ikke sker på baggrund af individuelle forudsætninger, men at udviklingen er en ret tildelt den kollektive masse (Harvey, 2012, 23). Harvey identificerer dog, at udvikling fortsat er tildelt en snæver økonomisk og politisk elite, hvis stræben efter profit fortsat præger udviklingen (Harvey, 2012, 37).

Bo Elling identificerer eksperter som afgørende aktører i planlægningen. Eksperter besidder viden og erfaring om et specifikt område og kan fungere som rådgivere for en af ovenstående aktørgrupper (Elling, 2016, 48). Eksperter er modsat investorer, borgere og forvaltning afhængig af hvor i planlægningsfeltet, de er placeret. Eksperterne kan dermed både handle med udgangspunkt i livsverden, men også med udgangspunkt i systemverden. Elling differentierer her mellem livsverdensaktører eller systemverdensaktører. Hvis eksperter er ansat og navigerer i systemverden, må eksperten indrette handlen ud fra samme forudsætninger som det politiske system, i dette tilfælde forvalteren, og vil hermed være med til at tilstræbe det endegyldige mål om optimal legitimitet. Endvidere vil eksperter indordnet investorer navigere ud fra pengemediet og vil med deres viden stræbe mod målsætningen om øget profit. Ligeledes kan eksperten være en del af livsverden og vil ikke være instrumentaliseret på forhånd, men eksperten kan betragtes som en kvalificeret borger, der kan bruge viden og erfaringer med målet om kommunikativ rationalitet (Elling, 2016, 48).

De forskellige roller i planlægningen bliver hermed en måde, hvorpå vi kan forstå, hvorfor og hvordan forskellige aktører kan præge praktiseringen af visionerne for Høje-Taastrup Kommune. Forskellige aktørgrupper har forskellige målsætninger, interesser og forudsætninger for at forstå og navigere ud fra visionerne om Høje-Taastrup Kommune. Dette kan have betydning for konkrete projekter i kommunen, alt afhængig af om udviklingen er med til at sikre effektiv organisering for at opnå fælles

mål eller nærmere er en undertrykkende praksis, der kan tilstræbe visse aktørers målsætninger frem for andres.

Sammenfatning

Med dette afsnit har vi forsøgt at give et indblik i den teoretiske forståelse, vi lægger over projektets genstandsfelt. Vi vil både undersøge det umiddelbare empiriske niveau og det dybe strukturelle niveau. Hensigten med utopi-begrebet er at undersøge vores valgte dokumenters visioner samt afdække hvilke interesser, de udtrykker. Samtidig er det projektets ærinde at undersøge hvilke strukturer, der kan påvirke planlægningsfeltet i et spændingsfelt mellem dokumenterne og de samfundsmæssige strukturer. Fokus er her på magt, strukturelle påvirkninger og borgerperspektivet. Formålet med Foucault og Ellings perspektiver på Habermas' system- og livsverden er i forlængelse heraf at analysere på magtforhold mellem planlægningens aktører, samt hvordan dette kan påvirke praksis. Med Harvey og Habermas stikker vi dybere og forsøger at give bud på hvilke samfundsmæssige strukturer, der præger planlægningen. Sammen giver disse teoretikere os mulighed for at tilføje vores analyse og diskussion teoretisk dybde. Teorierne vil hermed kunne understøtte besvarelsen af vores problemfelt og arbejdsspørgsmål samt sætte perspektiver på vores konklusioner i en efterfølgende diskussion.

Metode

I dette projekt ønsker vi at udføre en analyse med udgangspunkt i fem dokumenter, som vi præsenterer i et senere afsnit. Disse dokumenter vil altså fremtræde som projektets empiri. Analysen består af en dokumentanalyse samt en diskursanalyse. Med de valgte teorier bestræber vi os på gennem analysen at kunne få indsigt i strukturer og aktører, der øver indflydelse på, hvad der sker i processen, når Høje-Taastrup Kommunes visioner operationaliseres til konkret realisering i form af lokalplanen for NærHeden.

Dokumentanalyse

I forståelsen af, hvordan en dokumentanalyse kan udføres, inddrager vi Professor Kennet Lynggaards bidrag *Dokumentanalyse fra Kvalitative metoder – en grundbog* fra 2010 og Professor Nanna Mik-Meyers perspektiver i *Dokumenter i en interaktionistisk begrebsramme* fra bogen *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv* fra 2005. Dokumenter er materiale, der ud fra en konstruktivistisk tilgang, kan betragtes som en handling, der gør noget i sociale interaktioner (Mik-Meyer, 2005, 193ff), eller som Lynggaard beskriver det: "*At et dokument er fikseret i tid betyder ikke, at dokumenter ikke udvikler sig over tid*" (Lynggaard, 2010, 138). Dette understøttes i Mik-Meyer: "*Vi forvandler ting ved at inkorporere dem i en tekst. Ved at skrive noget i et bestemt format, oversætter vi det fra det specifikke og lokale og laver det om til "fakta" og "dokumenter", som antager selvstændig eksistens*" (Mik-Meyer, 2005, 202). Dokumentanalysens formål er ikke at udvikle en mere rigtig forståelse af et fænomen, men derimod at få en dybere forståelse af et emne (Mik-Meyer, 2005, 194f). Vi ønsker gennem dokumentanalysen at udvikle en nuanceret forståelse af vores genstandsfelt.

Dokumentanalyse er en meget udbredt metode i samfundsvidenskaberne, og det spænder vidt lige fra policyanalyser, institutionelle analyser til diskursanalyser, hvorfor formålet med at anvende denne metodiske tilgang også er forskelligt (Lynggaard, 2010, 137). Projektets formål med dokumentanalyse er at afdække de underliggende samfundsstrukturer, der kan øve indflydelse på inden for hvilke betingelser, den kommunale planlægning kan realiseres i Høje-Taastrup Kommune. Intentionen med vores dokumentanalyse er altså at undersøge, om der mellem de analyserede dokumenter sker en udvikling i den mening, visse aktører tillægger de

sociale og politiske fænomener, der fremtræder inden for den kommunale planlægning i Høje-Taastrup Kommune samt undersøge mulige magtrelationer. Lynggaard beskriver, at dokumentanalyser blandt andet kan afdække udviklinger i normer og praksisser, etablering af og forandring i magtrelationer samt forandring i den mening visse aktører tillægger sociale og politiske fænomener (Lynggaard, 2010, 137).

Dokumentmaterialet kan tage form af både privat og offentlig karakter (Lynggaard, 2010, 138; Mik-Meyer, 2005, 193). Afhængigt af hvilken dokumenttype ens analyse baseres på må man have for øje hvilke aktører, der er indblandet i dokumentet samt formålet med dokumentet (Lynggaard, 2010, 138). Dette bliver beskrevet af Lynggaard som en skelnen mellem tre dokumenttyper; de primære, de sekundære og de tertiære. De primære dokumenter kendetegnes ved at have begrænset adgang og lav aktørinvolvering (Lynggaard, 2010, 138f). De dokumenter, som vi i projektet, vil tage udgangspunkt i, kan ud fra denne skelnen forstås som sekundære dokumenter, da Lynggaard netop beskriver sekundære dokumenter som offentligt tilgængelige, men ikke nødvendigvis adresseret offentligheden. Alle udvalgte dokumenter har været tilgængelige på Høje-Taastrup Kommunes hjemmeside og på Realdanias hjemmeside. Tertiære dokumenter er karakteriseret ved at være udgivet på et tidspunkt efter den begivenhed, dokumentet henviser til (Lynggaard, 2010, 139). De forskellige dokumenttyper giver selvfølgelig adgang til forskellige informationer (Lynggaard, 2010, 139). Det er dog en fejltagelse at betragte dokumenter som neutrale kilder til en mere "rigtig" viden om et undersøgelsesspørgsmål (Mik-Meyer, 2005, 194). Mik-Meyer argumenterer for, at dokumenter først opnår en betydning, når de indgår i en social situation. Betydningen skal forstås som et relationelt fænomen, der skabes, når dokumentet anvendes i praksis (Mik-Meyer, 2005, 195). Lynggaard påpeger tilmed, at dokumentet til hver en tid vil udtrykke det rationale, som det var bygget på for tidspunktet for produktionen (Lynggaard, 2010, 140). Denne forståelse af, at viden opstår i sociale handlinger, læner sig op ad vores teser om, at visionerne beskrevet i for eksempel Høje-Taastrup Kommunes planredegørelse og udviklingsstrategi får en særlig betydning afhængigt af hvilken kontekst og hvilke aktører, der fortolker den og anvender den som baggrund for blandt andet lokalplaner og NærHedens udviklingsplan. Lynggaard argumenterer dog for, at primære dokumenter er mest hensigtsmæssige, hvis man ønsker at analysere det, der sker bag lukkede døre som magtudøvelse og forhandlinger (Lynggaard, 2010, 139). Vi er bevidste om dette, men vi måtte dog inden for projektets tidsmæssige rammer lade os begrænse og dermed ikke fundet det muligt at fremsøge alle relevante dokumenter. Ligeledes gjorde en telefonsamtale med rådhussekretariatet i Høje-Taastrup Kommune os opmærksomme på, at

kommunen ikke har en praksis for at nedskrive debatter og forhandlinger fra byrådets møder, men beslutninger nedskrives i form af korte referater. Det har derfor ikke været muligt at få indhentet interessante forhandlingsprotokoller eller debatreferater. Vi betragter derfor, at de udvalgte dokumenter, inden for projektets rammer, er de mest anvendelige.

Vi har valgt en teoretisk ramme for projektet, men vi ønsker ikke at lade dette begrænse os, hvis dokumenterne skulle give anledning til at udpege andre variabler eller relationer mellem variabler, som vi finder betydningsværdige i forhold til vores undersøgelse. Dette giver os mulighed for selv at vælge hvilken vægt, vi vil lægge på vores teoriramme samt muligheden for identificering af udviklinger og mønstre i vores materiale.

Lynggaard præsenterer metodiske overvejelser, der kan vægtes i en dokumentanalyse: *autenticitet, troværdighed, repræsentativitet* og *mening* (Lynggaard, 2010, 147). Autenticitet skal forstås som overvejelser om dokumentets oprindelse og afsender. Kan de identificeres entydigt? Dette har ikke betydning for dokumentets anvendelighed, men bør vægtes i forhold til vurdering af, hvordan dokumentmaterialet kan bidrage til at belyse et undersøgelsesspørgsmål (Lynggaard, 2010, 147). Troværdighed handler om eventuelle usikkerheder eller skævvridning forbundet med dokumenterne. Er der indsamlet tilstrækkeligt materiale, eller kan der konstateres, at vores konklusioner er forbundet med usikkerheder? Repræsentativitet har fokus på i hvilken grad, dokumenterne repræsenterer et typisk eller atypisk fænomen (Lynggaard, 2010, 148). Et metodisk valg omkring afgrænsning af indsamlede dokumenter kunne givetvis give en mangelfuld repræsentativitet i forhold til undersøgelsesspørgsmålet. Mening er overvejelser om, hvor tydeligt dokumentets mening fremstår. Er teksten mangelfuld eller sproget uklart? Anvendes der en bestemt faglig terminologi, der virker uforståelig for andre? Lynggaard understreger, at disse fire forhold kan anvendes som retningslinjer for metodiske overvejelser uanset videnskabsteoretisk ramme og valgte teorier (Lynggaard, 2010, 149). Vi har i projektet reflekteret over vores brug af de fire forhold ved vores valg af dokumenter for at sikre os, at disse kunne give os et indblik i både visioner og praksis for Høje-Taastrup Kommune samt NærHeden. Dog har vi måtte erfare, at vores dokumenter ikke umiddelbart lader sig legitimere ud fra de fire forhold.

Vi vælger at supplere Lynggaard med Mik-Meyers pointer, da de bidrager med et bredere, konstruktivistisk perspektiv, hvor sociale handlinger, betydninger og kontekster er centrale. Mik-Meyer foreslår tre begrebspar som værende centrale i en

konstruktivistisk dokumentanalyse; *institution og kontekst, interaktion og proces* samt *standardisering og fakta* (Mik-Meyer, 2005, 193).

Institution og kontekst

Institution skal her forstås som "[…] *de specielle måder, deltagere gør noget af relevans på og indsætter i en ramme af relevans*" (Mik-Meyer, 2005, 196) og knytter sig direkte til forskellige organisatoriske sammenhænge som for eksempel en kommunes planafdeling. Den organisatoriske sammenhæng skaber en institutionel ramme for hvilke handlinger og fortolkninger, deltagerne vil finde relevante (Mik-Meyer, 2005, 196). De kontekstuelle forhold er den helt specifikke situation, der indfanger aktørernes handlinger. Kontekstbegrebet kan løsne op for den regulering af aktøren, institutionsbegrebet i visse analyser kan føre frem til. Hvor frit kan en aktør tolke et dokument? Den enkelte aktørs præferencer og erfaringer vil påvirke fortolkningsprocessen (Mik-Meyer, 2005, 196). Altså hvor fri er fortolkningsprocessen fra institutionelle og kontekstuelle forhold. Disse begreber synes relevante for vores analyse, da vi netop har til formål at vurdere forskellige aktørers forhandling og fortolkning af et dokument og hvilke underliggende strukturer, der viser sig i vision og praksis. Dokumenter henter deres betydning med inddragelse af den institutionelle ramme, det enkelte dokument indgår i og den aktuelle kontekst for dets fortolkning, hvorfor betydningen af dokumentet aldrig kan være en fikseret størrelse. Det samme dokument vil derfor indfange forskellige betydninger afhængigt af den institutionelle ramme og den specifikke kontekst (Mik-Meyer, 2005, 196). Dokumentets tilsyneladende standardiserede tekstmateriale må ikke forveksles med entydighed, da "*et dokuments betydningsindhold aldrig kan være fikseret*" (Mik-Meyer, 2005, 197). Dokumenter har en regulerende effekt på aktørers handlinger – altså den, der fortolker dokumentet, bliver automatisk en del af sociale relationer skabt i en hel anden sammenhæng - rammen for dokumentets tilblivelse. Denne sammenhæng kommer indirekte til at påvirke den konkrete sociale interaktion. Dette beskrives som den cirkulære proces, hvor dokumenter, så snart de er læst, påvirker handlinger på en meget konkret og begrænsende måde (Mik-Meyer, 2005, 198). Dokumenter er defineret ved at have en materialitet, der er todelt. Dels reflekterer dokumenter den institutionelle ramme og de kontekstuelle forhold, som dannede ramme for dokumentproduktionen. Dels genererer dokumentet forskellige betydninger afhængigt af de institutionelle rammer og kontekst, dokumentmaterialet indgår i. Vi vil i analysen reflektere over dette for at forstå, de valgte dokumenters betydning for praksis.

Interaktion og proces

I relationen mellem dokument og bruger har begge parter en aktiv og transformerende virkning på hinanden. Der vil altid være et før og et efter, en ændring af betydning. Det er derfor relevant at undersøge om et dokument får en effekt for praksis – altså om hvilken rolle dokumentet spiller i en given social situation (Mik-Meyer, 2005, 199). Personen, der fortolker dokumentet, vil altid gøre noget med det. Det er dette noget, der er et oplagt undersøgelsesområde også i vores projekt. Hvad gør planlæggeren og planafdelingen med de visioner Høje-Taastrup Kommunes politiske arena har nedskrevet? Og gør investorer eller arkitekter noget andet? Derudover argumenteres der, at selvom den institutionelle ramme ikke betinger en bestemt betydning af dokumentet, så er det muligt, at den institutionelle ramme kan befordre, privilegere eller fremhæve visse fortolkninger frem for andre (Mik-Meyer, 2005, 200). Dokumentets materialitet og betydning bliver så at sige adskilt. Et handlingsperspektiv sætter de rumlige, tidsmæssige og praktiske omstændigheder, hvori dokumentet er produceret og fortolket, centralt. Dokumenter i organisationer kommunikerer med andre dokumenter. Ligheder kan have rod i herskende samfundsdiskurser, men forskellene kan bunde i de forskellige sociale kontekster, dokumenterne er blevet til i, for eksempel af forskellige faggrupper (Mik-Meyer, 2005, 200). Ved at inddrage forskellige dokumenter kan man vise, hvordan forskellige beskrivelser relaterer sig til de forskellige sociale sammenhænge, de er produceret og fortolket i (Mik-Meyer, 2005, 201). Med udgangspunkt i dette har vi udvalgt dokumenter, der kan give indblik i de forskellige dokumenters indflydelse på udviklingen af NærHeden.

Standardisering og fakta

Dokumenters opbygning er som oftest standardiserede. Dette kan have til formål at fortælle læseren, at dokumentets informationer repræsenterer fakta. Dog er disse standardiseringer aldrig ideologiske (Mik-Meyer, 2005, 201), hvilket gør det interessant at undersøge, hvordan fakta og faktuelle beskrivelser skabes gennem den konkrete tilblivelsesproces i praksis. I denne sammenhæng er der tre centrale greb; *footing, category entitlement* og *interest management* (Mik-Meyer, 2005, 201). Footing handler om forskellige relationer, man som forfatter kan gøre brug af for at gøre sin beskrivelse troværdig. For eksempel overvejelser om hvilken rolle, man som forfatter skal indtage; fremtræder eller budbringer. Disse roller bliver væsentlige at forholde sig til analytisk, da de har betydning for troværdigheden. En upersonlig og passiv forfatter bevirker, at teksten opfattes mere officielt og indholdet som faktuel

beskrivelse (Mik-Meyer, 2005, 201f). Category entitlement er de måder, et dokument kan gøres faktuelt på ved at anvende for eksempel ekspertudtalelser. Interest management har fokus på, hvordan forfattere og andre medaktører eksplicit kan vise deres interesser i den givne præsentation (Mik-Meyer, 2005, 202). Derudover understreges det, at inddragelse af aktører – antal og deres forskelligheder – har relevans i forhold til troværdigheden af dokumentet. Stor detaljeringsgrad i dokumentet vil også give anledning til høj troværdighed (Mik-Meyer, 2005, 202). I analysen har vi valgt at reflektere over, hvordan dokumenterne forholder sig til både ekspertviden og gældende lovgivning.

Diskursanalyse

Ud over dokumentanalyse vil vi i projektet også tage udgangspunkt i diskursanalyse. Dette afsnit vil tage afsæt i flere tekster om diskursanalyse og diskursteori for at skabe en grundig og gennemført redegørelse af tilgangen. Vi vil anvende kapitlet *Diskursanalyse* af Professor Louise Philips (2010) fra bogen *Kvalitative Metoder - En Grundbog*, kapitlet *Diskursteori i et videnskabeligt pespektiv* af Professor Allan Dreyer Hansen (2004) i bogen *Videnskabsteori i Samfundsvidenskaberne*, samt kapitlet *Diskursanalyse* af lektor Jens Peter Frølund Thomsen (2004) i *Klassisk og Moderne Samfundsteori*. Endvidere læner vi ligeledes op ad litteraturen anvendt i afsnittet *Magt som begreb*. Vi vil således i afsnittet redegøre for disse teksters beskrivelser og forklaringer af diskursanalyse og herigennem vise dette projekts analysetilgang. Hansen fastslår, at "[…] *diskursiv mediering er grundlæggende. Vi kan simpelt hen ikke få indsigt i verdenen uden at befinde os i et specifikt paradigme (eller diskurs)*" (Hansen, 2004, 389). Da vi netop ønsker at få indsigt i et bestemt udsnit af verden og blandt andet brug af sprog og begreber, finder vi det centralt for vores projekt at arbejde med diskursteori og diskursanalyse.

Diskursteori og diskursanalyse er begreber, der diskuteres, men deres relation til sprogvidenskab samt dannelse af betydninger og meninger er der enighed om (Hansen, 2004, 389). I diskursteori er sprog og begreber i centrum, da disse aldrig er neutrale. Det er sproget og begreber, som tillægges bestemte betydninger, og hermed er med til at skabe den sociale verdens forståelser. (Thomsen, 2004, 182). Diskursanalyse er en tværgående tilgang, som bevæger sig i både samfundsvidenskaberne og humaniora. Dette betyder, at betegnelsen diskursanalyse er et samlet felt af forskellige former for tilgange. Herved kan der

gennem en diskursiv analyse skabes en sammenhæng mellem de forskellige tilgange, men ligeledes kan den risikere at spænde ben for diversitet i analysearbejdet. (Philips, 2010, 263f).

Hansen forklarer, at "*En diskurs er en konkret meningsramme, hvori de forhold, der indgår, får en bestemt betydning af at indgå i netop denne diskurs*" (Hansen, 2004, 390). Diskurser er således en måde at konstruere og forstå verdenen og virkeligheden på. Diskurser viser en repræsentation af den virkelighed, som italesættes gennem selve diskursen og giver herved betydning til den verden, vi befinder os i. Dette gør, at andre udlægninger eller forklaringer af verden vil fremstå mindre troværdige i den givne diskurs. (Philips, 2010, 265). Philips påpeger dog også, at diskurser er ustabile strukturer, der er kontekstafhængige og omskiftelige (Philips, 2010, 265). "*Ingen diskurs er en lukket enhed, men omformes snarere konstant gennem kontakt med andre diskurser*" (Philips, 2010, 268). Den sociale verden er bygget op af diskurser, som står i relation til hinanden. Disse relationer konstruerer vores opfattelse og forståelse af verden, men de er ustabile og kontinuerligt foranderlige. Således ændres betydningsdannelsen i den sociale verden sig i takt med, at diskurserne ændrer sig. (Philips, 2010, 265f og Hansen, 2004, 392).

Der eksisterer flere forskellige tilgange til diskursanalyser, blandt andet den kritiske diskursanalyse, Laclau og Mouffes diskursanalyse samt diskurspsykologien. (Philips, 2010, 267f). Disse tre tilgange har forskellige diskursbegreber i forhold til, hvordan diskurser konstruerer verden. Den kritiske diskursanalyse mener, at diskurser både former og formes af sociale strukturer, og derfor udgør en vigtig del af alle sociale praksisser. Hvor netop disse sociale praksisser konstituerer viden, identitet og sociale relationer. De politiske teoretikere Ernesto Laclau og Chantal Mouffe anser i kontrast hertil, diskurser som værende totalt konstituerende for det sociale, og diskurspsykologien placerer sig mellem disse to diskursopfattelser. (Philips, 2010, 268). Dette projekts forståelse af diskursbegrebet lægger sig i den kritiske diskursanalyse og læner sig hermed ligeledes op ad den kritiske realisme. Endvidere adskiller de tre tilgange sig i forhold til begreberne ideologi og magt. Laclau og Mouffe afviser, at der findes ægte relationer og læner sig her opad Foucault. Både den kritiske diskursanalyse og diskurspsykologien følger ligeledes Foucault i forhold til magtopfattelse, men de fokuserer samtidig på dominansmønstre i sociale grupper, hvor disse underlægges hinanden. (Philips, 2010, 269).

I Laclau og Mouffes forståelse af diskursanalyse understreges, at diskurs er en social praksis, og at der heri ligger tre dimensioner af diskurser. "*Dels begreber, dels de*

sociale objekter, hvis identitet begreberne definerer, samt de menneskelige handlingsakter, som vedvarende skaber og forandre relationerne mellem begreber og samfundsmæssige objekter" (Thomsen, 2004, 182f). Diskurser ses her som et netværk, hvori der dannes meninger og sammenhænge, hvor sprog og virkelighed flettes sammen. Dette sker netop, når der sættes ord på fænomener, da det først er herigennem, vi kan forholde os til dem og forstå dem. Sproget og den virkelige verden spiller sammen. De forudsætter og påvirker hinanden. (Thomsen, 2004, 183f). Foucault arbejdede med diskursteori og diskursanalyse, hvori diskursive regimer påvirker "[…] *hvad det kan siges af hvem, hvor, hvordan og hvornår* […]" (Kristensen og Hermann, 2009, 802). En diskurs er en ensartethed i begreber, genstande, udsigelser og temaer, og fokusset ligger både på udsagn forstået som sprog og begreber, men også netop på "[…] *hvem der kan sige hvad på hvilket tidspunkt*" (Jensen, 2013, 118). Således handler diskursanalyse om at undersøge ordenes betydninger, samt hvordan mennesker skaber dem, anvender dem, forvandler dem og bytter dem væk. (Jensen, 2013, 116ff og Lindgren, 2004, 331).

Metode i diskursanalyse

I diskursanalysen er det problematisk at tale om en eller flere deciderede metoder, da de traditionelle krav til metoder er i modstrid med diskursteorien. At metoder skal sikre validitet, konsistens og sikkerhed for de videnskabelige resultater, så en undersøgelse altid vil kunne finde sted igen og give samme resultat, er ikke foreneligt med diskursteori, da udgangspunktet her er, at alting er konstant foranderligt. (Hansen, 2004, 405). Hansen pointerer, at "*I diskursteori bliver metode derfor til refleksion over de valg eller beslutninger, vi træffer, og ikke et sæt af entydige regler, der kan fortælle os, hvordan vi skal gå frem*" (Hansen, 2004, 406). Diskursteori er en konstruktivistisk teori og har således ikke en metode, men nærmere regler for, hvordan der skal arbejdes for at opnå viden. Diskursteorien viser det udgangspunkt, hvorfra man som forsker reflekterer over sine indsigter frem for at have specifikke metoderegler. (Hansen, 2004, 391).

Dog er "[…] *dokumentstudier blevet knæsat som diskursanalysernes vigtigste forskningsteknik - måske med en dominans, der kunne få det til at ligne en metode.*", som Hansen påpeger. (Hansen, 2004, 406). Dette er sket på baggrund af Foucaults analyser af store historiske diskurser, hvor der netop anvendtes tekster. Her anser han dog ikke teksterne som deciderede kilder, men som *monumenter*, der spiller en rolle netop idet, at de bliver analyseret på. Teksterne eller dokumenterne er ikke det væsentlige i analysen, men mere det, at de er en del af ens forskningsfelt, og derfor

er feltets logikker, problemer og regelmæssigheder repræsenteret i teksterne. (Hansen, 2004, 406). En analyse af tekst eller dokumenter skal klarlægge, hvordan sproget anvendes til at forstå sociale praksisser, og derigennem hvorfor aktører har bestemte handlemønstre og interesser (Thomsen, 2004, 185). Netop dette ses anvendeligt for projekts problemstilling.

Den diskursive teori angiver endvidere nogle problemstillinger, der som forsker er vigtige at holde for øje. En problemstilling drejer sig om at finde *flydende udtryk*, da alle forhold kan ændre betydning. Det handler således om at finde ord, der kan have forskellige betydninger, alt efter hvem som anvender dem i de forskellige konfliktende diskurser. Ligeledes kan en problemstilling handle om at lede efter en diskurs' historiske forhold, hvor fokus er på hvilke processer, der har ført til den nuværende diskurs. Forskeren viser hermed historiske processer, som har kunnet afføde andre diskurser end dem, der i sidste ende er realiseret. Endvidere er diskursteorien kritisk og for at give analyser og resultater tyngde, er det vigtigt ikke blot at være beskrivende og kortlæggende. (Hansen, 2004, 410ff). Gennemsigtighed er også væsentlig for diskursanalysers validitet, således at resultater og fortolkninger kan vurderes af læseren, og der eventuelt kan stille spørgsmål til disse (Philips, 2010, 284).

Vores projekt indskriver sig i den kritiske realisme, og her kan man se diskursteori som værende i modstrid, da diskursteori indeholder en kritik af netop denne videnskabsteori. Kritiske realisme og diskursteorien har modstridende antagelser. Den kritiske realisme ser tendenser i samfundet, som den skal finde frem til, således at vi kan se de underliggende strukturer og de dybereliggende regler, der er afgørende for skabelsen af disse tendenser. I kritisk realisme er det analysens vigtigste opgave at "[...] *lede enkeltobservationer tilbage til dybereliggende lovmæssigheder*". (Hansen, 2004, 413). Diskursteorien ser det derimod ikke centralt at finde frem til disse tendenser, men i stedet at opløse dem og vise deres historie. Det er vigtigt at lede alle sociale objekter tilbage til deres kontingente fremkomst. Således ligger der en forskel mellem kritisk realisme og diskursteori i at "[...] *undersøge - reflektere over - de forskellige konsekvenser af al videns kontingente eller diskursive karakter*" (Hansen, 2004, 413). Dog ser vi også lighedspunkter mellem diskursteorien og den kritiske realisme, da de begge for eksempel ser et fravær af total og ultimativ dominerende struktur. Ligeledes anfægtes der, at al viden er af diskursiv karakter (Hansen, 2004, 412f).

Vi anvender diskursteorien til at analysere vores fem dokumenter. Her analyserer vi blandt andet på sprog, da vi herigennem kan se hvilke diskurser, som er aktuelle

indenfor planlægning af den gode by. Det er nemlig gennem disse aktuelle diskurser, at vi kan få en forståelse af dokumenternes utopier om planlægningen af den gode by. Vi ser endvidere, at det er ved denne italesættelse af diskursen, at vi kan få et større indblik i, hvad der ligger til grund for de visioner, der er for udviklingen af Høje-Taastrup Kommune. Således kan vores analyse tages skridtet videre og i samarbejde med vores teoretiske forståelser give indblik i de strukturer og magtforhold, som spiller ind, når disse visioner skal realiseres i praksis.

Sammenfatning

I det ovenstående har vi skitseret projektets metodiske tilgang, der bygger på både en dokumentanalyse og en diskursanalyse af fem dokumenter. Gennem dokumentanalysen tilstræber vi at få en nuanceret forståelse af vores genstandsfelt ved at undersøge, om der sker en udvikling i den mening visionerne om det gode liv tillægges af forskellige aktører. Derudover om denne udvikling er påvirket af eventuelle magtrelationer. Vi læner os op ad den kritiske diskursanalyse, hvor en diskurs er kontekstafhængig og ustabil, hvorfor der således eksisterer utallige diskurser. Gennem diskursanalysen ønsker vi at understrege hvilke diskurser, der forekommer mest fremtrædende dokumenterne i mellem og hvilke, der måske ikke opnår så stor betydning i det endelige praksiseksempel som Lokalplan 4.42. Vi er bevidste om, at diskursanalysen i sig selv ikke kan afdække de underliggende strukturer, som er dette projekts interessefelt, men den kan give os et indblik i hvilke visioner, der fremstår mere betydningsfulde end andre i vores empiri. Derfor er hensigten med metoderne primært at besvare problemformuleringens første og anden del, som derfor bliver grundlaget for besvarelsen af analysens efterfølgende dele.

Metoderefleksioner

I startfasen af nærværende projekt havde vi en forventning om, at dokumentanalysen som metode kombineret med diskursanalysen ville kunne give os en bedre forståelse af vores genstandsfelt samt hjælpe med at besvare vores problemformulering. I processen er vi dog blevet opmærksomme på, at dokumentanalyse i sin fulde metode ikke i sig selv er et tilstrækkeligt værktøj for dette projekt. Vores udvalgte dokumenter har på den ene side ikke det indholdsmæssige, der typisk kendetegner

dokumentanalysers empiri. På den anden side giver en stringent dokumentanalyse ikke i sig selv os mulighed for at besvare vores problemformulering. Karakteren for vores udvalgte dokumenter er altså ikke tilsvarende de dokumenter, der typisk udvælges i en dokumentanalyse, der har fokus på strukturer og aktørers magtrelationer. Dette taget i betragtning vælger vi en eklektisk tilgang til projektets metode, hvor vi anvender dele af metoden, der hvor vi vurderer, den kan bidrage med en forståelse af vores genstandsfelt. Dette gør vi, da vi stadig ser muligheder i at forstå dokumenternes intentioner og formål gennem dokumentanalysen. De dele, vi vælger at udtage fra metoden, skal derfor anvendes til at underbygge diskursanalysen og danne det grundlag, hvorpå vores teoretiske afsæt lægges.

Vi ser dog en lærerig proces i at forsøge at anvende en stringent metode i analysen, men måtte til sidst erkende, at de udvalgte metoder ikke altid er anvendelige i den grad, som det fremstår i lærebøgerne. Metodevalg og –fravalg er dele af en vigtig arbejds- og læreproces i både semesterprojekterne, specialet og på længere sigt i det akademiske arbejde. I den forbindelse har vi i gruppen måtte tage nogle beslutninger om, hvordan vores metodeafsnit skulle fremstå. Derfor har vi valgt at belyse de forskellige metodiske fremgangsmåder og løbende reflekteret over hvilke dele, vi har kunne anvende i analysen.

Analysestrategi

Efter vi i de ovenstående afsnit har skitseret problemfelt og problemformulering samt arbejdet dybere med teoretikere, begreber og vores metodiske værktøjer, vil vi i dette afsnit samle op på disse tidligere afsnit samt komme ind på nogle af projektets fravalg og begrænsninger. Dette gøres for herefter at kunne sætte den videnskabelige ramme og strategi op for den kommende analyse, der har til hensigt at svare på projektets arbejdsspørgsmål og problemformulering. Således vil vi i dette afsnit også redegøre for formålet med vores analyse, hvordan vi griber det an inden for rammerne samt specifikke elementer, vi har for øje i analysen af vores empiri. Til dette afsnit benytter vi os af kapitlet *Hvordan laver man en stærk analysestrategi* af Professor Mads Dagnis Jensen og forsker Jon Kvist (2016) fra bogen *Metoder i samfundsvidenskaberne*.

Vores projekt har taget udgangspunkt i det teoretiske i samspil med vores ide om en interessant og aktuel problemstilling. Herefter har vi fundet empiri og indsamlet data

på et relevant eksempel, som vi efterfølgende vil analysere. Hermed leder vores teorier både empiri og dataindsamlingen samt vores kommende analyse af disse. Analysens resultater vil lede op til den afsluttende konklusion og diskussion. Således anvender vi en tilgang til undersøgelsen, hvor vi tester vores hypotese på empirien. (Jensen og Kvist, 2016, 42). Denne analysestrategi er også med til kunne sikre projektets metodiske transparens, da vi forklarer, hvad vi har gjort løbende i de forskellige stadier og processer i projektets undersøgelse (Jensen og Kvist, 2016, 52). Dette afsnit sætter projektets dele op i en mere lineær disposition, men vi har reelt arbejdet mere cirkulært, hvor alle delene løbende er blevet udviklet i et samspil. (Jensen og Kvist, 2016, 52f).

Som tidligere beskrevet, har vi nogle ontologiske antagelser om, at bestemte samfundsstrukturer påvirker realiseringen af visionerne for byudviklingen af Høje-Taastrup Kommune. Disse forestillinger udspringer af vores videnskabsteoretiske forståelser fra den kritiske realisme. Den kritiske realisme ser samfundet som foranderligt og uforudsigeligt, hvor interessen ligger på de underliggende strukturer. Samfundet inddeles således i to dimensioner, den transitive og den intransitive. Vores hensigt med analysen er at anvende vores viden om virkeligheden i den transitive dimension til at kortlægge den viden om virkeligheden i den intransitive dimension, vi søger efter. De to dimensioner inddeles i tre domæner, hvor det empiriske domæne er det, vi har tilgængeligt. Det dybe domæne er strukturer, som vi ikke kan observere, der påvirker fænomener på det tredje domæne, nemlig det faktiske. Det er netop disse dybe strukturer, som dette projekt ønsker at få frem ved at analysere de empiriske dokumenter.

Projektets strategi er af kvalitativ karakter, da vi analyserer på en enkelt kommunes visioner for byplanlægning. Her er formålet at undersøge vores bevidst valgte dokumenter og datamateriale for flere forskellige aspekter. Vores empiri er udvalgt, netop da vi forventer, at disse dokumenter kan give os viden til at besvare projekts problemformulering. Vi havde som udgangspunkt udvalgt to dokumenter, men er løbende i processen blevet opmærksomme på flere og andre interessante dokumenter. Disse har vi fundet yderst relevante for vores undersøgelse, da de kan give os en bredere forståelse for feltet, i og med de er skabt med forskellige formål og har forskellige afsendere. Vi ønsker at finde frem til kompleks viden om de processer og mekanismer, der ligger bag, når en kommunes visioner skal realiseres i praksis. Det er således vores intention at kunne forstå, hvordan sprog og relationer kan have indflydelse på byplanlægning. (Jensen og Kvist, 2016, 45ff).

Teori og Metode

De forskellige teoretikere og teorier, der redegøres for i de ovenstående afsnit, anvender vi for at kunne forstå projektets problemstilling. Vores hypotese går på, at magt, kapital og marked har stor indflydelse på realiseringen af visionerne for udviklingsprojekter i kommunerne. Harvey og Habermas kan derfor guide os i den måde, vi anskuer virkeligheden, således vi kan få ny viden om den. (Jensen og Kvist, 2016, 42). Teoretikerne understreger nogle pointer for os, som vi herefter kan anvende i vores analyse. De udtrykker blandt andet, at kapitalistiske dynamikker har en indflydelse på fokusset i byplanlægningen. Ligeledes understreger de, at det netop er den kommunikative handlen, som giver os en forståelse af forudsætningerne for denne dynamik, da forhold, interesser og fordelinger af kapitaler spiller ind i planlægningen. Vi ser hermed, at planlægningen foregår i en samfundsmæssig kontekst, hvor de forskellige aktørers roller og intentioner kan præge realiseringen af visionerne. Aktørerne samarbejder i planlægningen, men de har forskellige mål for øje. Dette kan medføre asymmetriske magtrelationer, som potentielt kan føre til undertrykkelse og dominans i relationen. Da vi venter, at netop magt i relationer vil være væsentlig i forhold til besvarelsen af projektets problemformulering, har vi valgt at definere begrebet uddybende med hjælp af Foucault. Dette har vi gjort, så vi senere kan anvende vores forståelse af begrebet i analysen. (Jensen og Kvist, 2016, 43ff).

Vi har i dette projekt valgt at anvende dokumentanalyse som metode, hvori vi arbejder med diskurser og sprog. En diskurs er en aktuel meningsramme, hvorigennem vi konstruerer og forstår verden og virkeligheden. En diskurs er kontekstafhængig, og der eksisterer således utallige diskurser simultant. Alle disse diskurser er ustabile og kan omdefineres i kontakt og relation med andre diskurser. Utopi-tanken om den gode by inden for et planlægningsperspektiv eksisterer således også i en eller flere bestemte diskurser. Det er altså blandt andet disse aktuelle diskurser om det gode liv, vi ser efter i vores analyse. Vi leder efter begreber og visioner, der spiller sig ind i planlægningsdiskurserne. Herefter kan vi analysere, om disse visioner efterfølgende bliver ført ud i praksis og derigennem få indsigt i de dybere samfundsmæssige og relationelle strukturer, der påvirker den faktiske virkelighed.

Analysearbejdet

Planlægningen af denne analysestrategi har blandt andet måtte have vores tidshorisont med som en vigtig faktor, da vi på grund af denne har måttet begrænse vores datamateriale samt undlade andre former for empiri, såsom kvalitative interviews. Vi har således tænkt fremad for at kunne gennemføre en udførlig og gennemarbejdet analyse af vores datamateriale og empiriske dokumenter. (Jensen og Kvist, 2016, 40). Disse dokumenter har vi løbende forholdt os kritiske til for at kunne være sikre på deres validitet og dermed sikre kvaliteten af de resultater, vi kommer frem til. Vores empirimateriale vil vi systematisere både kronologisk, men også efter analytiske kategorier alt efter hvilken type af dokument, vi har at gøre med. På denne måde mindsker vi kompleksiteten af empirien og kan herefter afkode dokumentanalysens resultater gennem vores teori. (Jensen og Kvist, 2016, 50ff).

Gennem processen og specielt i analysen har vi forsøgt at være opmærksomme på projektets svagheder og styrker. Vi er klar over, at vores valg om kun at medtage et eksempel kan ses som en svaghed, fordi et eksempel kan have svært ved at repræsentere en generel tendens. Dog vil vi argumentere for, at netop Høje-Taastrup Kommune er et oplagt eksempel til at repræsentere andre kommuner på grund af tendenserne i planlægningen. Derfor anser vi projektet for at være både generaliserbart og validt. (Jensen og Kvist, 2016, 51f). Det er også netop derfor, at vi vil argumentere for, at projektet er pålideligt, da vi ser, at resultaterne efterfølgende vil kunne anvendes i eller på andre lignende eksempler. (Jensen og Kvist, 2016, 52).

Vi vælger at gennemføre analysen i fire dele. Første del vil tage udgangspunkt i dokumenterne:

- Fremtidens Forstæder - Debat og Visioner for en bæredygtig udvikling gennem kommunale arkitektkonkurrencer (herefter Inspirationspjece)
- Udviklingsstrategien 2012-2024 (herefter Udviklingsstrategi HTK)
- Planredegørelse Kommuneplan 2014 1 del (herefter Planredegørelsen) og
- Udviklingsplanen 2015 - NærHeden Fremtidens Forstad (herefter Udviklingsplanen NH)

Her ser vi på dokumentets natur i forhold til afsender og type for at få indblik i, hvilken betydning dette kan have for indholdet og tolkning af dokumenterne. Herefter analyserer vi dokumenternes sprog for at kunne identificere de dominerende diskurser, der giver os indblik i visionerne om det gode liv. Afslutningsvis sætter vi med utopi-begrebet fokus på, hvad de forskellige diskurser fortæller os om

udviklingen af Nærheden. Dette sammenfattes derefter og anvendes som grundlag for den næste analysedel. Analysens anden del vil have Lokalplan 4.42 – Rammeplan for NærHeden (herefter Lokalplan 4.42) som omdrejningspunkt. Gennem en analyse af denne vil der fokuseres på praksiseksemplet over for de visionære dokumenter fra analysens første del. Dette for at opnå indsigt i, hvordan visionerne fra analysens første del afspejles i Lokalplan 4.42. I den tredje og fjerde del af analysen vil vi bringe vores øvrige teorier på banen ved at sætte vores resultater fra den indledende analyse i relation til projektets teoretiske ramme. Vi griber det an ved at identificere magtrelationer og aktører i den foregående analyse og undersøge betydningen af disse ved brug af Foucaults magtteori og Bo Ellings forståelse af kommunikativ handlen i en planlægningskontekst. I den sidste analyse sætter vi Harveys og Habermas' samfundsforståelser i spil for at kunne definere og forklare de strukturer, der har indflydelse på, om visioner kan realiseres i praksis.

Vores forforståelse er, at der generelt planlægges for at tiltrække middelklassen, der er ressourcestærke og kan gavne kommunernes økonomiske grundlag. Vi antager, at kommunernes visioner om et godt liv bliver påvirket af marked, magt og økonomi, når de skal realiseres i praksis. Dette er vores baggrund for at påbegynde denne undersøgelse, og det er således dette, vi søger at finde svar på i den kommende analyse.

Analysedel 1

- Visioner for det gode liv

Visioner for det gode liv

Ud fra forståelsen af, at dokumenter kan ændre betydning og oversættes i en social kontekst, har vi fundet det relevant at inddrage dokumenter, der alle repræsenterer forskellige planniveauer og aktører, der kan have betydning for udviklingen af NærHeden i praksis. Vi har i forsøget på at indfange relevante dokumenter identificeret to niveauer for dokumenterne: det visionære niveau og det praktiske niveau. Det visionære niveau indikerer dokumenter, der ikke i sig selv har beføjelse til at sætte bestemmelser for, hvordan områder skal udvikles i praksis. Dokumenterne på det visionære niveau giver derimod indblik i visioner om en ønsket udvikling. Det praktiske niveau er en betegnelse for det dokument, der har hjemmel til at sætte bestemmelser for konkrete arealanvendelser og dermed kan diktere, hvordan et område skal udvikles. Vi finder det her interessant, hvordan de visionære dokumenter tolkes og tillægges værdi, når de skal nedskrives til en konkret planpraksis. For at kunne forstå om der er visse aktører og strukturer, der har betydning for praksis, bliver det her interessant at se, hvorvidt visse aktører formår at få større indflydelse på en konkret praksis end andre. Det vil vi gøre med udgangspunkt i at analysere herskende diskurser i de forskellige dokumenter, der kan give indblik i visionerne for det gode liv. Ved at analysere dokumenternes forskellige diskursive fremstillinger vil vi kunne identificere hvilke, der præger praksis i større grad end andre og dermed kunne konkludere, om der er nogle aktører, der har magt til at præge praksis.

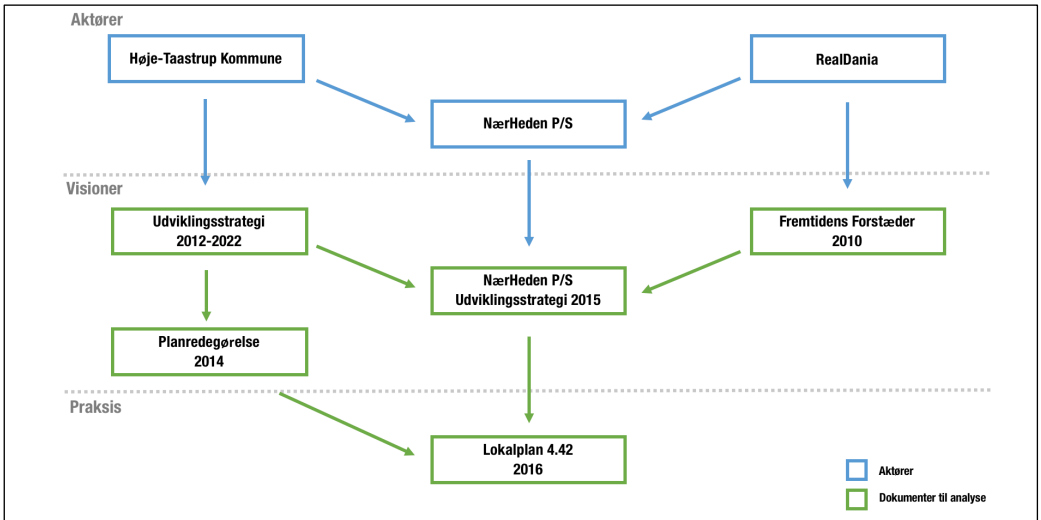

Diagrammet viser samspillet mellem vores dokumenter samt et aktørniveau, der viser de aktører, der umiddelbart står som den direkte afsender af det visionære niveau

Det visionære niveau

Det visionære niveau er en betegnelse, vi bruger for de dokumenter, der ikke i sig selv har beføjelse til at sætte bestemmelser for NærHeden, men derimod repræsenterer visioner, der kan have betydning for området. På det visionære niveau har vi valgt at anvende dokumenter, der kan give os indblik i visionerne for udviklingen af den ny bydel, NærHeden, og som dermed kan få konkret betydning for planpraksis. Disse dokumenter har vi valgt med en viden om, at NærHeden er et partnerskab mellem Høje-Taastrup Kommune og Realdania By og Byg, og vi betragter disse aktørers visioner om det gode liv som værende afgørende for den fremtidige udvikling af kommunen.

Med afsæt i den kommunale planpraksis tager vi udgangspunkt i byrådets visioner for udviklingen af Høje-Taastrup Kommune, som vi finder repræsenteret i Udviklingsstrategien HTK. Med dette dokument forventer vi at få indblik i diskurserne om en ønsket udvikling af Høje-Taastrup Kommune, som kommunen så vidt muligt forsøger at efterstræbe i alt planpraksis. Det står blandt andet formuleret i Udviklingsstrategien HTK: "*Alle politikker, planer og kvalitetskontrakter, der efterfølgende vedtages af Byrådet, vil derfor beskrive, hvordan de bidrager til at opfylde vision og indsatser for de tre strategiske temaer og beskrive, hvordan der arbejdes med de tre pejlemærker*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 7).

Med udgangspunkt i Realdanias egne beskrivelser af deres funktion: "*Vi arbejder for at skabe livskvalitet for alle gennem det byggede miljø*" (Realdania, u.å.), finder vi det relevant at inddrage Inspirationspjecen. Vi anser, at dokumentet repræsenterer Realdanias forestillinger om udviklingen af forstæderne. Dette, mener vi, kan være væsentligt, eftersom Realdanias viden kan have betydning for Høje-Taastrup Kommunes rationale for at indgå i samarbejdet om udviklingen af NærHeden.

Dokumentet Udviklingsplanen NH finder vi relevant, da vi anser, at dette dokument repræsenterer, hvad de to samarbejdspartnere har fundet til enighed om i udviklingen af NærHeden. Dokumentet kan give indblik i hvilke diskurser, der får betydning, og om der dermed er aktører, der får større betydning end andre i udviklingen af NærHeden.

Planredegørelsen anser vi som værende Høje-Taastrup Kommunes overordnede rammer for planpraksis. Det er igennem dette dokument, at vi vil kunne analysere, hvordan Høje-Taastrup Kommunen redegør for visioner og udfordringer.

Det praktiske niveau

Dokumentet på det praktiske niveau repræsenterer den konkrete planpraksis. Vi ser det relevant, eftersom dokumentet har hjemmel til at kunne diktere og regulere, hvordan der konkret udvikles i området for NærHeden. Dette vil anvendes til at få en forståelse for hvilke visioner om det gode liv, der får betydning i praksis.

Lokalplan 4.42 anses som praksis, hvor bestemmelser nedskrevet i dokumentet vil have direkte betydning for, hvordan der skabes fysiske rammer for det gode liv. Lokalplan 4.42 vil give et konkret indblik i udviklingen af området for NærHeden, og det er således i dette dokument, vi ville kunne analysere, hvad resultatet af forskellige aktørers visioner for et område ender med at betyde i praksis.

Vi finder derfor, at dokumentet kan give et tilstrækkeligt indblik i hvilke diskursive formationer, der optræder fra visioner til praksis i Høje-Taastrup Kommune. Med udgangspunkt i at de forskellige aktører vil have forskellige interesser og målsætninger med området, bliver det interessant at undersøge, om der er diskurser, der får større betydning end andre i praksis.

Afgrænsning

I vores dataindsamling er vi blevet opmærksomme på, at andre aktører og dokumenter kunne have betydning for, hvordan NærHeden udvikles i praksis. Vi har dog valgt at afgrænse os til dokumenter fra Høje-Taastrup Kommune, Realdania og NærHeden P/S, da vi anser disse aktører som værende af størst betydning for udviklingen af området i praksis. Ligeledes har vores tidsmæssige ramme sat en begrænsning for, hvor bredt vores analyse kunne favne. Vi anser Høje-Taastrup Kommune, som beskrevet i problemfeltet, for værende underlagt formelle rammer samt interesser, der kan have betydning for både visioner og praksis. Eftersom det er påkrævet, at lokalplaner og kommuneplaner skal forholde sig til gældende lovgivning, finder vi det relevant kun at inddrage Lokalplan 4.42 for at kunne få indblik i praksis, da det her er nedskrevet, hvordan den forholder sig til gældende lovgivning.

I forhold til aktører er vi i vores undersøgelse blevet bevidste om, at EU-projektet *ECO-Life* også kan have haft betydning for visionerne og praksis for området. Projektet tog udgangspunkt i området for NærHeden og fokuserede på at demonstrere innovative integrerede energikoncepter blandt andet gennem økonomisk støtte til udviklingen af

området for NærHeden (ECO-Life, u.å.). Projektet bliver kort redegjort for i Planredegørelsen, men vi har ikke valgt at foretage en dybere analyse af dette, eftersom projektet var afsluttet, før Lokalplan 4.42 var udarbejdet og vedtaget.

Forstædernes Tænketank har i samarbejde med Naturstyrelsen og Realdania udarbejdet dokumentet *Bæredygtige Forstæder – Udredning og anbefalinger fra forstædernes tænketank*, hvori visioner for fremtidens udvikling og planlægning er beskrevet. Dette dokument har vi studeret, men anvender det udelukkende som baggrundsviden og ikke som en del af vores analyse. Denne afgrænsning har vi valgt, da vi ser det tilstrækkeligt for problemstillingen at arbejde med Realdanias fortolkninger og vægtning af Forstædernes Tænketanks konklusioner, da det er disse, vi finder af betydning for praksis.

Som beskrevet i analysestrategien vil vi foretage en dokumentanalyse af de fem præsenterede dokumenter, og vi vil begrænse os til de metodiske forhold, der vurderes relevante til besvarelse af vores problemfelt. Derfor læner vi os op ad en eklektisk tilgang, hvor visse indgangsvinkler beskrevet i metodeafsnittet ikke tillægges relevans for denne analyse. Ligeledes foretages en diskursanalyse, hvor vi vil fokusere på diskursive repræsentationer af det gode liv. I analysedel 1 sammenfattes disse diskurser fra dokumenterne Inspirationspjecen, Planredegørelsen, Udviklingsstrategien HTK og Udviklingsplanen NH og sættes afslutningsvis i spil med utopi-begrebet. I analysedel 2 inddrager vi Lokalplan 4.42 for at vurdere samspillet mellem de visionære dokumenter over for praksis. Analysens tredje del fokuserer på magtrelationer, og vi afslutter med et afsnit, der analyserer strukturer og markedets indflydelse på planpraksis. Hensigten med analysen er at opnå forståelser for vores genstandsfelt samt finde svar på projektets problemformulering.

Inspirationspjecen

Inspirationspjecen er udarbejdet af Realdania i 2010. Initiativet Fremtidens Forstæder vil skabe fokus på den bæredygtige byudvikling og vil her samarbejde med fem kommuner, hvoraf den ene ved tilblivelsen af Inspirationspjecen allerede er udvalgt. De udvalgte kommuner skal efterfølgende afholde arkitektkonkurrencer om, hvordan visioner for den bæredygtige byudvikling kan gribes an. (Realdania, 2010, 3). Formålet med Inspirationspjecen bliver dermed at rådgive kommunerne til, hvordan de kan udvikle fremtidens forstæder med fokus på en bæredygtig udvikling.

I Inspirationspjecen er der et stort fokus på bæredygtighed, som er beskrevet som både social, økonomisk og miljømæssig bæredygtighed. Det er tydeliggjort i Inspirationspjecen, at det er et centralt tema for Realdania, at der arbejdes med den miljømæssige bæredygtighed i udviklingen af forstæderne (Realdania, 2010, 8). Der er blandt andet fokus på biltrafik: "*Biltrafikken vokser, og skaber øget trængsel og miljøproblemer*" (Realdania, 2010, 4), og "*Desuden plages mange forstæder af gennemkørende trafik i form af pendlere og varetransport"* (Realdania, 2010, 8). Disse to citater indikerer et negativt syn på biltrafik, og det fremstilles som et område, der skal ændres. Dette understøttes af Inspirationspjecens spørgsmål om, "*Hvordan indretter vi forstæderne, så de bliver mere bæredygtige?"* (Realdania, 2010, 4). Biltrafik fremstilles dermed negativt i forhold til bæredygtighed, hvor de bløde trafikanter i stedet skal tilgodeses med "[…] *sammenhængende, attraktive cykelruter og grønne forbindelse*r […]" (Realdania, 2010, 8). Dog fremstilles biltrafik også positivt for den fremtidige udvikling af forstæderne: "*I forstæderne kan udviklingsområderne eksempelvis være trafikknudepunkter, busterminaler, større indfaldsveje til bymidten* […]" (Realdania, 2010, 7). Disse modsætninger i Inspirationspjecen viser os, at Realdania ønsker at fremstille emner eller temaer med forskellige vinkler. Dette viser, at der både ses et behov for at ændre status quo, men at trafik er essentiel for, at områderne er attraktive for både beboere, erhverv og investorer. Dette kan indikere, at realiserbarheden er vægtet højere end miljøhensyn.

Det er ikke kun biltrafikken, der beskrives med negativt ladede ord, men også bebyggelser i forstæderne: "[…] *i dag er nogle af disse byggerier forældede og utidssvarende*" og "[…] *fremstår en række områder nedslidte* […]" (Realdania, 2010, 10). I Inspirationspjecen fremstilles et behov for at nytænke og omdanne områder, så de bliver mere moderne og anvendelige til fremtidens formål. Som en modsætning hertil påpeges det, at bymidter og brokvarterer har trange boliger, som er en del af grunden til, at mange vælger at flytte til forstæderne (Realdania, 2010, 7). Forstæderne beskrives her med positive ord og som et sted med "[…] *lys, luft, sundhed, masser af plads og opdeling af byens funktioner i store sammenhængende boligområder og erhvervsområder*" (Realdania, 2010, 7). Forstæderne bliver ligesom biltrafik fremstillet tosidet. Fremstillingen af forstæderne som både noget negativt og positivt giver indblik i et ønske om at fremstille behov for forandring og samtidig potentialer, der kan være med til at tiltrække potentielle investorer.

I inspirationspjecen pointeres det endvidere, at det er væsentligt for udviklingen af forstæder, at der tiltrækkes investorer tidligt i forløbet, samt at der ofte vil "[…] *være modstridende interesser blandt investorer og lokale interesser* […]" (Realdania, 2010,

14), der ligeledes skal tages hånd om tidligt i processen. Interessentanalyser og borgerinddragelsesstrategier fremstilles derfor som vigtige i planprocessen (Realdania, 2010, 14). Det understreges, at fordi udviklingsprojekter tager mange år, skal de gennemføres over flere etaper og tage udgangspunkt i en fleksibel realiseringsstrategi (Realdania, 2010, 14). Realdania fremhæver her, at det er centralt, at kommunerne gør deres projekter attraktive for mulige investorer. Investorer og realiserbarhed bliver dermed vigtigt for at udvikle fremtidens forstæder.

Generelt i Inspirationspjecen ses det, at Realdania vil fremme ideen om at udvikle i forstæderne. Dette ses ved de negative vendinger, som bliver anvendt, men samtidig også de mange positive fremhævelser, der pointeres i pjecen. For eksempel understreges det, at "*I dag foregår en stor del af samfundets aktiviteter inden for erhvervsudvikling, kultur, sport og uddannelse i forstæderne*" (Realdania, 2010, 4). Ligeledes kan vi se, at Realdania ønsker at komme igennem med sine egne interesser og agendaer, da "*Forventningen er, at de deltagende kommuner tager et eller flere emner op i ansøgninger om deltagelse"* (Realdania, 2010, 3).

Inspirationspjecens fokus på hvordan forstæderne bedst forbedres viser, hvad Realdania lægger vægt på i det gode liv. Der er blandt andet fokus på, hvordan fremtidens forstæder udvikles mere bæredygtigt, skaber bedre sammenhæng mellem bolig, arbejde og butikker, så hverdagen bliver nemmere, samt modvirker isolation af socialt udsatte. (Realdania, 2010, 4). Disse temaer for det gode liv uddybes ved, at der påpeges, at forstæderne rummer kvaliteter som "*Eksempelvis nærhed til naturen, store offentlige, grønne områder og private haver*" (Realdania, 2010, 7). Ligeledes påpeges det, at planlægningen skal "[…] *skabe bedre sammenhæng mellem isolerede områder med sociale problemer og resten af byen*", samt at der skal "[…] *arbejdes med at skabe rum og udfoldelsesmuligheder for socialt udsatte grupper*" (Realdania, 2010, 8). Livet i forstæderne bliver dermed fremstillet med positive potentialer, der kan sikre et ønske om at flytte til og investere i forstæderne.

Inspirationspjecens fremstillinger af det gode liv opleves dermed både som en måde, hvorpå der sættes negativt fokus på nuværende udvikling, der kan skabe et behov hos kommunerne for at udvikle forstæderne på nye måder. Derudover fremstilles der også store potentialer i forstæderne, der kan være med til at gøre forstæderne attraktive for investorer og for potentielle tilflyttere. Inspirationspjecen bliver dermed en måde, hvorpå der kan sælges den gode ide om at investere i og leve i forstæderne, og samtidig gøre Realdania attraktiv for kommunerne som rådgivere ved at besidde viden, kommunerne kan have glæde af.

Udviklingsstrategien HTK

Udviklingsstrategien HTK er Høje-Taastrup Kommunes politiske dokument, som beskriver og forklarer byrådets strategi. Dokumentet er vedtaget i Høje-Taastrup Kommunes Byråd i maj 2012 og underskrevet af borgmester Michael Ziegler. Strategien skal fungere som støtte til udvikling og fremtidssikring af Høje-Taastrup Kommune, så kommunen bliver et attraktivt sted at bo og drive erhverv (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 3). Dette kan medføre, at dokumentet vægter visioner, der er med til at fremme Høje-Taastrup Kommune som en attraktiv kommune. Udviklingsstrategien HTK er udarbejdet af kommunen på baggrund af flere dokumenter, blandt andet en tidligere planredegørelse. Dette har haft indflydelse på Udviklingsstrategien HTKs indhold samt de visioner for kommunen, som strategien indeholder. Dokumentet er en rammestrategi for kommunens andre politikker og planer, og har en bestemt rolle i dette regi. Dokumentet afspejler kommunens særlige interesser gennem de tre visioner *Vækst, Uddannelse* og *Aktivt Liv*.

I Udviklingsstrategien HTK optræder flere diskurser, der sætter rammerne for, hvordan det gode liv forstås af Høje-Taastrup Kommune. Vi går her i dybden med de mest dominerende om "*Os" og "dem"-perspektivet, Det entreprenante fokus, Det grønne som det gode* og *Fortællingen om infrastruktur*.

Udviklingsstrategien HTK beskriver gennemgående et "os" og "dem", hvor perspektivet primært ligger på: Os værende kommunen og dem værende borgerne. Der er en magtfordeling mellem de politiske aktører i kommunen og kommunens borgere, hvor kommunen sætter nogle bestemte rammer, indenfor hvilke det forventes, at borgerne tager ansvar: "*Kommunen vil skabe rammer for, at borgerne kan og vil leve sundt hele livet – men den enkelte borger og familie har ansvaret*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 32). Men det er ikke kun omkring sundhed, at borgerne skal tage et ansvar. Vi ser det også, når det pointeres, at "*Forældre og lokale ressourcer skal aktiveres i endnu højere grad, så børn og unges udvikling og læring bliver et fælles ansvar* […] *Den enkelte unges ansvar for at få en uddannelse skal være tydeligt*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 20). Endvidere understreges det dog, at "*Stærke uddannelsesmiljøer kan løfte borgernes kompetenceniveau generelt og derved skabe vækst i kommunen* […]" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 20), hvorved vi ser, at vækstpotentialer er centralt for kommunens udvikling. Det bliver dermed en forudsætning for det gode liv i Høje-Taastrup Kommune, at borgerne tager ansvar for eget liv.

Ligeledes pointeres det i Udviklingsstrategien HTK, at det er "[...] e*n berigelse at leve med naboer, der måske ikke ligner én selv*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 31), at man skal "[…] *løfte ansvaret for de svageste*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 28), samt at der findes "*Mennesker som ikke kan bo som du og jeg*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 30). Disse pointer og dette sprog viser os, at kommunens borgere ikke anses som ligeværdige, og at de ressourcesvage bør komme op på niveau med de ressourcestærke.

Det entreprenante fokus ser vi ved de bestemte ord, der er valgt i Udviklingsstrategien HTK, hvor ord som mål, optimering, effektivisering og prioriteringer viser det gennemgående fokus på visionen om vækst (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 8ff). Dette ses for eksempel, når børn og unge skal "[…] *opnå en optimering af den enkeltes muligheder for på sigt at kunne tage del i samfundslivet*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 22). Indsatsen på uddannelsesområdet skal skabe ressourcestærke borgere og på sigt fremme kommunens muligheder for vækst. Her pointeres også, hvordan "*Samarbejdet kan etableres som offentligt/privat eller med forsknings- og uddannelsesinstitutioner*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 10). Der er således fokus på at udnytte mulighederne for at brande sig selv gennem for eksempel anerkendte priser, innovative projekter og inddragelse af allerede etablerede virksomheder i kommunen. Der er også i denne diskurs en forståelse af, at det er nødvendigt at tiltrække ressourcestærke, erhvervsaktive borgere og virksomheder til området.

Diskursen om det grønne, som det gode står også stærkt i Udviklingsstrategien HTK, og vi kan se, at Høje-Taastrup Kommune ønsker at profilere sig som klimakommune og "*vil være på forkant med bæredygtige løsninger og skal være kendt for sin bæredygtige vækst*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 18). Denne diskurs er præget af branding-tilgangen, hvor kommunen har som mål at åbne op for muligheder, hvor det grønne både bevares og skaber nye oplevelser: "*Kommunens skal kendes for sine grønne omgivelser og de unikke muligheder for rekreation, aktiviteter og oplevelser, de tilbyder*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 16), og "*Områdernes praktiske formål kan forenes med nye muligheder for naturområder, samt områder til oplevelser og aktiviteter*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 13). Det understreges endvidere i Udviklingsstrategien HTK, at grønne områder skal give borgere lyst til at bevæge sig og holde sig sunde, samt at "*Høje-Taastrup Kommune skal skabe rammerne for, at borgerne forbliver sunde og raske længst muligt* […]" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 28). Dette fokus på sundhed drejer sig også om kommunens økonomiske grundlag, da syge og svage borgere koster penge, og "*Høje-Taastrup Kommune vil understøtte, at alle borgere kan* […] *forsørge sig selv og*

være en aktiv del af samfundet" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 29). Ligeledes pointeres det, at kommunens ressourcer skal strækkes længere, så der kan fokuseres på kerneydelser, og derfor skal borgere være mindst muligt afhængige af kommunale tilbud (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 29). Det grønne bliver dermed både beskrevet som en måde at fremstille kommunen som et attraktivt sted at bo og som en måde, hvorpå syge og svage borgere kan løftes.

Fortællingen om infrastruktur er, ligesom i Inspirationspjecen, modsætningsfyldt. Høje-Taastrup Kommune ønsker at begrænse biltrafik ved at " […] *indrette byerne, så en større del af borgernes daglige transport kan ske på cykel eller til fods*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 18). Dette fokus er både på baggrund af visionerne om bæredygtighed samt det aktive liv og sunde borgere. Dog understreges det, at det er nødvendigt med en veludviklet infrastruktur, da det tiltrækker virksomheder og tilflyttere: "*Ved at arbejde for at infrastrukturen fastholdes og udvides, fastholder kommunen sin styrkeposition*" (Høje-Taastrup Kommune, 2012, 12). Modsætningsforholdet giver indblik i et ønske om at fastholde kommunens styrkeposition udadtil, så de fortsat fremstår attraktive for virksomheder og tilflyttere.

Udviklingsstrategien HTK understreger dog også et ønske om en mangfoldig kommune, hvor ingen bliver ekskluderede eller isolerede. Dog er det i Udviklingsstrategien HTK tydeligt, at borgere på overførselsindkomster, borgere der ikke har en uddannelse og ikke tager ansvar ikke ses ønskværdige for fremtidens Høje-Taastrup Kommune. Gennem disse diskurser understreges byrådets vision om, hvad fremtidens Høje-Taastrup Kommune indeholder. Denne vision er baseret på, at "*Kommunens styrkepositioner skal fastholdes og udbygges ved en øget satsning, der skal trække flere vækstgivende borgere og virksomheder til Høje-Taastrup*" (Høje-Taastrup kommune, 2012, 12). Udviklingsstrategien HTK lægger vægt på, at øget økonomisk vækst, en veludbygget infrastruktur, bæredygtig udvikling både på det sociale, økonomiske og miljømæssige har betydning for realiseringen af denne vision.

Udviklingsstrategien HTK afspejler dermed i høj grad et ønske om at sikre en position som et attraktivt sted at bo og have erhverv. Der er dog en herskende diskurs i strategien, der er med til at fremstille det gode liv for specifikke borgere. Her er det tydeligt, at ressourcestærke, ansvarlige borgere, der ikke er afhængige er kommunale ydelser, er den dominerende forestilling om det gode liv. De borgere, der derimod ikke lever op til dette, skal så vidt muligt forsøge at bestræbe dette.

Planredegørelsen

Planredegørelsen er udarbejdet af Høje-Taastrup Kommunes Byråd, på baggrund af Udviklingsstrategien 2012-2024, og er således en samlet oversigt af og status på kommunens udvikling samt fremtidige udfordringer (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 3). Planredegørelsens indhold er blandt andet underlagt Planlovens krav samt af Regionplan 2005 og Regionale udviklingstræk i hovedstadsområdet 2007, der kan have betydning for dokumentets opbygning og indhold (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 4). Kommunen deltog, som nævnt i analysedelens indledning, i EU-projektet ECO-Life. Projektet omhandlede bæredygtig energiforsyning og energieffektivisering, som ligeledes har påvirket kommunens store fokus på en bæredygtig fremtid og fremtidige udviklingsprojekter (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 23). Endvidere indeholder dokumentet en sammenfatning af Planredegørelsens resultater og dens rolle i forhold til Udviklingsstrategien HTKs overordnede mål om vækst, uddannelse og et aktivt liv. (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 3). Planredegørelsens formål er at danne grundlag for og legitimere den efterfølgende kommuneplan, samt vise Høje-Taastrup Kommunes styrker og svagheder i forhold til Udviklingsstrategien HTK. Dokumentet kan derfor bære præg af at fremstille pointer, der kan sikre kommunens legitimitet i prioriteringen af specifikke visioner. Dette er med i vores overvejelser ved de endelige konklusioner på projektets problemformulering.

I Planredegørelsen lægges der, ligesom i både Inspirationspjecen og Udviklingsstrategien HTK, vægt på, at forstadens udvikling skal være bæredygtig, både socialt, økonomisk og miljømæssigt. Der er igangsat flere nye udviklingsprojekter i kommunen, hvoraf den ene er den nye bydel, som her kaldes Vision Gammelsø. Denne bydel kender vi nu som NærHeden. Den nye bydel skal være et " […] *foregangseksempel på den moderne CO_2 neutrale by, der skal tiltrække flere borgere til kommunen*" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 6). Her bliver det tydeligt, at kommunen ikke udelukkende har fokus på den miljømæssige bæredygtighed, men at dette skal anvendes som et centralt middel til at tiltrække borgere. Høje-Taastrup Kommunes vision om det gode liv kommer blandt andet til udtryk ved Planredegørelsens beskrivelse af NærHeden. Her er visionen "[…] *det moderne liv tæt på både byen og naturen*. […] *en by med spændende arkitektur, bæredygtighed i centrum,* […] *boligtyper med muligheder for alle og en by der inspirerer til det sunde, aktive liv* […]" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 23). Den vision om det gode liv, vi her ser, går igen i vores udvalgte dokumenter, og

Planredegørelsen indskriver sig således i de tidligere identificerede diskurser om bæredygtighed, naturen og infrastruktur.

Planredegørelsen er et dokument, som indeholder fakta og statistikker, og det pointeres tydeligt, at kommunen har et problem med befolkningssammensætningen. Det fremhæves, at der både nu og især i fremtiden vil være færre erhvervsaktive borgere og flere ældre. Det understreges: "*Kommunen har derfor en udfordring i at tiltrække nye borgere, der kan bidrage til højnelse af skattegrundlaget*" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 8). Høje-Taastrup Kommune har generelt brug for at tiltrække flere borgere, men især borgere der er højere uddannede og mere ressourcestærke end den befolkning, der bor i kommunen nu (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 6ff). Det pointeres netop, at kommunen skal "[…] *kunne tiltrække folk i den erhvervsaktive alder*" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 20), samt "[…] *tiltrække flere ressourcestærke borgere*" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 21.) Det pointeres ligeledes i Planredegørelsen, at NærHeden har en central rolle i at tiltrække disse borgere til kommunen, men at man samtidig er nødsaget til at tage hensyn til den fremtidige udvikling og indtænke boliger til det stigende antal ældre i planlægningen af bydelen (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 21). Planredegørelsen adskiller sig fra Inspirationspjecen og Udviklingsstrategien HTK ved, at kommunen udelukkende ser på borgerne ud fra et økonomisk perspektiv. Dog er det igen den centrale fremstilling af det gode liv som ressourcestærk borger, der er dominerende.

I udviklingen af Høje-Taastrup Kommune er uddannelse et centralt tema, da kommunens borgere fremstilles som havende et noget lavere uddannelsesniveau end landsgennemsnittet (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 11). Kommunen ønsker at forbedre uddannelsesniveauet, da dette både vil give kommunen en bedre økonomi på sigt, og fordi Regeringens målsætning er, at 95 % af en årgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 9 og 13). I Planredegørelsen er der fokus på den negative sociale arv, blandt andet i forhold til det generelle lave uddannelsesniveau, og man vil gerne bryde denne tendens, så fremtidens unge får bedre vilkår for at leve det gode liv (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 9). Det pointeres endvidere, at "*Uddannelse er en forudsætning for et sikkert fodfæste på arbejdsmarkedet og i livet*" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 8). Det understreges her, at kommunens mål med denne vision er at skabe en struktur og en norm, der skal påvirke borgernes handlinger og livsstil. Planredegørelsen er derfor med til at understrege, at det gode liv er forbundet med en højere uddannelse, der kan sikre borgerne på arbejdsmarkedet og dermed skatteindtægter til kommunen.

Planredegørelsen understreger endvidere, at Høje-Taastrup Kommunes geografiske placering i forhold til det trafikale net er en af kommunens forcer. Her er der blandt andet fokus på gode tilgangsforhold for både kollektiv trafik, erhvervstransport og privatbilisme (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 33). Dette ses som centralt for kommunens mål om vækst, da "*Graden af tilgængelighed og infrastruktur er en vigtig faktor i indsatsen for tiltrækning og fastholdelse af virksomheder og borgere*" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 8). Endvidere giver Høje-Taastrup Kommune deres borgere mulighed for at kunne leve det gode liv tæt på både byen og naturen, når de tre stationsbyer gennem fremtidig udvikling kommer til at udgøre centrale knudepunkter for både det sociale og kulturelle liv i kommunen (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 19).

Planredegørelsen fremhæver nogle af kommunens igangværende udviklingsprojekter, hvor for eksempel et nyt erhvervsbyggeri "[…] *kan ses som en styrke, idet det forstærker muligheden for at tiltrække og fastholde erhverv* […]" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 27). Ligeledes fremhæves det også, at Høje-Taastrup Kommune stræber efter at blive en CO_2 neutral og bæredygtig kommune, der "[…] *skal være et sundt sted at være*" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 29). Det understreges, at Høje-Taastrup Kommune er ambitiøse i forhold til bæredygtige løsninger og bliver anerkendt for deres mål. Endvidere pointeres det, at kommunen ønsker, at "[…] *borgere skal opleve livskvalitet og bevare livskraften hele livet*" (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 9).

Som beskrevet i et tidligere afsnit sætter Udviklingsstrategien HTK nogle overordnede visioner for den fremtidige udvikling, som hedder vækst, uddannelse og et aktivt liv. Det er disse målsætninger som Planredegørelsen med fakta og statistikker redegør for og dermed legitimerer. Det fremhæves i Planredegørelsen, hvad der betragtes som kommunens udfordringer og hvilke indsatsområder, der skal prioriteres. Derudover redegøres der for hvilke områder, der udvikler sig positivt og ikke kræver opmærksomhed netop nu (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 7f). Udfordringerne dokumenteres i Planredegørelsen af statistikker og redegørelser, og der konkluderes, at disse udfordringer kræver en forebyggende indsats eller udvikling. Slutteligt beskrives kommunens positive udviklingsmuligheder i forhold til at imødekomme de tre overordnede visioner. (Høje-Taastrup Kommune, 2014, 7ff).

Planredegørelsen fremtræder som værende rammesættende for den struktur, der skal kunne påvirke borgernes handlen og hermed skabe et godt økonomisk skattegrundlag for kommunen. Det gode liv bliver ikke forbundet med ressourcekrævende borgere, der på nuværende tidspunkt præger kommunen.

Fremstillingen af de ressourcekrævende borgere bliver dermed en måde, hvorpå bestræbelsen efter udviklingsmulighederne i de tre overordnede visioner bliver legitimeret. Dette understøttes af det store fokus på, hvordan der gennem realiseringen af de tre overordnede visioner kan sikres et bedre skattegrundlag og vækst i kommunen.

Udviklingsplan NH

Udviklingsplan NH er udviklingsplanen for den nye bydel i Høje-Taastrup Kommune. Udviklingsplanen NH er underskrevet af bestyrelsesformanden i NærHeden P/S, Carsten Koch. NærHeden P/S er et offentlig-privat samarbejde mellem Høje-Taastrup Kommune og Realdania By og Byg, hvor parterne hver ejer 50%. Dokumentet er udviklet i samarbejde med flere rådgivere; Arkitema Architects, VIA Trafik A/S, Esbensen A/S, Karres en Brands og Everyday Studio (NærHeden P/S, 2015, forord). Det beskrives i Udviklingsplanen NH, at dokumentet skal fungere som en del af et markedsføringsfremstød, der har til hensigt at tiltrække både tilflyttere og investorer til bydelen (NærHeden P/S, 2015, 5). Udviklingsplanen NH bærer præg af at være udformet af en række aktører med interesse i at sælge en særlig ide om, hvordan man også kan bo. Dette kan have betydning for hvilke visioner, der vægtes i dokumentet, eftersom potentielle investorer skal kunne se muligheder for profit, og borgere skal kunne identificere sig med det liv, dokumentet fremstiller. Der beskrives også, at partnersamarbejdet spiller en aktiv rolle i at brande den nye bydel, og udviklingen sker i tæt dialog med private investorer, lokale borgere, virksomheder og foreninger (NærHeden P/S, 2015, 5). Der lægges op til, at beboere og investorer "*skal være med til at levendegøre projektets vision*" (NærHeden P/S, 2015, 3). Dokumentet bærer dermed præg af at være målrettet potentielle investorer og beboere.

Udviklingsplanen NH lægger meget tydeligt op til, hvem der ønskes at tiltrække til den nye bydel, nemlig ressourcestærke beboere. Det beskrives, hvordan der planlægges efter mange forskellige familie- og boligtyper, men området appellerer i høj grad til en målgruppe, der vil bo et sted, hvor der er liv og fællesskab, og hvor det nemme hverdagsliv er i fokus (NærHeden P/S, 2015, 9). Seniorsingler, storfamilien og børnefamilier fremhæves som kommende beboere i bydelen. Dokumentet bærer præg af at sælge ideen om en livsstil i det nye område, der i høj grad bærer præg af ønsket om tilflytning af denne specifikke målgrupper.

I Udviklingsplanen NH identificerer vi nogle dominerende diskurser, men der henvises specifikt til en overordnet diskurs, der handler om nærhed. Nærhed til hovedstaden, naturen og hinanden (NærHeden P/S, 2015, 5). Det gode liv i NærHeden kommer til udtryk gennem fem dominerende diskurser: Det gode liv i *det unikke*, hvor *det nemme liv* tilvælges og hvor *det grønne*, *det bebyggede* og *det sociale* prioriteres. Endvidere pointeres et liv hvor beboerne agerer med hensyn til *klima og miljø*, og hvor der planlægges inden for et *økonomisk ansvarligt rum*.

Det unikke ved NærHeden og bydelens særlige identitet i Høje-Taastrup Kommune skal brande udviklingsprojektet for både investorer og nye beboere. Det understreges, at området er noget helt specielt både ved at være socialt, økonomisk og miljømæssigt bæredygtig. Arkitekturen tillægges også betydning: "*Området fremstår med et markant urbant udtryk og husene gives en særlig arkitektonisk opmærksomhed*" (NærHeden P/S, 2015, 56). Endvidere skal naturen " […] *skabe en særlig karakter og identitet til de kvarterer, de ligger i*" (NærHeden P/S, 2015, 14). Den nye, moderne skole, der etableres i NærHeden, og Hedelands faciliteter fremhæves ligeledes som unikke kvaliteter ved kommunen. NærHeden fremstilles hermed som noget unikt med en særlig identitet, der kan være med til at tiltrække fremtidige beboere.

I Udviklingsplanen NH refereres der ofte til, at livet i NærHeden skal være nemt. Gode offentlige forbindelser og et motorvejsnet gør det nemt at komme ind til hovedstaden, og borgerens transport- og tidsforbrug minimeres for "*I NærHeden er der korte afstand til alt, gode forbindelser til offentlig transport og motorvejsnet* [...]" (NærHeden P/S, 2015, 5) Endvidere planlægger man at skabe et grønt loop gennem NærHeden og resten af Hedehusene, som skal skabe sammenhæng i området og forbinde forskellige faciliteter, så det bliver nemt at komme fra et sted i byen til et andet. Ligeledes pointeres det i Udviklingsplanen NH, at det skal være nemt at være miljøbevidst som borger i den nye bydel. Der fokuseres på deleordninger af for eksempel bil og haveredskaber, samt at institutioner, detailhandel og offentlig service skal være tæt på, da "*NærHeden ønsker at gøre hverdagen nemmere og smartere for beboerne ved at skabe muligheder for en række fællesfaciliteter og deleordninger*" (NærHeden P/S, 2015, 37). Det nemme liv bliver hermed også tillagt betydning for det gode liv.

Det gode liv ses i Udviklingsplanen NH som en kombination af det grønne og det bebyggede, hvor sociale bånd mellem beboere bliver styrket. Dette lægger sig i den diskurs, vi har identificeret i de tidligere dokumenter, om nærhed til både by og natur, og domineres i Udviklingsplanen NH af beskrivelser af levende bymidter og

rekreative områder. "*Levende bymidter med gode rammer for byliv, handel og mobilitet har stort fokus*" og "*Byens grønne rum skal udgøre hyggelige mødesteder for kultur og bevægelse*" (NærHeden P/S, 2015, 7). Det pointeres i Udviklingsplanen NH, at NærHeden har et stort fokus på fællesskab og den sociale bæredygtighed. Derfor planlægges der tætte bebyggelser, og fællesskabet skal styrkes ved at anlægge fælles byrum, der "[…] *inviterer til både ophold og aktiviteter*" (NærHeden P/S, 2015, 19). Endvidere understreges det, at NærHeden skal tiltrække en mangfoldig befolkning, og der planlægges således varierende boligtyper og ejerformer. (NærHeden P/S, 2015, 21ff). Både det eksisterende Hedehusene og naturområdet Hedeland er indtænkt i, hvordan man i NærHeden skaber de bedst mulige betingelser for det gode liv i kombinationen af det grønne og byen. Loopet beskrives som den blå og grønne åre, der løber gennem området, og det sikrer "[...] *adgang til grønne områder for alle i Hedehusene og bliver dermed et samlingssted for byens beboere*" (NærHeden P/S, 2015, 11). Endvidere ønsker man flere kulturinstitutioner i NærHeden, der ved arrangementer skal få alle borgere i Hedehusene til at samles og dermed styrke fællesskabet på tværs af bydelene. Det gode liv i NærHeden fremstilles dermed som værende rigt på muligheder: både for natur, fællesskaber og aktiviteter.

I Udviklingsplanen NH er det centralt at sikre miljø og klima i fremtiden. Der planlægges efter at indrette bydelen, således at cykel- og gangstier fremmer det aktive liv, og behovet for bil begrænses, da "*NærHeden er indrettet således, at det er nemt at komme rundt i byen til fods eller på cykel* [...], *er behovet for at have bil minimeret*" (NærHeden P/S, 2015, 15). Ligeledes ligger der et fokus på innovative og bæredygtige løsninger, som for eksempel CO_2 neutral bygningsdrift og ambitiøs affaldshåndtering, der skal skabe de bedst mulige rammer for et byliv, der er miljømæssigt bæredygtigt. Udviklingsplanen NH indeholder desuden mange forslag til, hvordan man både i hjemmet og i området kan indrette funktioner, der skal bidrage til at gøre bydelen miljømæssig bæredygtig.

I Udviklingsplanen NH fremstilles et behov for at fremstå økonomisk ansvarlig. Det ses blandt andet ved et ønske om at realisere planerne ud fra, hvad der foregår her og nu, og da fremtiden er usikker, er planen fleksibel og foregår i mindre etaper. Det skal give plads til, at beboere og investorer kan være med til at præge udviklingen (NærHeden P/S, 2015, 3). I udviklingsfasen skabes der aktiviteter, der skal få interesserede ud til NærHeden – både kommende beboere, investorer og andre interesserede. Der lægges ikke skjul på, at dokumentet skal være med til at øge afsætningsmulighederne for investorer, og NærHeden P/S som selskabskonstruktion skal give en sikkerhed for fremtidige investorer "*Selskabskonstruktionen med et*

partnerskab giver sikkerhed for investorer" (NærHeden P/S, 2015, 83). NærHeden ønsker at fremstå som foregangseksempel på smarte, innovative løsninger til fremtidens forstad: "*NærHeden er åben for at indgå strategiske partnerskaber med virksomheder og organisationer med det formål at skabe smarte løsninger for NærHeden, som også kan bruges i andre bydele eller byer*" (NærHeden P/S, 2015, 36).

Diskurserne i Udviklingsplanen NH bærer præg af, at dokumentet har til formål at skulle tiltrække investorer og en ønsket befolkningsgruppe. Dette resulterer i, at der trods fokus på mangfoldighed, social bæredygtighed og bæredygtighed stadig prioriteres værdier, der er tiltænkt en specifik målgruppe.

Fremtidens forstæder som utopi

I dette afsnit vil vi gennem utopi-begrebet forsøge at analysere, hvorfor visionerne i dokumenterne er fremstillet, som de er, og hvad der kan være på spil. Her inddrages Pinder og Harveys perspektiver på utopier.

Det utrolige kontra realisering

I Pinders tekst påpeger Susan Fainstein, at planlægning har sit udgangspunkt i forestillingen om den gode by. De dokumenter, vi har udvalgt, indeholder alle visionære forestillinger om, hvordan det gode liv er, men dokumenterne bærer præg af at være praksisorienteret og med fokus på, at forholdene også skal være realiserbare. Der gives dog rum for ændringer og fokus på etapeudvikling, så udvikling løbende kan tilpasses den fremtid, vi bevæger os hen mod. Denne pointe læner sig op ad både Harvey og Pinder, der i denne sammenhæng påpeger, at utopier ikke skal være i fikserede planer og perfekte slutidealer, men ifølge Harvey tage et udgangspunkt i nuværende tid og rum. Dokumenterne indeholder ikke utopiske fremstillinger, når utopier forstås som at tænke store tanker om et helt andet samfund og leveformer, end det vi kender i dag. En utopisk fremstilling af den gode by og deri det gode liv skal forme og omforme byer både spatielt og socialt, argumenterer Pinder (Pinder, 2011, 346), men som Harvey understreger, skal det tage udgangspunkt i vores verden her og nu. Hvad ønsker vi, og hvad ønsker vi ikke

for fremtiden? Vi skal turde at drømme både stort og måske endda skørt - det er det, der ligger i utopi-perspektivet.

I dokumenterne fremstilles alle visionerne som realiserbare, og der er ikke fokus på utopiske fremtidsvisioner. Der har givetvis inden udarbejdelsen af de forskellige dokumenter siddet aktører med forskellige interesser og store tanker om, hvordan et helt anderledes samfund kan tage sig ud, og hvordan byudvikling skal facilitere til dette, men vi får ikke et indblik i disse utopier gennem de udvalgte dokumenter. Vi må forestille os, at disse visioner bygger på et større perspektiv, men en utopisk fremstilling af fremtidens forstæder er der nødvendigvis ikke store økonomiske gevinster ved, hvorfor Realdania netop anvender begreber på det gode liv, som vi allerede er bekendte med. Er det senmoderne samfund blevet så komplekst og derfor umuligt at forudsige, at vi ikke tør planlægge efter det utrolige? Men er dette ikke netop, hvad Pinder argumenterer for, når han påpeger, at utopier skal være forstyrrende og provokerende. Eller kan der være andre forhold på spil?

Utopi som kritisk perspektiv

Vi vil her forsøge at forstå, hvilke idealer dokumenternes visioner bygger på. Pinder påpeger, at utopi-begrebet kan afdække hvilke dominerende antagelser, der er omkring byplanlægning og under hvilke rammer, de tilgås. Heri ligger, at de fleste utopier opstår ud fra middelklassens interesser. Dette kommer også tydeligt til udtryk i visionerne fra både Realdania, Høje-Taastrup Kommune og NærHeden P/S. Det er de ressourcestærke og erhvervsaktive, de ønsker at tiltrække, her forstået som middelklassen. Igennem disse visioner sættes også visse normer for, hvordan vi borgere skal have lyst til at bo og leve. Fra de store drømme til visionerne i vores dokumenter må der være sket en indsnævring af utopierne, og ifølge Pinder kan man her anlægge et kritisk perspektiv på planlægning gennem utopi-begrebet. Hvorfor planlægges der ikke med større perspektiver? Ud fra Harveys forståelse af markedets rationaler skal visionerne virke tillokkende på investorer, der ofte kræver et hurtigt afkast. Dokumenterne er derfor udformet, som de er, for at give plads til investeringer.

Det er interessant at overveje, hvem Realdanias eksperter er? For hvem sidder med utopierne om fremtidens by. Er det de professionelle – investorer - borgere – filmskabere - feminister - de store tænketanke? Og hvilke interesser har de? Ifølge Harvey har alle deres egen agenda, og han pointerer, at uanset hvilke gode intentioner, der er om den inkluderende by, så vil alle utopier på den ene eller anden måde forekomme ekskluderende for nogle (Harvey, 2000, 160).

Delkonklusion

I første analysedel er det blevet klart, at diskurser om det gode liv i dokumenterne på det visionære niveau er præget af dokumenternes formål. Dokumenterne indskriver sig alle i de samme herskende diskurser, men de kommer differentieret til udtryk gennem de forskellige dokumenterne. Dette anser vi for både at være grundet deres kronologi og tidsmæssige tilblivelse, men især også dokumentets formål. Vi ser en tydelig forskel i sprog og opbygning, afhængig af dokumentets type, og hvem dets primære modtager er. Således ser vi langt mere salgstale, branding og markedsføring i dokumenterne Inspirationspjecen, Udviklingsstrategien HTK og Udviklingsplanen NH end i Planredegørelsen. Denne indeholder i stedet mere fakta, og er med til at sætte nogle faste rammer om den fremtidige udvikling af Høje-Taastrup Kommune.

Gennem analysen er det blevet klart, at der er flere forestillinger om det gode liv, der går igen. Det er dog tydeligt, at der i høj grad er fokus på det gode liv for en specifik målgruppe: de ressourcestærke selvforsørgende borgere. Denne gruppe borgere er især herskende i de kommunale dokumenter, og der er stort fokus på, hvordan den kommunale udvikling kan sikre, at nuværende borgerne så vidt muligt tager ansvar og bestræber sig efter at blive ressourcestærke borgere.

Endvidere er det tydeligt i dokumenterne, at der ses negativt på fortiden, hvilket er med til at fremstille behovet for at tænke fremad. Dette ses blandt andet ved det store fokus på forstædernes nuværende udvikling i Inspirationspjecen og underbygges ligeledes af det negative fokus på Høje-Taastrup Kommunes nuværende befolkningssammensætning. Dette er med til at understøtte dokumenternes formål, eftersom de alle fremstiller visioner for en fremtidig udvikling. I Høje-Taastrup Kommune er det negative fokus på den nuværende befolkningssammensætning med til at legitimere behovet for at tænke i nye baner, ved blandt andet at fokusere på vækst og at tiltrække nye borgere til kommunen. Inspirationspjecen er med til at fremstille Realdanias viden som uundværlig, eftersom nuværende udvikling i forstæderne fremstilles ikke ønskværdigt, og dermed positionerer kommunernes planlægning som utilstrækkelig.

Alle dokumenterne fremstiller også potentialer ved fremtidig udvikling, hvilket ligeledes understøtter dokumenternes formål. De positive diskurser om fremtiden fremstiller udviklingen attraktiv for fremtidige investeringer. Dokumenterne bliver

dermed en måde, hvorpå der kan sælges den gode idé om at investere i og flytte til forstæderne, Høje-Taastrup Kommune og i NærHeden.

Analysedel 2

- Lokalplan 4.42

Lokalplan 4.42

I dette afsnit vil vi analysere, hvorvidt visionerne for udviklingen af NærHeden får betydning i praksis med udgangspunkt i Lokalplan 4.42. Først vil vi undersøge dokumentets position i planfeltet, der vil kunne give indblik i dokumentets betydning for praksis. Derefter vil vi analysere, hvorvidt de herskende diskurser om det gode liv analyseret i analysedel 1 afspejles i Lokalplan 4.42, og hvordan disse får betydning for investorers og beboeres handlerum. Tilsammen vil dette kunne besvare om, der er visioner, der får større betydning end andre i praksis.

Rammerne for lokalplanen

Lokalplan 4.42 er en rammelokalplan for arealanvendelsen af området for NærHeden, placeret sydøst for Hedehusene. Området udgør i alt 65 hektar, og lokalplanen fastlægger planens visioner, baggrunden for visionerne og dens relation til anden planlægning. Lokalplan 4.42 er et bindende dokument, der fastlægger planområdets afgrænsning og anvendelse. Eftersom lokalplanen er en rammelokalplan, sætter planen kun overordnede rammer for området. Der vil derfor senere hen udarbejdes andre lokalplaner for et afgrænset område inden for arealerne, der skal fortolke og underordne sig rammerne fastlagt i Lokalplan 4.42. Dokumentet indeholder bestemmelser for byggeriets omfang, udseende, udformning, adgangsforhold, friarealer, beplantning mm. (Lokalplan 4.42, 2016, 4).

Lokalplan 4.42 refererer løbende til gældende restriktioner og vejledninger, som har betydning for arealanvendelsen. Herunder blandt andet Høje-Taastrup Kommunes strategi for affaldssortering, statsligt vandplanlægning, Miljøvurderingsloven, Miljøstyrelsens vejledning om støj og vibrationer fra jernbaner, Naturbeskyttelsesloven, Natura 2000, EU-restriktioner ift. dyre- og plantearter, der kræver streng beskyttelse mfl. (Lokalplan 4.42, 2016, 15 ff). Disse er med til at skabe indblik i lokalplanens handlerum i forhold til andre aktører. Mange af disse er med til at skabe klare rammer for potentielle investorer, og hyppigt ordbrug i forbindelse med disse er skal. Ordet *skal* er med til at skabe tydeligere rammer for bygherrens handlerum, der indsnævrer muligheder for fortolkning. Ord som *kan* og *må* optræder også flere steder, som er med til at skabe større rum til fortolkning og er ikke direkte dikterende for arealanvendelsen.

Inddragelsen af forskellige aktører giver indblik i en planpraksis, hvor indsamling af tilstrækkelige materialer og viden om lovgivning er en forudsætning for, at Lokalplan 4.42 kan have en betydning i praksis. Dette ses blandt andet i lokalplanens forhold til Kommuneplan 2014, hvor det har været nødvendigt at udarbejde et kommuneplantillæg for, at Lokalplan 4.42 kunne blive en realitet. Her ses, at der åbnes op for bebyggelsesprocenten i området (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 13). Måden hvorpå Lokalplan 4.42 forholder sig til gældende restriktioner og lovgivning er med til at sikre lokalplanens værdi, eftersom fremtidige investorer kan være bevidste om muligheder og begrænsninger i området. Bestemmelserne er dermed med til at værdisætte området og åbne op for nye funktioner og muligheder. Bebyggelsesprocenten er ligeledes med til at fastlægge områdets værdi, eftersom denne sætter rammerne for omfanget af bebyggelsen, og dermed hvor mange km^2 fremtidige investorer har mulighed for at videresælge til potentielle beboere og virksomheder.

Lokalplan 4.42 får dermed en konkret værdi for fremtidige investorer, hvor sproget og den formelle planramme, den indskriver sig i, er med til at sikre handlerum for fremtidige investorer.

Lokalplan 4.42s bestemmelser for det gode liv

Rammerne for Lokalplan 4.42 er ikke det eneste, der har betydning for fremtidige investorers handlerum. Vi vil i det følgende analysere, hvorledes Lokalplan 4.42 videreformidler visionerne for NærHeden til konkrete bestemmelser. Dette vil kunne give indblik i, i hvor høj grad lokalplanen kan sikre investorers handlerum, så områdets udvikling afspejler Høje-Taastrup Kommunes og Realdania By og Bygs visioner.

Lokalplan 4.42 indeholder både en redegørelse over formålet med lokalplanen samt konkrete bestemmelser for området. Vi vil i det følgende tage udgangspunkt i dokumentets konkrete bestemmelser. Dette har vi valgt at gøre, da vi anser bestemmelserne som værende der, visioner bliver formidlet til konkret planpraksis. Redegørelsen og formålet afspejler i højere grad, ligesom de tidligere dokumenter, det visionære niveau, og har ikke hjemmel til at bestemme konkret planpraksis.

Det er blevet klart i analysedel 1, at dokumenterne indskriver sig i en diskurs, der er med til at sætte klare rammer for et ønsket liv for en specifik målgruppe i det fremtidige område. Det er med udgangspunkt i disse diskurser, at det følgende afsnit vil tage sit afsæt.

Fællesskaber

Det visionære niveau indikerer klare visioner for, hvordan fremtidige beboere bor sammen, og fællesskaber går igen i flere dokumenter. Denne diskurs ses også repræsenteret i Lokalplan 4.42, hvor bestemmelser for faciliteter og fællesområder, der fremmer dette, er gennemgående. Fællesområderne bliver tillagt en vigtig betydning for fællesskabet: "*Fælles friarealer skal indrettes med et grønt præg, så de fremstår frodige og indbydende for fælles aktiviteter*" (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 31). Der pointeres ligeledes, at der ikke må opføres hegn på over 1,3 meter ud mod fællesarealer, hvilket er med til at fremstille vigtigheden af overblik og mødemuligheder. Dette ses også i forhold til arealerne ud til områdets veje: "*Arealerne mod vejen mod nord skal fremstå˚åbne uden hegn, hække og lignende. Der kan plantes solitære træer eller buske samt opstilles inventar og lignende*" (Høje-Taastrup Kommune, 2016,31). Det bliver hermed klart, at åbne grønne fællesarealer med mulighed for rekreative udfoldelser skaber fysiske rammer for et godt liv. Fremtidig bebyggelse skal dermed fremme fællesskaber og naboskab. Dette er med til at fastsætte forventet adfærd, og så vidt muligt forsøge at frembringe en adfærd i området, hvor beboerne kommer hinanden ved. Dette ses blandt andet også i principperne for bebyggelsernes kantområder.

(Høje-Taastrup Kommune, 2016, 50)

På billedet ses principperne for kantzonerne i området. Det er her værd at bemærke, at pilene indikerer, hvordan områdets beboere kommer hinanden ved igennem måden, hvorpå kantzonerne er indrettede, og store vinduespartier er med til at skabe møde mellem beboerne.

Bestemmelserne i Lokalplan 4.42 giver klare rammer for de fremtidige beboeres adfærd, der blandt andet sikrer, at de involveres i fællesskabet i området. Bestemmelserne appellerer derfor til en beboergruppe, der frivilligt, eller ufrivilligt involveres i fællesskabet. Samtidig indsnævrer Lokalplan 4.42 investorers handlerum ved, at fællesområder begrænser omfanget af fremtidig bebyggelse.

Infrastruktur

På det visionære niveau er det også blevet klart, at infrastruktur vægtes i udviklingen af det nye område. Mange af Lokalplan 4.42s bestemmelser forholder sig til områdets infrastruktur, blandt andet gennem bestemmelser for veje, cykelstier, parkering og stisystemer. Cykler er fremtræden i lokalplanen og giver et indblik i en forventning til, at fremtidige beboere vil bruge cyklen som en foretrukken mobilitetsform til at komme rundt i området og til stationen. Der er sat klare bestemmelser for hvor mange cykelparkeringer, der skal være ved erhverv, skole, beboelse, kulturtilbud mfl., og det fremstår blandt andet, at der skal være 2,5 cykelparkering pr. 100 m2 bolig (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 27). Der er ligeledes fastlagt hvor meget bilparkering, der skal være i området, og her er der kun fastlagt 1 pr. bolig. Det fremtidige parkbånd, Loop, skal ligeledes anvendes af cyklister og gående, og skal sikre nem bevægelse rundt i området (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 25). Cyklen bliver dermed fremstillet som en mere hyppig mobilitetsform for områdets fremtidige beboere, mens der bliver sat begrænsninger for biltrafik og parkering. Bilen bliver derfor ikke forbundet med det gode liv i området. Tilgængelighed tillægges dog stor værdi på det visionære niveau, og infrastruktur ses som en ressource for beboere og virksomheder. I Lokalplan 4.42 fremtræder bestemmelser for området omkring Hedehusene Station: ”[...] *bil- og i særdeleshed cykelparkering placeres tæt pa˚ synlige, direkte og logiske adgange til tog / perrontunnel*” (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 26).

Bestemmelserne for området er dermed med til at tilgodese en bestemt form for fremkommelighed, der fremmer en bestemt adfærd hos beboerne. Bestemmelserne er dermed med til at sætte klare rammer for, at de fremtidige beboere skal bruge cyklen frem for at tage bilen. Beboere, der ikke ønsker at bruge cykel, men i højere grad ønsker at bruge bilen, får dermed begrænset deres handlerum. Endvidere kan

det have betydning for investorernes handlerum ved, at få parkeringsmuligheder potentielt kan sætte begrænsninger for salgbarheden.

Arkitektonisk udtryk

Det fremgår på det visionære niveau, i særdeleshed i Udviklingsplanen NH, at det arkitektoniske udtryk er vigtigt for det fremtidige område. I Lokalplan 4.42 bliver der endvidere prioriteret restriktioner for de fremtidige bygningers udseende. Lokalplanen har bestemmelser for, hvordan bygningerne skal variere i forhold til. størrelse og materialer. Enkelte bygninger skal være særligt arkitektonisk fremtrædende, og materialefarver skal holdes i dæmpede jordfarver i gule, brune, grå og sorte nuancer (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 29). Disse bestemmelser er alle forbundet med ordet skal og skaber klare rammer for, hvordan bebyggelserne skal se ud. Dette er med til at indikere, at det findes relevant at begrænse fysiske udskejelser for bebyggelse for at sikre et sammenhængende område, der dog varierer og har kendetegn. Bebyggelsernes udseende bliver ligeledes vigtiggjort gennem klare bestemmelser for, at der ikke må opsættes skorstene, og at solpaneler eller solceller skal integreres i tagfladen (Høje-Taastrup Kommune, 2017, 30). Dette ses også med områdets affaldsfaciliteter, hvor der pointeres, at affaldssortering skal være nedgravet (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 31). Områdernes udtryk bliver endvidere prioriteret gennem bilag 6A, som er en liste over hvilken beplantning, der må opføres i parkbåndet: "*Parkbånd, "Loop" skal gives en parkmæssig fremtræden og skal beplantes primært med løvfældende buske og træer samt græs og blomster. Disse skal være af forskellige arter og træer og buske skal vælges fra plantelisten, bilag 6A*" (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 32). Dette giver et samlet indtryk af, at der ønskes et klart arkitektonisk udtryk. Områdets arkitektoniske udtryk bliver dermed fremstillet som en vigtig forudsætning for det gode liv for beboerne.

Områdets arkitektoniske udtryk får en vigtig betydning for området og udtrykker en forestilling om, hvad fremtidige beboere finder attraktivt at bo i. De arkitektoniske bestemmelser begrænser ligeledes beboernes handlerum til at præge egen bolig. Endvidere sætter bestemmelser klare rammer for investorernes handlen, eftersom der ikke kan bygges ud fra egne forestillinger om, hvad potentielle købere vil have. Investorer skal dermed indordne sig områdets arkitektoniske udtryk for at bygge på området.

Uddannelse

På det visionære niveau er det blevet klart, at uddannelse har en vigtig rolle i forhold til at sikre vækst, social mobilitet og et sundt liv. I Lokalplan 4.42 er en fremtidig skole også indtænkt i det nye område. I lokalplanen videreføres visionerne fra Udviklingsplanen NH, og der er afsat areal til en fremtidig *Læringsklynge* (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 24). Lokalplan 4.42 sætter ikke konkrete bestemmelser for området, eftersom disse skal nedskrives i en efterfølgende lokalplan. Der pointeres dog: "*Delområde 5, Læringsklynge skal primært anvendes til skole, institutioner, fritidsaktiviteter samt kulturelle formål og kan i begrænset omfang anvendes til kontor og administration, boligformål eller andre centerformål*" (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 24). Visionerne om, at området skal understøtte det nemme liv bekræftes ved, at skolen er centralt placeret i det nye område, hvilket sikrer nem adgang for områdets beboere (Høje-Taastrup Kommune, 2016, 38). Endvidere er den fremtidige skole placeret ud til både det nye parkbånd og en af områdets veje, hvilket understøtter forventningen om, at skolen vil kunne samle børn fra både det nye område og fra resten af Hedehusene. Bestemmelserne for skolen giver ligeledes indblik i, at det forventes, at en stor del af de fremtidige beboere er familier med børn i skolealderen.
Lokalplan 4.42 har ligesom det visionære niveau fokus på uddannelse. Uddannelse i lokalplanen bliver en måde, hvorpå der kan tiltrækkes den ønskede beboergruppe ved at sikre faciliteter, der understøtter en forventning til beboernes behov. Lokalplan 4.42 er med til fremme visionerne om det nemme liv for børnefamilierne.

Delkonklusion

Lokalplan 4.42 er med til åbne op for nye funktioner til området sydøst for Hedehusene. De nye muligheder er med til at værdisætte området, der åbner op for, at investorer kan bygge på grunden og sælge beboelse videre til fremtidige beboere. Lokalplanen skaber derfor muligheder, men samtidige også begrænsninger for arealanvendelse. Lokalplanen kan dermed være en måde, hvorpå der kan skabes attraktive investeringsmuligheder, der dog skal efterleve bestemmelserne i lokalplanen.

Lokalplan 4.42 sætter endvidere begrænsninger for investorer ved at have bestemmelser, der afspejler en forventet livsstil i området. Dette ses gennem måden, hvorpå lokalplanen formidler visionerne for NærHeden til konkret planpraksis.

Lokalplanen begrænser dermed investorer, i forsøget på at skabe rammerne for et forventet levet liv i området. Det gode liv bliver specifikke beboeres behov, og er dermed også med til at sætte klare begrænsninger for mennesker, der ikke kan identificere sig med rammerne i lokalplanen.

Lokalplan 4.42s bestemmelser indikerer, at der forsøges at sikre et overordnet koncept for området, hvor områdets fysiske udformning er vigtig i forhold til at tiltrække den ønskede målgruppe. Lokalplanen betragtes dermed som en måde, hvorpå der forsøges at sikre funktioner ud fra en forventning til, hvad ressourcestærke, erhvervsaktive beboere har af ønsker og behov. Lokalplanen fremstår derfor som et forsøg på at sikre tilflytning af den ønskede befolkning til Høje-Taastrup Kommune, hvilket kan være med til at ekskludere befolkningsgrupper, der ikke har økonomiske ressourcer til at købe en bolig eller kan få opfyldt deres behov og ønsker i området.

Analysedel 3

- Magt i relationerne mellem planlægningens aktører

Magt i relationerne mellem planlægningens aktører

Dette afsnit vil fokusere på, hvordan forskellige aktører kan have betydning, når planlægningen går fra visioner til praksis. Afsnittet vil indeholde en analyse af magtrelationer mellem forskellige aktører med udgangspunkt i analysedel 1. Vi vil inddrage Foucaults magtteori og Bo Ellings perspektiver på Habermas' teori om kommunikativ handlen for at få en forståelse af, hvorfor nogle visioner om det gode liv kan blive mere betydningsfulde end andre, når praksis realiseres. Dette vil gøres med udgangspunkt i, at planlægningen af NærHeden sker mellem forskellige aktører, der handler ud fra forskellige kontekster og rationaler.

Aktører

Habermas ser samfundet som en vekselvirkning mellem system- og livsverden, hvortil der er knyttet forskellige rationalitetsformer. Bo Elling tager dette perspektiv i en planlægningskontekst ved at fokusere på, at planlægningen ligeledes foregår i spændingsfeltet mellem system- og livsverden. Elling understreger, at aktører i en planlægningskontekst må forstås ud fra princippet om, at disse handler ud fra bestemte handlingskoordinerende kontekster (Elling, 2016, 47). Vi ser, at dette kan have betydning for praksis, eftersom aktørerne har forskellige forudsætninger for at præge praksis og vil gøre dette med udgangspunkt i forskellige interesser og rationaler. Elling identificerer fire aktører: Investoren, forvalteren, borgeren og eksperten, som det følgende afsnit vil tage udgangspunkt i.

Realdania kan betragtes som en ekspertaktør. Ifølge Elling besidder eksperter viden og erfaring på et specifikt område og fungerer derfor som rådgivere for forskellige aktørgrupper (Elling, 2016, 48). Elling beskriver endvidere, at eksperters handlen er afhængig af hvor i planfeltet, de er placeret. De navigerer derfor handlen ud fra samme forudsætninger som der, hvor de indgår (Elling, 2016, 48). Gennem Inspirationspjecen fremstår Realdania som værende eksperter for udviklingen af fremtidens forstæder. Deres ekspertviden indgår i en kommunal kontekst, gennem samarbejdet om NærHeden, og de må dermed betragtes som eksperter, der navigerer ud fra samme principper som forvalteren. Høje-Taastrup Kommune

betragtes som forvaltere, eftersom kommunen dækker over politiske valgte beslutningstagere og deres embedsmænd. Kommunens handlen vil derfor tilrettelægge og navigere planlægningen ud fra forskellige forordninger, som det blandt andet ses i Lokalplan 4.42. Kommunen navigerer i systemverden, hvor de koordinerer handlen med udgangspunkt i magtmediet. Kommunen har dermed fokus på resultater samt at anvende ekspertkulturen til at opnå disse (Elling, 2016, 48). I kommunens visioner for NærHeden ses blandt andet, at Høje-Taastrup Kommune diskursivt indskriver sig i visionerne om fremtidens forstæder fra Realdania. Kommunen anvender dermed ekspertkulturen til at sikre, at der opnås, de ønskede resultater og legitimitet. I Høje-Taastrup Kommunes ses blandt andet et ønske om at sikre ressourcestærke tilflyttere og vækst til kommunen. Realdanias visioner bliver dermed en måde, hvorpå kommunen forsøger at indskrive sig i en diskurs, der kan fremme dette mål. Endvidere betragter Elling, at forvalteren handler ud fra ønsket om at opnå maksimal legitimitet (Elling, 2016, 48). Dette ses blandt andet ved inddragelsen af argumentationen i Planredegørelsen, der understøtter behovet for at tiltrække nye befolkningsgrupper til kommunen. Statistisk ekspertviden bliver hermed en måde, hvorpå kommunen anvender ekspertkulturen til at opnå ønskede resultater og sikre legitimitet.

Investorer har betydning, når visioner skal blive til praksis, eftersom disse er nødvendige for realiseringen af visionerne for NærHeden. Elling beskriver, hvordan investorerne handler med udgangspunkt i pengemediet og derfor vil koordinere ud fra forestillingen om, at en konkret investering vil resultere i tab eller profit (Elling, 2016, 48). Høje-Taastrup Kommune er afhængige af interesserede investorer, der vil investere i realiseringen af NærHeden. Høje-Taastrup Kommunes handlen vil derfor kunne være influeret af pengemediet, eftersom investorer er en vigtig aktør for at kunne opnå målet om ønsket vækst og tilflytning af ressourcestærke borgere.

På nuværende tidspunkt er NærHeden stadig på udviklingsstadiet, hvorfor der endnu ikke er flyttet nye beboere til området. Det kan være vanskeligt at forudsige hvilken rolle, borgerne får, men Udviklingsplanen NH er udformet med udgangspunkt i, at de nye tilflyttere kan komme med forslag til den løbende udvikling. På længere sigt kan de nye beboere altså få betydning for praksis og samtidig sikre legitimitet af kommunens handlinger. Borgerne er præget af deres position i livsverden, og deres handlen er styret ud fra, hvad individerne imellem har accepteret som normer og morale (Elling, 2016, 48). Borgernes handlen kan dermed få betydning for praksis, eftersom at udviklingen af NærHeden tager udgangspunkt i visionerne om et levet liv. I den tidligere analyse har vi fundet, at Lokalplan 4.42s bestemmelser afspejler visionære fremstillinger af et ønsket liv med fokus på specifikke behov og en specifik

adfærd. Det må derfor antages, at Høje-Taastrup Kommune tager udgangspunkt i normforståelser og adfærd, der er aktuelle hos den specifikke målgruppe, NærHeden henvender sig til. Udviklingen af NærHeden kan både være med til at efterleve livsverdens normer, og samtidig være en måde, hvorpå der sættes rammer for ønskede normer, der kan fremme kommunens målsætninger.

Vi betragter dermed, at Høje-Taastrup Kommune koordinerer deres handlen med udgangspunkt i et ønske om øget vækst. De anvender Realdania ekspertviden. Det kan forstås som et ønske om både at tiltrække investorer og virke appellerende for en særlig målgruppe. Endvidere anvender Høje-Taastrup Kommune statistisk ekspertviden, der kan sikre optimal legitimitet for deres prioriteringer for planlægningen. Derudover giver lokalplanens bestemmelser et indtryk af, at Høje-Taastrup Kommune specifikt vil tiltrække ressourcestærke tilflyttere.

Magtrelationer

I dette afsnit vil vi på baggrund af tidligere afsnits resultater analysere, hvorvidt nogle aktører får større betydning for praksis end andre. Dette gør vi med udgangspunkt i Foucaults magtbegreb og Ellings perspektiver på rationaler for handlen. Dette vil kunne give indblik i, om der er visse aktører, der får større betydning i praksis og hvilken betydning, dette kan have og har på udviklingen af NærHeden.

Med Realdanias Inspirationspjece kan man tydeligt se, hvordan flere diskurser også bliver rammesættende for, hvordan Høje-Taastrup Kommune vælger at udvikle NærHeden. Bæredygtighed, natur og begrænsede muligheder for bilisme er nogle af de forhold, der er gennemgående. Realdania inddrager ekspertviden gennem Forstædernes Tænketank. Dette er med til at give dem en vis troværdighed, der kan få Høje-Taastrup Kommune til at stole på deres budskab. I NærHeden vil det have betydning, at Realdania og Høje-Taastrup Kommune samarbejder om udviklingen, og Realdanias handlen vil derfor koordineres ud fra kommunens målsætninger. I forlængelse heraf vil Høje-Taastrup Kommune, som politisk system, handle ud fra et behov for at legitimere deres handlinger. En måde at sikre sine beslutninger størst mulig legitimitet er ved at læne sig op ad en ekspertkultur. Inspirationspjecen er fra 2010, mens Udviklingsstrategien HTK er vedtaget i 2012. Der ses flere eksempler på, hvordan der er fundet inspiration fra pjecen i Udviklingsstrategien HTK, og dette er sandsynligvis ikke ubevidst. Ifølge Foucault kan dette forstås som et særligt magtmønster, her mellem viden og en kommunes politiske system, hvor Realdania

sidder med den viden, som Høje-Taastrup Kommune har brug for. Realdania får dermed magt over, hvordan Høje-Taastrup Kommune fremstiller deres ønsker for en fremtid udvikling. Foucault understreger, at magt ikke nødvendigvis er negativ eller destruktiv, men en evne, der kan påvirke og forandre, og Realdania får på den måde en vis magt over udviklingen af Høje-Taastrup Kommunes planlægning og især for Lokalplan 4.42. Planredegørelsen giver et særligt billede af Høje-Taastrup Kommunes udfordringer og legitimerer den måde, hvorpå beslutninger om planlægning og byudvikling prioriteres. Denne statistiske ekspertviden får dermed også en magtposition, der er med til at sikre, at Høje-Taastrup Kommune legitimt kan bestræbe målsætningen om øget vækst.

I Udviklingsstrategien HTK er der en vis magtrelation at spore mellem kommunen og dens borgere, hvor kommunen dokumentet igennem forsøger at ansvarliggøre eller ifølge Foucault at regulere borgerne i at forbedre kommunens forhold med særlig vægt på uddannelse, vækst og sundhed. Dette er også gennemgående i Udviklingsplan NH, hvor de nye beboere skal være af særlig karakter; ressourcestærke, ansvarlige og engagerede. Et af de forhold, Foucault understreger, er synet på subjektet i forhold til magt, hvor subjektet her ses som noget, hvis adfærd kan disciplineres i forhold til kommunens interesser for at øge skattegrundlaget. Foucault anvender også begrebet magt som en regulerende magt, hvilket kommer til udtryk i Udviklingsstrategien HTKs diskurs om borgerne. Der ses en sproglig formation af, hvordan visse borgere italesættes som værende anderledes end idealborgeren. Dette kan give et billede af, at kommunen ikke ser alle borgere som ligeværdige eller ønskværdige.

Det bliver dermed klart, at Realdania gennem deres rolle som eksperter kommer til at have en magt over Høje-Taastrup Kommunes prioriteringer for planlægningen. Endvidere kan man argumentere for, at Høje-Taastrup Kommune har en særlig magt til at skabe en bydel, der på den ene side fremmer deres målsætning om at tiltrække ressourcestærke borgere til kommunen, og på den anden side vil ekskludere nogle borgere. Disse borgere forsøger kommunen dog at adfærdsregulere i forhold til egne interesser. Magten bliver dermed en undertrykkende praksis, hvor visse aktørers målsætninger vægtes højere end for eksempel borgere, der ikke hører under kategorien, idealborgere.

Muligheder for forandring

Udviklingen af NærHeden er præget af, at Realdania og Høje-Taastrup Kommune har magt, men der åbnes også op for, at borgerne og fremtidige investorer kan få magt til forandring. Udviklingsplan NH giver plads til udviklingspotentialer for både investorer og nye tilflyttere. Det giver spillerum for borgerne, der ifølge Elling ikke er passive, men både kan agere deltagende og involveret. Borgerne handler ud fra andre præmisser end både det politiske system og investorerne, idet de indgår i en sproglig handlekoordinering via offentlighedens medier med udgangspunkt for handlen fra livsverden (Elling, 2016, 18). I de analyserede dokumenter er borgerperspektivet ikke repræsenteret, da NærHeden stadig er under udvikling. Borgernes rolle kan først få betydning, når de begynder at flytte ud i NærHeden, men stemmer systemverdens logikker da overens med livsverdens? Bliver bydelen det nemme liv med fællesskaber og bliver de grønne områder, cykelstierne og fællesfaciliteterne brugt efter systemverdens rationaler, eller finder de kommende beboere andre normer og forståelse baseret på livsverden?

Lokalplan 4.42 er som Udviklingsplanen NH åben for ændringer. Den indeholder ord som *kan* og *må*, der giver potentielle investorer og borgere mulighed for at ændre på noget, hvis dette er ønskværdigt. I kraft af at Lokalplan 4.42 indeholder bestemmelser for arealanvendelsen, sidder Høje-Taastrup Kommune med en mulighed for at påvirke den fremtidige udvikling. Spørgsmålet er, om de tør bruge denne magt til at justere efter borgernes interesser, eller lader de punkter stå åben for at sikre investorer til området. Lokalplanens fokus på det arkitektoniske udtryk får betydning for, hvordan der kan realiseres visse bæredygtige løsninger. På hvilket niveau ønsker kommunen her at handle? For miljøet, for kommunekassen eller for investorerne. Investorer har interesse i byggerier med gode afsætningsmuligheder. Derfor betyder bygningernes arkitektoniske udtryk noget for investorernes interesse for NærHeden. Forvalteren er ligesom investorerne styret af en straf eller belønningslogik. Foucault ser magtperspektivet som en måde at klarlægge tilsigtede eller utilsigtede hændelser. Hvis Høje-Taastrup Kommune vælger at planlægge primært efter investorernes logik, fordi det giver en belønning i form af investeringer til byudvikling, så kan det påvirke borgerne underlagt denne udvikling.

Investorer og borgere vil gennem andre måder at koordinere handlen på kunne få betydning for den fremtidige udvikling af NærHeden. Borgerne vil kunne få en magtposition, hvis deres forståelser af normer i livsverden ikke stemmer overens med de rammer, som Lokalplan 4.42 sætter for dem. Hvis borgerne dermed ikke indordner

sig normforståelserne fra systemverden eller ikke identificerer sig med dette, vil Høje-Taastrup Kommune ikke opnå målsætningen om tilflytning af ressourcestærke borgere. Investorer vil ligeledes kunne få en vigtig magtposition, eftersom de har en vigtig rolle i at sikre, at området bliver bygget. Hvis investorer ikke ser potentiale i at bygge på området og efterleve rammerne fastlagt i lokalplanen, vil Høje-Taastrup Kommune ligeledes heller ikke kunne opnå ønskede målsætninger.

Delkonklusion

Vi har her skitseret, at forskellige aktørers visioner for udviklingen af NærHeden får betydning i praksis. Dette sker gennem aktørernes forskellige forudsætninger for handlen og deres forskellige mål med udviklingen af området. Realdania besidder ekspertviden, og det giver dem en magtposition, så deres visioner for fremtidens forstad får betydning for, hvordan NærHeden udvikles. Endvidere har Høje-Taastrup Kommune magt til at prioritere deres byudvikling, så deres målsætning om øget vækst fremmes. Dette vil dog samtidig afskære en vis gruppe borgere fra at leve i kommunen. NærHedens fremtidige borgerne og investorerne har også en vigtig rolle, da de skal købe ideen. Ses der fra investorens perspektiv ikke muligheder for profit eller rammer visionerne ikke rette målgruppe, svækkes Realdanias og Høje-Taastrup Kommunes magtposition. Opsummerende kan der konkluderes, at magt kan ses som en undertrykkende praksis, hvor særlige aktørers interesser vægtes højere end andre.

Analysedel 4

- Strukturelle betydninger for vision og praksis

Strukturelle betydninger for vision og praksis

I det foregående analyseafsnit fandt vi, at forskellige aktører i vores planfelt har forskellige forudsætninger for at præge udviklingen af NærHeden, og til disse aktører er der forbundet forskellige magtpositioner, som muliggør en reel betydning i praksis. Med udgangspunkt i at der er underliggende strukturer, der kan have betydning for dette, vil dette afsnit sætte perspektiver på hvilke strukturer, der kan have betydning for, at nogle værdier får større betydning i praksis. Dette vil gøres med udgangspunkt i David Harveys perspektiver på samspillet mellem urbane processer og økonomisk vækst.

I vores dokumentanalyse er vi blevet opmærksomme på, at mange af dokumenterne på det visionære niveau afspejler den samme herskende diskurs. Dette giver indtryk af, at der enten er en aktør i vores undersøgelsesfelt, der har magt til at påvirke hvilke visioner, der findes af betydning for udviklingen af NærHeden, eller at der er underliggende strukturer, der er med til at præge alle aktørers forståelse af det gode liv.

Harvey beskriver, hvordan et skift i bystyringen har resulteret i, at der er større fokus på at skabe vækst og tiltrække investorer frem for det tidligere fokus på velfærd og lokalstyre (Harvey, 1989, 7). Udviklingsstrategien HTK skriver sig ind i forestillingen om, at hovedfokusset ikke er at sikre velfærd til borgeren, men at borgerne i højere grad skal tage ansvar for eget liv. Derimod er der stort fokus på vækst, samarbejdspartnere og investorer, der står som løsningen på mange af kommunens udfordringer. Borgernes rolle i udviklingen af kommunen fremstår som værende af mindre betydning end eksterne aktører. Det store fokus på at sikre vækst i Høje-Taastrup Kommune afspejles også i Planredegørelsen, der i sin form fremstår som en måde, hvorpå der kan skabes legitimitet for prioriteringen i kommunen. I Udviklingsstrategien HTK forsøges kommunen fremstillet som et attraktivt sted for kapitalinvesteringer, hvilket bliver legitimeret gennem kommunens fremstilling af problemer med befolkningssammensætningen. Måden hvorpå kommunen fremstiller sig som et attraktivt sted at investere, ses blandt andet gennem fortællingen om tilgængelighed og bæredygtighed. Begge visioner går igen i Inspirationspjecen, hvilket kan forstås, som kommunen forsøger at indskrive sig i en diskurs, der kan være med til at fremme mulighederne for et samarbejde med Realdania om

udviklingen af fremtidens forstad. Dette kan endvidere betragtes som lykkedes, eftersom partnerskabet mellem Høje-Taastrup Kommune og Realdania By og Byg i NærHeden P/S opstod efter, Udviklingsstrategien HTK var udarbejdet og udgivet. Udviklingsplanen NH skriver sig ligeledes ind i den samme diskurs om tilgængelighed og bæredygtighed, og ordet nærheden i sig selv indikerer en forståelse af et sted, der er let tilgængeligt. De visionære fremstillinger i Udviklingsplanen NH indikerer dog i højere grad end Udviklingsstrategien THK og Inspirationspjecen brug af ord, der er med til at skabe stedsidentitet. Fremstillingen af de forskellige kvaliteter i området giver et klart indblik i et ønske om at tiltrække specifikke aktører. Investorer får en vigtig rolle i Udviklingsplanen NH, og der åbnes op for, at Udviklingsplanen NH er fleksibel i forhold til at øge afsætningsmuligheder for investorerne. Det samme gør sig gældende for beboere, der fremstår som inkluderet og samskabende. Harvey argumenterer for, at urbanisering er blevet en praksis, der afspejler tanker om skabelsen af værdi, hvor steder i stigende grad fokuserer på specifikke behov og funktioner, der er præget af kapitalistiske dynamikker (Harvey, 2012, 12 og 24). Vi anser, at visionerne afspejler en praksis, der i høj grad forsøger at sikre værdi og vækst. Dette ses i måden, der skabes handlerum for aktører med stort økonomisk råderum. Dette resulterer i, at dokumenterne på det visionære niveau i høj grad fokuserer på specifikke behov og funktioner, der skriver sig ind i forestillingen om, hvad aktører, der kan skabe værdi, har af interesser og behov. Harvey argumenterer for, at tanken om værdi kan have betydning for urbaniseringen, der dermed vil kunne styre individer og aktører til bestemte former for aktiviteter og adfærd (Harvey, 2012, 24 og 1989, 15). I Høje-Taastrup Kommune ses det, at der er et stort ønske om at skabe vækst til kommunen. Udviklingen af NærHeden ses som en måde, hvorpå kommunen ønsker at sikre tilflytning af bestemte beboergrupper. Området udvikles derfor med udgangspunkt i forestillingen om et levet liv, der er præget af en bestemt adfærd hos de fremtidige beboere. Det ses dermed, at NærHeden i høj grad udvikles med udgangspunkt i kapitalistiske dynamikker med tanken om vækstskabelse. Harvey argumenterer for, at kapital i højere grad er blevet mobil, og dette kan resultere i, at lokale kapitaltilskud oftest vil stige. Derimod vil forsørgelsen til de dårligt stillede mindskes, hvilket kan skabe større polarisering i forhold til indkomst og sundhed (Harvey, 1898, 12). I Høje-Taastrup Kommune ses en klar prioritering i udvikling, der kan sikre vækst til kommune, hvilket kan have en negativ betydning for de borgere, der ikke i samme grad indordner sig kommunens forestillinger. NærHeden kan dermed betragtes som en måde, hvorpå der sikres muligheder for de befolkningsgrupper, der kan indordne sig kommunens forestillinger. Derimod kan dette have en negativ betydning for de borgere, der ikke opfylder dette, eftersom de ikke får glæde af den potentiel stigende vækst i kommunen. Der kan dermed opstå en større polarisering i kommunen, hvor

ansvarsfulde erhvervsaktive borgere får større handlerum, mens borgere, der falder uden for denne kategori, risikerer at få mindsket deres handlemuligheder. Planlægningen kan dermed betragtes som en undertrykkende praksis, hvor visse aktørers målsætninger tilstræbes frem for andres.

Kommunens muligheder for at skabe vækst er dog afhængig af, der er fremtidige investorer, der har interesse i at bygge i området. I Lokalplan 4.42 bekræftes fremstillingen om, at der er skabt stort handlerum for potentielle investorer. Dette ses ikke umiddelbart i det direkte nedskrevne. Derimod ses det i mange af de dele, der kunne have indgået i Lokalplan 4.42, men som ikke gør det. Høje-Taastrup Kommune kunne blandt andet bruge deres ret til at sætte krav om 25 pct. almene boliger i nye byområder. Vi er blevet opmærksomme på, at Lokalplan 4.42 skaber et stort handlerum, eftersom den ikke afspejler mange af de visioner, der er nedskrevet i Udviklingsstrategien HTK. Mange af visionerne er blevet til muligheder, der ikke i sig selv er bindende for en fremtidig investor. Investorerne er dermed begrænset af blandt andet materialer, facadereguleringer, parkering, vejnet og byggeprocenter. Lokalplan 4.42 åbner flere steder op for, at bebyggelse kan have forskellige funktioner og sætter ingen bestemmelser for blandt andet boligtyper. Investorer og bygherrer vil derfor have råderum til at kunne koordinere handlen ud fra forestillingen om, at en specifik funktion eller en specifik boligtype vil kunne skabe større profit.

Delkonklusion

Udviklingen af NærHeden repræsenterer således tankerne om en måde at skabe vækst, der kan resultere i stigende polarisering i Høje-Taastrup Kommune. En stigende konkurrence mellem kommunerne om at sikre vækst skaber dermed en udvikling i Høje-Taastrup Kommune, hvor visse aktørers forventede behov bliver prioriteret frem for andres. Udviklingen af NærHeden ses dermed som værende præget af en samfundsmæssig kontekst, hvor blandt andet kommunens befolkningssammensætning, økonomi og konkurrencen kommuner i mellem får betydning for, hvordan området udvikles i praksis.

Projektets resultater

Konklusion

I dette afsnit vil vi præsentere projektets konklusioner. Vores undersøgelse tog udgangspunkt i en overordnet problemformulering, som vi har suppleret med fire arbejdsspørgsmål for at holde fokus på de forskellige teoretiske dele i vores analyse. Projektets problemformulering med tilhørende arbejdsspørgsmål præsenteres og efterfølges af besvarelsen på undersøgelsens problem.

Problemformulering:
Hvordan kan visioner for det gode liv have betydning for udviklingen af Høje-Taastrup Kommune i praksis?

Arbejdsspørgsmål:

- Hvordan kan vi forstå de diskurser, som ligger bag visionerne om det gode liv?
- Er der nogle diskurser, der får større betydning i praksis?
- Hvordan kan forskellige aktører have betydning fra vision til praksis?
- Hvorfor kan nogle værdier få større betydning i praksis?

Igennem vores første analysedel fandt vi, at dokumenterne indskriver sig i samme herskende diskurserne om det gode liv, og disse diskurser ser vi stærkt knyttet til dokumenternes formål. Nogle dokumenter skal sælge en særlig bo- og leveform, andre skal tiltrække investorer og sidst skal Høje-Taastrup Kommunes prioriteringer for planlægningen legitimeres. Inspirationspjecen er med til at fremstille den nuværende udvikling i forstæderne som ikke ønskværdigt, hvilket positionerer kommunernes planlægning som utilstrækkelig. Dette ses blandt andet ved det store fokus på forstædernes nuværende udvikling i Inspirationspjecen og underbygges ligeledes af det negative fokus på Høje-Taastrup Kommunes befolkningssammensætning. Høje-Taastrup Kommune finder det nødvendigt at ændre deres nuværende befolkningssammensætning og legitimerer dette ved at tænke i nye baner såsom vækstpotentialer. Alle dokumenter fremstiller potentialer ved den fremtidige udvikling, hvilket ligeledes understøtter dokumenternes formål. De positive diskurser fremstiller udviklingen attraktiv for fremtidige investeringer. Dokumenterne bliver dermed en måde, hvorpå der kan sælges den gode idé om at investere i og flytte til forstæderne, Høje-Taastrup Kommune og NærHeden. Flere af diskurserne om det gode liv er gennemgående for vores dokumenter og henvender sig i særlig grad til de ansvarsfulde, ressourcestærke og selvforsørgende borgere.

Der ses et stort fokus på at tiltrække denne målgruppe til kommunen, da disse kan bidrage til at øge Høje-Taastrup Kommunes skattegrundlag og dermed gøre kommunen rigere. Men der lægges også op til, at man som borger i Høje-Taastrup Kommune bør bestræbe sig på at nå middelklassens niveau.

I analysedel 2 kan vi se, at Lokalplan 4.42 er stærkt præget af visionerne fra Udviklingsplanen NH, og dens bestemmelser afspejler, at det er en særlig livsstil, man ønsker at appellere til i dette område. Der sættes lighedstegn mellem det gode liv og specifikke beboeres behov. Lokalplan 4.42 fremstår som et forsøg på at sikre tilflytning af ressourcestærke borgere til Høje-Taastrup Kommune, hvilket kan være med til at ekskludere befolkningsgrupper, der ikke identificerer sig med denne livsstil eller ikke har økonomiske muligheder for at bosætte sig i området.

Lokalplan 4.42 åbner op for nye muligheder, der er med til at værdisætte området og gøre det attraktivt for investorer. Derudover er det en rammelokalplan, der giver plads til, at investorer kan få indflydelse på områdets udvikling. Lokalplanens bestemmelser er dog også begrænsende idet, der sættes krav til for eksempel byggematerialer og arkitektonisk udtryk. Lokalplanen indskrænker dermed investorers muligheder, da den åbenlyst forsøger at skabe rammer for en meget specifik leveform i området. Borgerne får ligeledes begrænset deres muligheder for at præge eget lokalområde pga. lokalplanens tydelige bestemmelser på områdets visuelle karakter.

I NærHedens udvikling er forskellige aktører med forskellige rationaler involveret. Vi finder, at det særligt er Realdania, der er afgørende for, hvordan Udviklingsplanen NH er udformet. Realdania sidder med en særlig viden, der er ønskværdig for Høje-Taastrup Kommune. Ved at anvende denne ekspertviden kan Høje-Taastrup Kommune legitimere, hvordan byudviklingen prioriteres. Realdanias visioner bliver dermed rammesættende for udviklingen af NærHeden. Vi finder også, at der tages hensyn til investorer, da de er forudsætningen for, at NærHeden bliver en realitet. I Lokalplan 4.42 ser vi, hvordan der kunne være flere bestemmelser, men dette gøres ikke. Vi tolker det som værende, fordi området skal virke attraktivt for investorer og dermed uden for mange restriktioner. Høje-Taastrup Kommune vælger altså her at tilgodese fremtidige investorers interesser. Området skal tilmed virke attraktivt for de fremtidige beboere, hvorfor kommunen forsøger gennem Realdanias visioner at skabe de kvaliteter, man forventer, at denne målgruppe finder tillokkende. Både Realdanias og Høje-Taastrup Kommunes position kan svækkes, hvis fremtidige investorer og beboere ikke anerkender rammerne som attraktive. Vi finder, at Realdania og Høje-Taastrup Kommunes rationaler kan påvirke praksis i en sådan

grad, at særlige aktørers interesser vægtes højere end andre, hvormed planlægningen risikerer at blive af undertrykkende karakter.

Der er sket et skift i bystyring fra et fokus på velfærd til et fokus, der handler om at skabe vækst. Dette fokus præges af kapitalistiske dynamikker, hvor investeringer skal give profit og medføre stigende kapitaltilskud. Dette er en logik, der handler om, at intet kan lade sig gøre uden vækst. Derfor må Høje-Taastrup Kommune tiltrække både borgere og erhverv til kommunen. Dette skaber en øget konkurrence mellem kommunerne i deres jagt på at tiltrække de ressourcestærke borgere. Dette ser vi også i Høje-Taastrup Kommune, hvor udviklingen af NærHeden er præget af disse tendenser. Kommunen indgår samarbejde med blandt andet Realdania, der sidder med en særlig viden, der kan tiltrække de rette investorer til NærHedens udvikling. Kommunen forsøger gennem planlægningen at påvirke sine borgere til en bestemt adfærd, der handler om at tage ansvar, have en sund livsstil og tage aktivt del i fællesskabet. Der kan dermed opstå en større polarisering i kommunen, hvor der planlægges for de ressourcestærke, og de borgere, der ikke passer ind i idealbilledet, får mindsket deres muligheder. Dette kan resultere i, at planlægningen bliver en praksis, der virker undertrykkende for visse grupper og indskrænker deres handlemuligheder.

Diskussion

Efter at have fået indblik i hvad der sker fra vision til praksis i udviklingen af NærHeden, er der flere aspekter, vi finder interessante at diskutere. Projektets diskussion tager afsæt i vores konklusioner og vil fokusere på spørgsmålene: om det er muligt at anvende utopier i en planlægningskontekst, om borgerne kan få magt i realiseringen af visioner, samt om det er muligt at regulere markedet. Vi inddrager nogle af perspektiverne fra vores teoriafsnit, men lægger fokus på at bringe vores egne tanker i spil.

Teoretisk diskussion

Pinder pointerer, at der er et behov for et mere nuanceret billede af utopibegrebet, hvor utopierne ikke indsnævres til at være en forståelse af et specifikt sted, der skaber

orden og harmoni. Derimod skal utopier skabe mulighed for at udfordre de dominerende antagelser om, hvordan vi skaber et samfund og indretter de gode byer. Harvey ser, at Thomas Mores Utopia skabte muligheder for at tænke på andre sociale samfund, end det vi kender i dag. Pinder kritiserer en snæver forståelse af Utopia, og påpeger, at man skal anvende utopier til at analysere vores samfund i stedet for at opsætte idealbyer. Han argumenterer, at gennem sådanne analyser vil der opstå andre muligheder for fremtiden, men kommer dog ikke med bud på, hvordan dette kan ske. En af projektets konklusioner var netop, at dokumenterne ikke afspejler utopier, men i stedet er blevet udarbejdet med det formål at skabe vækst ud fra realiserbare visioner.

På den ene side argumenterer Pinder for, at utopier skal være provokerende og med til at forme og genskabe vores samfund på et niveau, der ikke ligner, hvad vi kender i dag. På den anden side ser han utopi-begrebet anvendt som et kritisk perspektiv til at undersøge planlægningens visioner, ønsker og interesser. På den måde kan der åbnes op for skjulte planer, projekter og tilgange i planlægningen (Pinder, 2011, 345). Harvey understreger, at det ligeledes handler om det, vi *ikke* ønsker for fremtiden. Men kan vi nøjes med dette perspektiv? Harvey ser nutidens markedsfokus som neoliberalismens utopi, der ifølge ham ikke skaber et retfærdigt samfund. Som tidligere beskrevet pointerer Harvey, at vi mennesker har skabt samfundet, og derfor må vi også tro på, at vi kan skabe en bedre fremtid (Harvey, 2000, 160). Han insisterer på, at der må være et alternativ. Habermas og Elling byder ind med et alternativ, men er denne forståelse af samfundet ikke også bare utopi på linje med neoliberalismen? Når vi kigger på det med samtidens briller, er det da ikke bestræbelsesværdig, at borgerne har magt? Kan vi få et samfund til at fungere baseret kun på livsverdenens normforståelser?

Fremtidens samfund

Vi finder det interessant at overveje, om vi, som fremtidens planlæggere, selv vil kunne være i stand til at tænke utopisk og ambitiøst, når det kommer til at udvikle fremtidens samfund. Er det muligt med visioner, som kan favne alle borgere samt regulere markedet, når dette er nødvendigt?

Diversitet og mangfoldighed er begge begreber, der ofte ses i en samfundskontekst. Der er fokus på, at vi skal rumme hinanden og gøre plads til forskellighed. Tænk på en fremtid, der ikke kender disse ord, fordi vi ikke ser hinanden forskelligt. Vi har

gennem de sidste hundrede år rykket os milevidt på flere områder i forhold til rettigheder til "de forskellige", så hvorfor ikke tro på, at der på et tidspunkt kan komme en fremtid, hvor vi ikke er forskellige eller betydningen af forskellighed er ikke-eksisterende. Er det muligt, at mennesker kan samle sig, og hvorfor er det at favne hinanden og vores medmennesker idealet for os? Fællesskaber og stærke relationer er både inkluderende og ekskluderende, men i hvert separate fællesskab giver det en følelse af at have et sted at høre til. Men vi ser, at dette nuværende fokus på at skabe mangfoldige byer, hvor alle er accepterede ikke vil fortsætte. Vi ser i stedet, at det voksende fokus på bæredygtighed vil blive altoverskyggende og blive omdrejningspunkt for alt fremtidig byplanlægning. I NærHeden spiller både bæredygtighed og mangfoldighed store roller. I hvert fald på papiret. Men når vi så ser dybere i lokalplanen, er der ikke bestemmelser for bæredygtige løsninger på det niveau der ellers lægges op til i Udviklingsplanen NH. Markedet får altså lov til at bestemme frem for det, der egentlig er bedst for os alle. Vi ser en fremtid, hvor miljømæssig bæredygtighed bliver omdrejningspunktet for al handlen, da det bliver en nødvendighed. Der var kommunismens fald, så hvorfor ikke kapitalismens fald? Her er byttehandlen større end det frie marked. Produktionsniveauet falder, da forbrugerne ikke køber unødvendigt.

Udfordringer

Men hvordan kan vi stræbe efter noget, der er bedre og provokerende, når vi kun er sikre på, hvad det er, vi ikke ønsker for fremtiden? Hvis vi ikke formår at forestille os utopien og tænke uden for de eksisterende strukturer og normer, hvordan skal planlægningen af vores byer og samfund da facilitere til noget bedre? Er det overhovedet muligt at frigøre os fra de samfundsrammer, der eksisterer nu, eller er vi nødsaget til at være pragmatiske og planlægge efter det bedst mulige inden for samfundets rammer? Dette vil kræve, at der vælges til og fra, og at nogle værdier og visioner får mere betydning end andre, som vi også kan se det i Høje-Taastrup Kommune.

Vi ser gennem vores analyse af dokumenterne og med underbygning af vores teorier, at man i den kommende bydel NærHeden forsøger at planlægge og udvikle efter den måde, man forventer, at borgerne vil leve. Det ses, at man forsøger at tænke hverdagselementer ind i planlægningen, såsom nem tilgængelighed til institutioner og offentlig transport samt et fokus på affaldshåndtering og parkering. Dog viser analysen os også, at der udelukkende planlægges efter middelklassen, og at der

umiddelbart er en generel vision om, at alle kommunens svage borgere skal løftes op til et middelklasseniveau. Dette, læser vi, er pga. vækst og kommunens skattegrundlag, men det " ser også godt ud" for kommunen fra et brandings- og markedsføringssynspunkt, hvis alle borgere har en høj levestandard, et godt helbred og en god solid uddannelse.

Vi satte som udgangspunkt spørgsmål ved, at alle kommuner planlægger efter middelklassen, og vi så også ret kritiske på denne tendens. Men måske er det at planlægge efter en idealborger, netop at tilgodese almenvellet? I så fald ser vi, at fokusset bør ligge på, hvad borgerne ønsker, og hvordan de gerne vil bo og leve frem for et fokus på vækst og markedet. Dette er naturligvis ikke så ligetil, da det i det nuværende samfund er nødvendigt for kommunerne at tiltrække både investorer til udviklingsprojekterne, samt nye borgere. Selvom vores analyserede dokumenter ikke indeholde ekstreme utopier, kan vi alligevel se den tendens, at urbane utopier generelt koncentrerer sig om den hvide middelklasse, og selvom NærHeden siges at skulle tiltrække en mangfoldig befolkning, ser vi stadig, at det er denne tendens som hersker. Vi ser dog også, at vi på nuværende tidspunkt ikke vil kunne være i stand til at kommentere fuldstændigt på konsekvenserne for planlægningen af NærHeden, da problemerne først vil vise sig i fremtiden.

Et andet aspekt i denne diskussion er ligeledes, hvem som i sidste ende har råd til at bo sådan et sted som NærHeden. Det er jo netop ressourcestærke borgere og erhvervsaktive. Det er ikke den enlige mor eller førtidspensionisten, som måske netop kunne have brug for det nemme liv med fællesskaber og godt naboskab. Men bliver disse glemt i planlægningen, fordi alting skal kunne betale sig i kroner og øre på den lange bane? Og har disse borgere egentlig noget at sige i processen? Bliver borgere reelt hørt i disse udviklingsprojekter, der siges at have til formål at favne det levne liv? Og er det overhovedet muligt at inddrage borgere i udviklingen af en fremtidig bydel, der endnu ikke har nogle borgere?

Vi stiller spørgsmål ved dette, for selvom det fremgår af Inspirationspjecen, at det er vigtigt med borgerinddragelse tidligt i processen, og at det er lovpligtigt ifølge Planloven, er det kun sparsomt, hvad vi ser af dette i resten af dokumenterne. Borgernes opfattelse af det gode liv vil nødvendigvis ikke være det samme som kommunens eller investorernes opfattelse af det gode liv, og det er muligvis således nemmere for planfeltet at overhøre borgernes ønsker. Borgerne har ret til at være involveret i planlægningen, og kunne bestemme noget. For hvis planlægningen ikke tilgodeser dem, er det dem, som må leve med konsekvenserne. Dette har vi endnu ikke set, om sker i NærHeden, da projektet langt fra står færdigt, og det kan være

vanskeligt at se, hvem der skal inddrages på borgernes vegne. Men umiddelbart ser det ud til, at investorer har meget at skulle have sagt og borgerne knap så meget. Dette læser vi ud fra bestemmelserne i Lokalplan 4.42, hvor meget kan fortolkes af investorer og bygherrer, som det passer dem bedst. Derimod har borgerne ikke så meget at kunne påvirke, som vi for eksempel ser ved det visuelle udtryk af området og boligerne, hvor blandt andet materiale- og farvevalg er bestemt for dem.

Vi ser dog, at Høje-Taastrup Kommune, og byplanlægningen generelt, skal være opmærksomme på konsekvenserne, når de forudsætter, hvordan borgerne vil leve og hvilke normer, der præger deres livsverden. Dette kan nemlig gøre det svært at tiltrække de ressourcestærke borgere, eller borgere generelt, til den nye bydel, hvis de planlægger uhensigtsmæssigt. På denne måde får borgerne en magt over kommunens forsøg på at skabe nogle strukturer for adfærd, hvis ingen vil bosætte sig der. Således vil kommunen få økonomiske vanskeligheder og må derfor muligvis ændre på nogle af de regler og krav, der er til området, samt den opfattelse de havde af det gode liv for borgerne og deres levne liv.

Det er ikke nødvendigvis en let opgave for en kommune at inddrage borgerne i byudvikling og planlægning. Borgerne kan have mange holdninger til deres by, men de har ikke nødvendigvis viden om, hvad der reelt kan lade sig gøre. Det kan være en langsommelig proces at have borgerinddragelser med i processen, og det kan forsinke planlægningen. På den anden side vil borgerne føle sig hørt, og er man som planlægger god til at forklare, hvorfor ønsker ikke kan blive en realitet, vil borgerne stadig føle, at de har været med i planlægningsprocessen og lyttet til. Det kan på længere sigt være en god investering for kommunen, da borgerne således vil tage mere ejerskab over de nye og færdige projekter, hvilket i sidste ende gavner kommunens bundlinje.

Markedet

Der er regler, krav og bestemmelser i Lokalplan 4.42 nu, men det dækker hele området i Hedehusene og ikke de mindre arealer i NærHeden. Der kommer således senere hen mindre arealbestemmelser eller mindre lokalplaner i samarbejde med nye investorer. Vi skal huske på, at det her ikke er umuligt for de nye bygherrer og investorer at få ændret på denne Lokalplan 4.42, hvis de ser andre muligheder, som på sigt kan skabe større vækst. Her kan fremtiden så også vise, om det er investorerne og dermed markedet, som får magten, eller om kommunen vil forsøge

at tøjle dette ved at holde fast ved deres først bestemte visioner og bestemmelser for, hvad de antager, at borgerne ønsker for det gode liv.

Hvis planlæggere ikke formår at se udover de strukturer og det marked, der præger vores samfund, hvordan kan utopierne så inddrages i planlægningen? Måske skal vi lade borgerne repræsenterer den utopiske tanke, og lade dem være med til at danne disse provokerende og fantasifulde forestillinger om det gode liv og den gode by. Borgerne vil muligvis nemmere kunne sætte sig ud over strukturer og markedet, da de ikke nødvendigvis tænker på, hvad der praktisk kan lade sig gøre.

Litteraturliste

Litteraturliste

Andersen, H. (2005). Jürgen Habermas. I: Andersen, H. og Kaspersen, L. B.: *Klassisk og moderne samfundsteori*. (s. 372-394). Hans Reitzels Forlag.

Buch-Hansen, H. og Nielsen, P. (2005). Realisme(r) og positivismekritik; Grundtræk. I: Buch-Hansen, H. og Nielsen, P.: *Kritisk realisme*. Roskilde Universitetsforlag. Frederiksberg.

Buch-Hansen, H. og Nielsen, P. (2012). Kritisk realisme. I: Juul, S. og Pedersen, K., B.: *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. Hans Reitzels Forlag.

Elling, B. (2016). *Borgerne som modmagt i planlægningen*. *Dansk Sociologi*, 27(2), 37-61,63.

ECO-Life (u.å.). *Introduction*. Set den 28/5 2018 på http://www.ecolife-project.eu/index.html

Gaardman, A. (1993) *Dansk Byplanlægning 1938-1992*. Bogværket

Gaardman, A. (2000). Danske byers planlægning. ideologier og strømninger i den fysiske planlægning 1945-2000. I: *Byplanhistorisk status ved årtusindskiftet – Danske byers planlægning fra 1945-2000*. Byplanhistoriske Noter. Dansk Byplanlaboratorium

Hansen, A. D. (2004). Diskursteori i et videnskabsteoretisk pespektiv. I: Fuglsang, L. og Olsen, P. B.: *Videnskabsteori i Samfundsvidenskaberne*. (s. 389-416). Roskilde Universitetsforlag.

Harvey, D. (1989). From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism. I: *Geografiska Annaler. Series B, Human Geography*, Vol. 71, No. 1, The Roots of Geographical Change: 1973 to the Present, (s.3-17). Wiley.

Harvey, D. (2000). Kap. 8: The spaces of Utopia; Kap. 9: Dialectical utopianisme. I: Harvey, D.: *Spaces of Hope*. Edinburgh University Press. Edinburgh.

Harvey, D. (2012). The Right to the City. I: *Rebel Cities - From the right to the city to the urban revolution*. (s.3-89). Verso.

Høje-Taastrup Kommune (2012). *Udviklingsstrategien 2012-2024*. Set den 16/5 2018 på: http://htk-end.cowi.webhouse.dk/dk/planredegoerelse/forudsaetninger/udviklingsstrategien/

Høje-Taastrup Kommune (u.å.). *Lokalplan 4.42. Rammeplan for NærHeden. Hedehusene*. Teknik- og Miljøcentret. Set den 11/5 2018 på: http://www2.htk.dk/Teknik_og_miljoecenter/plan_bygge_miljoe/Lokalplaner/442.pdf

Høje-Taastrup Kommune (2014). *Planredegørelse. Kommuneplan 2014. 1 de*l. Set den 11/5 2018 på: http://htk-end.cowi.webhouse.dk/download/kpl_2014_planredegoerelse_forudsaetninger/planredegoerelse_kommuneplan_2014_del_1.pdf

Jensen, A. F. (2013). Kap. 1: Foucaults Grammatik; Kap. 3: Det sigelige og det synlige; Kap. 4: Det synlige og det sygelige. I: *Mellem Ting - Foucaults Filosofi*. Forlaget THP.

Jensen, M. D. og Kvist, J. (2016). Hvordan laver man en stærk analysestrategi. I: Kristensen, C. J. og Hussain, M.A.: *Metoder i samfundsvidenskaberne*. (s. 39-54). Samfundslitteratur.

Jørgensen, A.R., Hvidt, A., Jensen, E.H., Partoft. (2010) *Byplanlægning – et produkt af tiden*. Dansk Byplanlaboratorium og Geografforlaget.

Jørgensen, G., Vejre, H., Caspersen, O. H., Sehested, K., Winther, L. (2017) *Hovedstaden 2030 – Fremtidens udfordringer for planlægning i hovedstadsområdet*. Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning og Dansk Byplanlaboratorium

KAB, Københavns Almene Boliger (2011) Den almene sektor i historiens lys s. 17-35 i *Håndbog om almene boliger*, København: Københavns Almene Boliger.

Kristensen, J.E. og Hermann, S. (2009). Michel Foucaults Studier af Magt og Politiske Rationaliteter. I: Berg-Sørensen, A., Østergård, U. og Qvortrup, M. H.: *Klassisk og Moderne Politisk Teori*. (s. 797-820). Hans Reitzels Forlag.

Lindgren, S. Å. (2004). Michel Foucault. I: Andersen, H. og Kaspersen L. B.: *Klassisk og Moderne Samfundsteori*. (s. 326-341). Hans Reitzels Forlag.

Lynggaard, K. (2010). Dokumentanalyse I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L.: *Kvalitative metoder - en grundbog*. Hans Reitzels Forlag.

Mik-Meyer, N (2005). Dokumentanalyse i et interaktionistisk perspektiv. I: Mik-Meyer, N. & Järvinen, M.: *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. Hans Reitzels Forlag.

NærHeden P/S (2015). *Udviklingsplanen 2015 - NærHeden Fremtidens Forstad*. Set den 11/5 2018 på: https://www.naerheden.dk/om%20nærheden/udviklingsplan

Philips, L. (2010). Diskursanalyse. I: Brinkmann, S. og Tanggard, L.: *Kvalitative Metoder – en grundbog*. (s. 263-286). Hans Reitzels Forlag.

Pinder, David 2011, Necessary dreaming: uses of utopia in urban planning. I: Hiller, J. & Healey, P.: *Ashgate Research Companion to Planning Theory*. (s.343-363). Routledge

RealDania (2010). *Fremtidens forstæder. Debat og visioner for en bæredygtig udvikling gennem kommunale arkitektkonkurrence*r. Set den 11/5 2018 på: https://www.forstaden.dk/viden-og-inspiration/publikationer

Realdania (u.å.). *Om os*. Set den 28/5 2018 på https://realdania.dk/om-os

Thomsen, J. P. F. (2004). Diskursanalyse. I: Andersen, H. og Kaspersen L. B.: *Klassisk og Moderne Samfundsteori*. (s. 179-194). Hans Reitzels Forlag.

Toft Jensen, H., Gyldenkærne, J. (2007) Regional udvikling og planlægning. I: Jensen, A., Andersen, J., Erik Hansen, O., og Aagaard Nielsen, K.: *Planlægning i teori og praksis – et tværfagligt perspektiv*. Roskilde Universitetsforlag